

การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

โดย
นางสาวเจิดฉั่น โคตรมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

โดย
นางสาวเจิดฉั่น โศตรมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE DEVELOPMENT OF STUDENT LEARNING OUTCOMES AND PERFORMING
ABILITIES IN THAI DRAMATIC ARTS OF THIRD GRADE STUDENTS TAUGHT BY
LEARNING TOGETHER TECHNIQUE**

**By
Chertchan Khotma**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
MASTER OF EDUCATION
Department of Curriculum and Instruction
Graduate School
SILPAKORN UNIVERSITY
2008**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาผลการเรียนรู้
และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการ
เรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ” เสนอโดย นางสาวเจดณัน โศตธมา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชรา เล่าเรียนดี
2. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ อ่วมเจริญ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันแรม สมบูรณ์สาร)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชรา เล่าเรียนดี)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล)

...../...../.....

48253301: สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

คำสำคัญ : เทคนิคร่วมมือกันเรียน/ ผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นและความสามารถในการปฏิบัติ

เจดณัน โครตมา : การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :
ผศ.ดร.วัชรวิภา เถาเรียนดี, อ.ดร.ประเสริฐ มงคล และ ผศ.ดร.มาเรียม นิลพันธุ์. 231 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้
เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
ร่วมมือกันเรียน 2) ศึกษาความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มี
ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
จำนวน 36 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนห่มทางดลิ่งชั้น สังกัดสำนักงานเขตดลิ่งชั้น
กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน
เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น จำนวน 4 แผน ได้แก่ 1) การเคลื่อนไหวเบื้องต้น 2) นาฏศัพท์ 3) ภาษาทำนาฏศิลป์
และ 4) การประดิษฐ์ท่ารำ แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น แบบประเมินความสามารถในการ
ปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นและแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
ร่วมมือกันเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D.) และการทดสอบ ค่า t- test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลัง
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยนักเรียน
มีผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น
โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยนักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติ คือ ความมั่นใจในการแสดงออก
ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับ
จังหวะเพลง และการแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง อยู่ในระดับสูงตามลำดับ

3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน
โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากคือด้านบรรยากาศในการเรียน นักเรียนมีความเห็นว่า เป็นการจัดการเรียนรู้
ที่น่าสนใจ ทำให้ต้องการร่วมกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกในการร่วมกิจกรรม และด้าน
การจัดการเรียนรู้นักเรียนมีความเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นและสามารถ
นำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. .... 3. ....

48253301 : MAJOR : CURRICULUM AND SUPERVISION

KEY WORD : LEARNING TOGETHER TECHNIQUE / LEARNING OUTCOMES IN THAI DRAMATIC ARTS AND PERFORMING ABILITIES

CHERTCHAN KHOTMA : THE DEVELOPMENT OF STUDENT LEARNING OUTCOMES AND PERFORMING ABILITIES IN THAI DRAMATIC ARTS OF THIRD GRADE STUDENTS TAUGHT BY LEARNING TOGETHER TECHNIQUE. THESIS ADVISORS : ASST.PROF. WATCHARA LOWRIENDEE, Ph.D., PRASERT MONGKOL, Ed.D. ASST.PROF. MAREAM NILLAPUN, Ed.D. 231 pp.

The purposes of this experimental research were to : 1) compare the learning outcomes of the third grade students in Thai dramatic arts before and after being taught by learning together technique, 2) study the third grade students' performing abilities in Thai dramatic arts taught by learning together technique, and 3) study the third grade students' opinions towards learning together technique. The sample consisted of 36 third grade students in the first semester of the academic year 2008 at Chumthangtalingchan School, Talingchan district, Bangkok Metropolitan. The research instruments were the lesson plans on Thai dramatic arts, a learning outcomes test and the students' performing ability evaluation form and the questionnaire inquiring the students' opinions towards learning together technique. The collected data were analyzed by mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and t- test dependent.

The results were as follow :

1) The third grade students learning outcomes before and after the instruction with learning together technique was statistically significantly different at the level of .05 whereas the students learning outcomes after the instruction was higher than before the instruction.

2) The third grade students performing abilities in Thai dramatic arts was at a high ability level. They had confident in performing Thai dramatic arts. They had creativity in dancing, performed Thai dancing style accurately in accordance with rhythm, melody and had ability to perform in accordance with song lyrics.

3) The third grade students' opinions towards the instruction with learning together technique were overall at a high agreement level. They perceived that the instruction with learning together technique was interesting, they had fun and willing to participate in the learning activities which enhanced their abilities to create Thai dancing manner.

Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2008

Student's signature .....

Thesis Advisors' signature 1. .... 2. .... 3. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาในการให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี อาจารย์ ดร.ประเสริฐ มงคล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้คอยดูแลช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งใจขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ อ่วมเจริญ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันแรม สมบูรณ์สาร ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาวดี โพธิเวชกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา สารานุกรมศิลป์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศักดิ์ บัวรอด ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และ นางจรรยา ศรีเพชร ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล ประเมินผล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ส่งผลให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการสุปวีณ์ ไทยวิรัช คณะผู้บริหาร คณะครูโรงเรียน ชุมทางตลิ่งชัน ที่กรุณาให้คำแนะนำและคุณครูสมชาย จิวสกุล ที่วาดภาพการ์ตูนประกอบทำรา ได้สวยงาม ขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ให้ความร่วมมือในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณเพื่อนๆ พี่น้องร่วมรุ่น หลักสูตรและการนิเทศ 48 ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องสาว น้องชาย และคนที่อยู่ข้างๆ คอยเป็นกำลังใจ สนับสนุนส่งเสริมผู้วิจัยตลอดมา คุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรมสั่งสอนชี้แนะแนวทางการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	11
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	15
คำถามการวิจัย.....	15
สมมติฐานการวิจัย.....	16
ขอบเขตของการวิจัย.....	16
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	18
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 :	
สาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	19
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ.....	19
แนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	
สาระที่ 3 นาฏศิลป์.....	21
หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน.....	31
นาฏศิลป์ไทย.....	38
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้.....	51
แนวคิดการจัดการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้.....	54
ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน.....	56
รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน.....	67
งานวิจัยในประเทศ.....	67
งานวิจัยต่างประเทศ.....	68

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 72
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย..... 72
	ระเบียบวิธีวิจัย..... 72
	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง..... 73
	ตัวแปรที่ศึกษา..... 73
	แบบแผนการวิจัย..... 73
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 74
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 74
	การดำเนินการทดลองในการวิจัย..... 88
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 91
	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย..... 91
4	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 93
	ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัด การเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน..... 93
	ตอนที่ 2 การศึกษาความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์ เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน..... 95
	ตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นในด้านการจัดการเรียนรู้และบรรยากาศ ในการเรียนด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน..... 96
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 99
	สรุปผลการวิจัย..... 100
	อภิปรายผลการวิจัย..... 100
	ข้อเสนอแนะ..... 108
	ข้อเสนอแนะทั่วไป..... 108
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 109
บรรณานุกรม.....	110

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	118
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย....	119
ภาคผนวก ข การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	121
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์สมมติฐาน.....	132
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	138
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาต.....	218
ภาคผนวก ฉ รูปภาพประกอบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค ร่วมมือกันเรียน.....	224
ประวัติผู้วิจัย.....	231

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
1	การกำหนดเวลาเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2550.....	34
2	มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี มาตรฐาน ศ.3.1.....	36
3	มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี มาตรฐาน ศ.3.2.....	37
4	หน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.3.1.....	38
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	74
6	ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ.....	78
7	เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น.....	83
8	เกณฑ์แปลความหมายของแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น.....	85
9	เกณฑ์การกำหนดค่าระดับความคิดเห็น.....	87
10	เกณฑ์แปลความหมายของค่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้..	87
11	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	91
12	ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วย เทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	94
13	การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น จำแนกตามหน่วย การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	94
14	ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.....	95
15	ระดับความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	97
16	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค ร่วมมือกันเรียน.....	122
17	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	126

ตารางที่		หน้า
18	การหาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก.....	128
19	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติ ทำรำเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น.....	129
20	ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	131
21	ผลการทดสอบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังได้รับ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค ร่วมมือกันเรียน.....	133
22	การคำนวณเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	134
23	คะแนนการวัดความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	135
24	การคำนวณผลคะแนนการวัดความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	136
25	การคำนวณผลระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ และบรรยากาศในการเรียน.....	137
26	โครงสร้างการจัดหน่วยการเรียนรู้.....	139
27	การวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และเวลาเรียน.....	140

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	15
2	ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	77
3	ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์ เบื้องต้น.....	81
4	ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น.....	86
5	ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วย เทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	88
6	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน.....	90

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต และเป็นกลไก
เกื้อหนุนในการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน
ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้พระราชทานแก่คณะครู
และนักเรียน ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2524 ความว่า

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและ
คุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วน
พอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีความเจริญรุ่งเรืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรง
รักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด

การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถที่จะออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างดี
และมีความสุข จำเป็นต้องส่งเสริมให้คนมีการศึกษา ด้วยเหตุนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดนโยบายเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อ
พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ เป็นแผนปฏิรูปเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตาม
รัฐธรรมนูญ และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามนโยบายรัฐบาลที่มุ่ง
ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานความรู้ แผนนี้จะทำให้คนไทยมีความเสมอภาคในการได้รับการเรียนรู้ตลอด
ชีวิต และการฝึกอบรม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีรายได้จากการประกอบอาชีพ และช่วยให้
ประเทศไทยพ้นวิกฤติ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมุ่งให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามี
ส่วนร่วม ในกิจกรรมสาธารณะเป็นที่คาดหวังว่าแผนการศึกษาชาตินี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพของคนไทย
ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับแนวโน้มของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทย รวมทั้ง
เป็นบุคคลที่มีความสามารถ ดำรงตนด้วยความสุขและพึ่งพาตนเอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษา
ในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในส่วนของการปฏิรูปครูและบุคลากร
ทางการศึกษา ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้

ที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญ การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ มีความหลากหลายยืดหยุ่น เปิดกว้างและเข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกคน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นคนไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาตามความถนัด และความสามารถของแต่ละบุคคล

การพัฒนาการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญ ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาให้คนมีความสมบูรณ์ โดยยึดหลักสูตรผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ตามความแตกต่างและความสนใจของแต่ละบุคคล ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม ระบบการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย มีความรู้ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด และการจัดการ แนวคิดการจัดการศึกษาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ตามมาตรา 22 มีหลักการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ 2545 ก : 1-2) การปรับโครงสร้างของระบบการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี แบ่งเป็นช่วงชั้นละ 3 ปี และกำหนดสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เป็น 8 กลุ่มสาระ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยจัดเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด กลุ่มที่สองประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และ สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ เมื่อพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร ดังกล่าวแล้วจะเห็นว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เป็นวิชาที่ต้องเรียนรู้ทั้งช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3) และ ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6) โดยแต่ละช่วงชั้น กำหนดระดับเนื้อหาที่ง่ายไปสู่รายละเอียดที่ซับซ้อนมากขึ้น และบางส่วนของเนื้อหาเป็นขั้นตอนการพัฒนาการเรียนรู้ตามวัยของนักเรียน โดยมีความสอดคล้องต่อเนื่องกัน

นาฏศิลป์เป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งได้จัดไว้ให้เด็กทุกคนได้เรียน เนื่องจากนาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวอริยาบถต่างๆ การแสดง อารมณ์ต่างๆ ล้วนเป็นท่าทางที่เลียนแบบธรรมชาติของมนุษย์ การเรียนนาฏศิลป์ มีจุดประสงค์ เพื่อให้เด็กกล้าแสดงออก มีทักษะในการเคลื่อนไหวร่างกายและสนุกสนาน สิ่งจำเป็นในการเรียน นาฏศิลป์ คือกิจกรรมการแสดงนาฏศิลป์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการแสดงออก การเรียนในชั้นเรียน โดยการเลียนแบบท่าราชของครูอย่างเดียวยังไม่เพียงพอและสมบูรณ์ เนื่องจากการแสดงนาฏศิลป์ เปิดโอกาสให้กิจกรรมการแสดงที่ครบวงจร และบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่นๆ ได้ ให้เด็กได้นำความรู้ ความสามารถมาประยุกต์ใช้ในการแสดงและแก้ปัญหา ซึ่งประสบการณ์มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง นับว่าเป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กจะได้สร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเองจากความรู้ความสามารถที่มีอยู่ อย่างเต็มที่ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่าและมีความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้นทักษะ เหล่านี้หากได้รับการปลูกฝังตามลำดับอย่างต่อเนื่อง จนมีความสามารถในระดับหนึ่ง เด็กก็จะ นำมาใช้ในชีวิตจริงได้ ปรัชญาและแนวคิดการศึกษาวิชานาฏศิลป์แนวใหม่ เด็กต้องได้สัมผัส ได้เรียนรู้ และรักนาฏศิลป์ รู้จักและเรียนนาฏศิลป์อย่างถ่องแท้ด้วยความเข้าใจว่านาฏศิลป์ ไม่ใช่สิ่งไกลตัวจนเอื้อมไม่ถึง แต่เป็นทักษะที่อยู่ในมนุษย์ทุกคน พร้อมทั้งจะแสดงออกได้ตลอดเวลา ประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่เด็กไทยได้สัมผัส และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ถึงจะเข้าใจ แก่นแท้ของนาฏศิลป์ เพราะนาฏศิลป์เป็นวิชาปฏิบัติที่ต้องใช้ท่าทางแสดงความรู้สึกภายใน เพื่อสื่อความหมาย ขณะเดียวกัน การแสดงนาฏศิลป์ไทยต้องอาศัยความร่วมมือกันสร้างสรรค์ ผลงานการแสดง ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ จะช่วยพัฒนาเด็กให้มีประสบการณ์ มีวัฒนธรรมในการดำรง

คนและมีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆในสังคมอย่างมีความสุข (นาฏศิลป์ กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 4) วิธีสอนนั้นเป็นหัวใจสำคัญ ของการสอนของครู เพราะเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างประสบการณ์ และเนื้อหาการสอนกับตัวนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ หรือมีพฤติกรรมตามจุดหมายปลายทางของการสอนที่วางไว้ ครูที่ดีต้องสามารถเลือกวิธีการสอน เพื่อให้สอนได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะที่ต้องการ ตามความสนใจของผู้เรียน ทั้งด้านเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การเรียนรู้จึงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและได้ผลดี (วรศักดิ์ เพียรชอบ 2527, อ้างถึงใน มาโนช ฟื้นฉิม 2546 : 3)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์จะมุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุดเพื่อฝึกให้เด็กมีความกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง เกิดความสนุกสนานในการเรียน (อัมพร น้อยสุวรรณ 2540 : 2) การสอนนาฏศิลป์เป็นวิชาเน้นทักษะในการปฏิบัติ และการฝึกฝนที่ถูกแบบเพื่อฝึกผู้เรียนให้มีนิสัยในการฝึกฝนตนเองเสมอ ดังนั้นในการวางรากฐานของการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครูผู้สอนจึงต้องรู้จักเลือกวิธีที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับจุดมุ่งหมาย รวมทั้งสร้างค่านิยมและความมีสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนด้วย อย่างไรก็ตามในการสอนนาฏศิลป์ยังคงยึดถือวิธีการสอนแบบเดิมนั่นคือ ครูเป็นแม่แบบในการถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนต้องสังเกตจดจำและเลียนแบบท่าทางตามที่ครูสอนให้ถูกต้อง ผู้เรียนต้องพยายามเลียนแบบครูให้ได้เท่านั้นซึ่งยังขาดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความเบื่อหน่าย มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนและไม่สนใจเรียน (โสภา กิมวงศ์โก 2540 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับ อติพร สุขสมนิตย์ (2543 : 2) ที่กล่าวถึงการสอนนาฏศิลป์ว่า ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ครูยังจัดการเรียนการสอนโดยเป็นผู้บอกกฎเกณฑ์ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามและลอกเลียนแบบท่าทางของครูที่สาธิตให้ผู้เรียนดู ทำให้ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเกรงว่าจะผิดแบบแผนที่ครูสอน การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายได้ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนใช้วิธีการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด และในการจัดการเรียนการสอนยังคงมีพฤติกรรมถ่ายทอดที่จำเจ ทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการทำตาม เชื่อฟังและนั่งนิ่ง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2548 : 3-4) การเรียนการสอนด้วยวิธีการเลียนแบบโดยไม่มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ ในระหว่างการฝึกหัดผู้เรียนมีหน้าที่เป็นผู้ตามและเป็นผู้รับการถ่ายทอดโดยตลอด ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการคิดของตนเองเป็นหลักดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ากระบวนการคิดของผู้เรียนในการที่จะพัฒนาทักษะทางด้านนาฏศิลป์จะเกิดขึ้นได้ยาก ถ้าผู้เรียนมีพฤติกรรมเลียนแบบครูตลอดเวลา ซึ่งทำให้ผู้เรียนคิดไม่เป็นทำไม่เป็น และแก้ปัญหาไม่เป็น (อุษา สบถฤกษ์ 2545 : 5,

อ้างถึงใน ชนิกา ศรีสำราญ 2549 : 5) แนวทางการสอนนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ทั้งทางร่างกายอารมณ์สังคมและสติปัญญาตลอดจนการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ แก่สังคมและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องเลือกวิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและวัยของผู้เรียน การสอนนาฏศิลป์ตามแบบแผน ครูต้องเป็นผู้ชี้แนะเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ แสดงออก ตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงพัฒนาการและความพร้อมในการเรียน ของเด็กเป็นสำคัญ หรือใช้วิธีการสอนที่หลากหลายสามารถจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงไปสู่วิชาอื่นได้ รวมทั้งสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ของตนเองทั้งด้านการคิดและการปฏิบัติ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพและส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหมายไว้ และจากการวัดและประเมินผลการเรียน ปีการศึกษา 2549-2550 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น พบว่า ในเนื้อหาพื้นฐานด้านนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น นักเรียน ส่วนใหญ่ขาดทักษะด้านการประดิษฐ์ท่ารำ ไม่กล้าแสดงออก และขาดความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนน ต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียน ร้อยละ 60 ผลการสอบภาคปฏิบัตินักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 50 ของนักเรียนทั้งหมด ไม่สามารถประดิษฐ์ท่ารำจากท่านาฏศิลป์เบื้องต้นได้ และจากการ พูดคุยกับนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชานาฏศิลป์ เพราะเบื่อหน่าย ไม่มีกิจกรรม ในการเรียนที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน มีแต่การปฏิบัติตามรูปภาพในหนังสือและปฏิบัติตาม ครูผู้สอน รวมทั้งไม่เห็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีม และฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับพอใช้ จุดควรพัฒนา คือการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้มากขึ้นเพื่อฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่นสามารถทำงานและเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ (รายงานการประเมิน คุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา 2546)

จากการศึกษาสาเหตุและปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนขาดความรู้และทักษะเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น พบว่ามาจากหลายสาเหตุ สามารถสรุปได้ดังนี้ ในด้านการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังเน้น ผู้สอนเป็นศูนย์กลางเป็นผู้ถ่ายทอดฝ่ายเดียว ไม่มีกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้นในการจัด กระบวนการเรียนการสอนครูผู้สอนควรมีวิธีการจัดกิจกรรมการเลือกเนื้อหาและบทเรียนที่ เหมาะสม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกในรูปแบบของกิจกรรมทางนาฏศิลป์ และมี

โอกาสได้แก้ปัญหา ในขณะที่สร้างสรรค์งานจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้านสุนทรียภาพและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงควรมีการจัดกิจกรรม จัดประสบการณ์ต่างๆเพื่อพัฒนาและส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด ได้ปฏิบัติ ตัดสินใจ และค้นพบ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวของตัวเอง เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระตามต้องการวิธีการหนึ่งที่จะช่วย แก้ไขปัญหาได้ก็คือ การเลือกใช้วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับเนื้อหา วย และความ ต้องการ ของผู้เรียนให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติด้วยตนเองซึ่ง สามารถช่วยพัฒนาความคิดและประสบการณ์การเรียนรู้และจะช่วยส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียนสูงขึ้น โดยครูผู้สอนจะมีบทบาทในการช่วยและสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดเป็น นำไปสู่ แนวทางการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ และครูผู้สอนต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านการคิด และให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ อย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาถึงปัญหาและความจำเป็น ดังกล่าวครูควรคิดหาวิธีปรับปรุงพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยการบูรณาการฝึกทักษะการทำงาน กลุ่มเข้าไปในเนื้อหาวิชาและวัตถุประสงค์ ของการเรียนรู้จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องตาม เป้าประสงค์ของหลักสูตรในปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งมีแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีสอนแบบร่วมมือกัน เรียนรู้ (Cooperative Learning) เพราะเป็นวิธีสอน ที่เชื่อว่าจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกัน เรียนรู้และฝึกปฏิบัติที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้อย่างมาก (ทศนา เขมมณี 2540 : 155)

การศึกษาในทศวรรษนี้ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนควรยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ แก้ไขปัญหาเป็น ร่วมมือกันเรียนและฝึกปฏิบัติ จนสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถภาพ คือ เก่ง ดี มีคุณภาพและเป็นผู้มีสุขภาพ ภายและจิตใจดี คือ การเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย คือ การที่ผู้เรียนได้ใช้ในส่วนต่างๆของร่างกายทำกิจกรรม ผู้เรียนได้ เคลื่อนไหวร่างกาย ประสาทรับรู้ตื่นตัวทำให้รับข้อมูลได้ดี

2. ด้านสติปัญญา คือ การที่ผู้เรียนใช้สมองหรือกระบวนการคิดในการทำกิจกรรม

3. ด้านสังคม คือ การที่ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นขณะทำกิจกรรมทำให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ทักษะทางสังคม

4. ด้านอารมณ์ คือ การที่ผู้เรียนรู้สึกต้องการและยินดีทำกิจกรรมเพื่อแสวงหาความรู้ ที่มีความหมายต่อตนเอง การมีส่วนร่วมทางอารมณ์มักจะดำเนินควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคม (กรมวิชาการ, สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา 2543 : 24-25) การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีอยู่หลายลักษณะ ดังที่ อัจฉรา วงศ์โสธร (2546 : 1)

ได้กล่าวว่า การเรียนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนการสอนโดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดความรู้ โดยการเตรียมด้านเนื้อหา วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนต่างๆ ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนผู้สอนคอยสำรวจผู้เรียนให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อช่วยผู้เรียนสามารถแก้ไข ปรับปรุงตนเอง

การสอนนาฏศิลป์เพื่อให้เกิดคุณลักษณะมีหลายวิธี เช่น การสอนโดยใช้การสาธิต การสอนโดยใช้เกม การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติ และการสอนแบบร่วมมือกัน ซึ่งประกอบด้วยเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือกันหลายแบบ ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นวิธีหนึ่งที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนจะเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พึ่งพากันและกัน ตลอดจนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจและการดำเนินการ การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถใช้ได้ดีกับทุกสาขาวิชาและทุกระดับชั้น เมธินีและเมธินี (Metheny and Metheny, อ้างถึงใน สมพันธ์ วงษ์ดี 2544 : 4) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1987 : 5) สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้เรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น ลดพฤติกรรมต่อต้านสังคมและเพิ่มความรู้สึกร่วมกันต่อกัน และเป็นวิธีสอนที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ได้ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) เป็นเทคนิคเหมาะสมกับวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการปฏิบัติ และเป็นรูปแบบการสอนที่กำหนดสถานการณ์และเงื่อนไขให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน มีการแบ่งงานที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) เน้นการทำงานเป็นคู่และเป็นกลุ่มเพื่อให้ได้ผลงาน และการประสบความสำเร็จของกลุ่มเป็นหลัก เป็นการนำเทคนิค การจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นระบบที่เน้นการเรียนเป็นกลุ่มช่วยเหลือกันและกัน สอดคล้องกับการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ของสำนักงานรองรับมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนทำงานเป็นทีมให้มาก เพื่อเป็นการฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน (Learning Together) เป็นวิธีการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันสามารถนำมาใช้ในการสอนวิชานาฏศิลป์ได้ เพราะเป็นการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นธรรมชาติของปฏิกิริยาทางสังคม เพราะคนในสังคมเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม มีการแบ่งปันความคิดและความเชื่อซึ่งกันและกัน มนุษย์เรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยวิธีร่วมมือหรือรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นตั้งแต่เกิด เช่น การเรียนรู้การพูด การสื่อสาร การเล่น การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมและสิ่งอื่นที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน มีคนน้อยคนที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงานโดยปราศจากการ

ช่วยเหลือจากคนรอบข้าง ห้องเรียนเปรียบเสมือนโครงสร้างทางสังคม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มมีบทบาทและรับผิดชอบหลายอย่างแตกต่างกันไป มีการตัดสินใจร่วมกัน มีสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน มีการติดต่อสื่อสารในรูปแบบที่กลุ่มกำหนดขึ้น การเรียนการสอนโดยวิธีการร่วมมือ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนส่งถ่ายความรู้ในมุมมองที่แตกต่างออกไปจากวิธีการสอนแบบเดิม (Johnson and Johnson 1987, อ้างถึงใน สมพันธ์ วงษ์ดี 2544 : 3) การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ เปรียบเสมือนกิจกรรมในชั้นเรียนที่ครูจะช่วยส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก อาจจะแสดงออกในห้องเรียนหรือพื้นที่ที่กว้างๆก็ได้ และไม่จำเป็นต้องมีผู้ชมเสมอไป ซึ่งแตกต่างกับการแสดงของผู้ใหญ่ ซึ่งต้องเป็นการแสดงบนเวที ต้องมีบทบาท มีการซ้อมมาเป็นอย่างดีเพื่อการแสดงที่ออกมาให้ปรากฏแก่สายตาคนดูและก่อให้เกิดความประทับใจแก่สายตาผู้ชม ในกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ของเด็กนั้น จุดมุ่งหมายประการสำคัญคือ เป็นการฝึกให้นักเรียนได้รู้จักควบคุมกายและใจให้จดจ่อเฉพาะในสิ่งที่ทำอยู่ เป็นการตอบสนองความต้องการที่จะปลดปล่อยอารมณ์และเป็นการเปิดตนเองของเด็ก กระตุ้นและนำเด็กให้รู้จักการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาเด็กให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หากครูผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยแล้ว จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาตนได้เต็มศักยภาพเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเรียน (Learning Together) เป็นการสอนโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการนิยมนับเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรนำไปดัดแปลงนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหลายเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) นั้นจะประกอบด้วยสมาชิกในกลุ่มมี 4-6 คน ระดับความรู้ต่างกัน ผู้เรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรมให้ดีที่สุดจนพร้อม ครูจึงจะทำการทดสอบผู้เรียนทีละคน ตรวจให้คะแนน โดยในกลุ่มจะมีการประเมินเพื่อนด้วย

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) ของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) แห่งมหาวิทยาลัยมินิโซต้า ได้กำหนดรูปแบบสถานการณ์และเงื่อนไขให้นักเรียนทำผลงานเป็นกลุ่ม ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันเอกสาร การแบ่งงานที่เหมาะสม และการให้รางวัลกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้

1. สร้างความรู้สึกที่ต้องพึ่งพากัน (Positive Interdependence) ให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี คือ

- 1.1 กำหนดเป้าหมายร่วมของกลุ่ม (Mutual Goals) ให้ทุกคนต้องเรียนรู้เหมือนกัน

1.2 การให้รางวัลรวมคะแนน ถ้าสมาชิกทุกคนของกลุ่มได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม (Joint Rewards) สมาชิกในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนพิเศษ อีกคนละ 5 คะแนน

1.3 ให้ใช้เอกสารหรือแหล่งข้อมูลร่วมกัน (Share Resources) ครูอาจแจกเอกสารที่ต้องใช้เพียง 1 ชุด สมาชิกแต่ละคนต้องช่วยกันอ่าน โดยแบ่งเอกสารออกเป็นส่วนๆเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

1.4 กำหนดบทบาทของสมาชิกในการทำงาน(Assigned Roles) งานที่มอบหมายแต่ละงานอาจกำหนดบทบาทการทำงานของสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกัน หากเป็นงานเกี่ยวกับการตอบคำถามในแบบฝึกหัดที่กำหนด ครูอาจกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้อ่านคำถาม ผู้ตรวจสอบ ผู้กระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันคิดหาคำตอบและผู้จับบันทึกคำตอบ

2. จัดให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน(Face -To -Face Interaction) ให้นักเรียนทำงานด้วยกันภายใต้บรรยากาศของความช่วยเหลือและส่งเสริมกัน

3. จัดให้มีความรับผิดชอบในส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้ (Individual Accountability) เป็นการให้นักเรียนแต่ละคนตั้งใจเรียนและช่วยกันทำงาน ไม่กินแรงเพื่อน ครูอาจจัดภาพการณ์ได้ด้วย การประเมินเป็นระยะ สุ่มสมาชิกของกลุ่มให้ตอบคำถามหรือรายงานผลการทำงานสมาชิกทุกคนต้องเตรียมพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่ม

4. ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะของสังคม (Social Skills) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี นักเรียนต้องมีทักษะทางสังคมที่จำเป็น ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การตัดสินใจ การสร้างความไว้วางใจ การสื่อสาร และทักษะการจัดการกับข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

5. จัดให้มีกระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และหาทางปรับปรุงการทำงานกลุ่มให้ดีขึ้น จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1987 : 24, อ้างถึงใน ไสว พักขาว 2542 : 152)

จากหลักการดังกล่าวทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้หลายๆเทคนิค วิธีจึงสามารถสรุปเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) ที่นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม และทำงานเป็นคู่ภายในกลุ่มเพื่อให้ได้ผลงานกลุ่ม ในขณะที่ทำงานนักเรียนจะปรึกษาหารือ กระตุ้นให้เพื่อนถามและตอบ การช่วยเหลือกัน การร่วมกันปฏิบัติและแนะนำกัน การพูดให้กำลังใจ สนับสนุนความคิดเห็นเพื่อน ช่วยกันคิดและช่วยกันตอบคำถาม พยายามทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม และทุกคนเข้าใจที่มาของคำตอบ ให้นักเรียนขอความช่วยเหลือจากเพื่อนก่อนที่จะถามครู และครูชมเชยหรือให้รางวัลกลุ่มตามผลงานของกลุ่มเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนเทคนิคร่วมมือกันเรียนยึดหลักการพึ่งพา ความสามารถของแต่ละคน ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว และการช่วยเหลือกันและกันในสังคม และการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม หลักของการพึ่งพานั้นทำให้เกิดผลคือสมาชิกทุกคนเชื่อและยอมรับว่าความสำเร็จของแต่ละบุคคลย่อมหมายถึงความสำเร็จของ

กลุ่มด้วย เพราะผู้เรียนต่างมีเป้าหมายเดียวกัน มีการแบ่งปัน มีบทบาทร่วมกัน ความสามารถของแต่ละคนนั้นจะส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มด้วย โดยสมาชิกไม่สามารถแยกตัวออกจากกลุ่มได้นอกจากนี้สมาชิกในกลุ่มยังต้องช่วยเหลือกัน แบ่งปัน ให้กำลังใจ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกได้ฝึกความเป็นผู้นำ การตัดสินใจ การสร้างความเชื่อถือ และการจัดการความขัดแย้ง เทคนิคร่วมมือกันเรียนมีกำหนดเงื่อนไข ที่ช่วยสร้างความคิดรวบยอดให้ขอบข่ายงานสำหรับครูในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับภาวะแวดล้อม ความต้องการของนักเรียน และเป้าหมายของโรงเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนได้รับการกล่าวถึงตลอดมาว่าเป็นเทคนิคและกระบวนการเรียนการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านสังคม และยึดหลักความมีอิสระในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ภายในกลุ่ม และในห้องเรียนซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การแบ่งกลุ่ม การจัดชั้นเรียน การสื่อสาร การควบคุม และการคิดวิเคราะห์ทำได้ง่ายขึ้น การศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม เป็นการแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มไปทำให้เสร็จสมบูรณ์ แล้วนำกลับมารวมกัน เพื่อนำเสนอผลงานของกลุ่ม การเรียนรู้เป็นทีม สรุปก็คือการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกัน ยึดหลักการพึ่งพา ความสามารถของแต่ละคน ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว และความช่วยเหลือกันทางสังคม และการดำเนินกิจกรรมกลุ่มที่ยึดหลักของการพึ่งพานั้นทำให้เกิดผลคือความสำเร็จของแต่ละบุคคลหมายถึงความสำเร็จของกลุ่มด้วย เนื่องจากสมาชิกกลุ่มต้องช่วยเหลือกัน แบ่งปัน ให้กำลังใจ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการผลักดันกันเป็นผู้นำ ร่วมกันตัดสินใจ จึงทำให้งานกลุ่มบรรลุเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จ

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์และเป้าหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ในปัจจุบันมุ่งเน้นให้เด็กกล้าแสดงออก มีทักษะ ในการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสนุกสนาน และบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่นๆ ได้ เด็กได้ใช้ความรู้ ความสามารถมาประยุกต์ใช้ในการแสดงและแก้ปัญหา ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่า และมีความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้นทักษะเหล่านี้หากได้รับการปลูกฝังตามลำดับอย่างต่อเนื่อง จนมีความสามารถในระดับหนึ่ง เด็กก็จะนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ ตามปรัชญาและแนวคิดการศึกษาวิชานาฏศิลป์แนวใหม่ เด็กต้องได้สัมผัส ได้เรียนรู้ และรักนาฏศิลป์ ดังนั้นควรจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาเด็กให้มีประสบการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะความรู้ สรรสร้างความสำเร็จ ในสาระนาฏศิลป์เพื่อวัฒนธรรมในการดำรงตน และมีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) มาตรา 24 (2) ซึ่งระบุถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย ของกรม

วิชาการ ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ในรูปกระบวนการกลุ่ม คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เป็นการจัดการ ประสพการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มเล็ก สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียน แตกต่างกัน ลักษณะเด่นของการเรียนแบบนี้จะเป็นความร่วมมือกันระหว่างสมาชิก ในกลุ่มทุกคน ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันของสมาชิกแต่ละคนจะมีหน้าที่ และความรับผิดชอบ ต่อกิจกรรมต่างๆร่วมกัน

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของเทคนิคร่วมมือกันเรียนและข้อดีของเทคนิคนี้ ซึ่งสามารถนำมา จัดการเรียนรู้ในสาระนาฏศิลป์ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือกันเรียนเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้รู้จักแสวงหาความรู้ และฝึกฝนการเรียนรู้ ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับผู้เรียน พร้อมทั้งเป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงออกมากขึ้น ซึ่งเป็น กระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาของผู้เรียนไปพร้อมกับการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน พัฒนาผลการเรียนรู้และ ความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียน และเป็นการพัฒนาทักษะในการ ทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ส่งเสริมผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด งานวิจัย และวรรณกรรมต่างๆเพื่อเป็นแนวทางใน การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติ กิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มหรือทำงานเป็นคู่ภายในกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลงานกลุ่ม ในขณะที่ทำงานนักเรียนจะปรึกษาหารือ กระตุ้นให้เพื่อนถามและตอบ การช่วยเหลือกัน การร่วมกันปฏิบัติและแนะนำกัน การพูดให้กำลังใจสนับสนุนความคิดเห็นเพื่อน ช่วยกันคิดและช่วยกันตอบคำถาม พยายามทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและทุกคนเข้าใจที่มาของ คำตอบ ให้นักเรียนขอความช่วยเหลือจากเพื่อนก่อนที่จะถามครู และครูชมเชยหรือให้รางวัลกลุ่ม ตามผลงานของกลุ่มเป็นหลัก การจัดการเรียนการสอนเทคนิคร่วมมือกันเรียนยึดหลักการพึ่งพา

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกัน เรียนพบว่าจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1991: 101-102, อ้างถึงในวัชรรา เล่าเรียนดี 2545: 160) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนนั้น จะต้องเตรียมความพร้อมของ

ผู้เรียน ทั้งในบทบาทหน้าที่บทบาทสมาชิกแต่ละคน รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย ซึ่งครูจำเป็นต้องดำเนินการดังนี้

1. **ขั้นเตรียม** ประกอบด้วยครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของนักเรียน การแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ แง้จุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละบท แต่ละคาบและฝึกฝนทักษะ พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม

2. **ขั้นสอน** ครูจะทำการสอนในรูปแบบกิจกรรมการสอนที่ประกอบด้วยการนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. **ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม** นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย และจะช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการเสริมแรงและการสนับสนุนกัน

4. **ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ** เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าครบถ้วนหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลต่อจากนั้นเป็นการทดสอบ

5. **ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม** ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข

กนกพร แสงสว่าง (2541 : 21, อ้างถึงใน ทิวาพร บุญเกียรติ 2547 : 8) มีการกำหนด ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกันไว้ดังนี้ 1) ขั้นเตรียม 2) ขั้นก่อนทำกิจกรรม 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มติดตาม 5) ขั้นประเมินผลการเรียน 6) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้

วัชรวิภา เล่าเรียนดี (2548 : 109) ได้สรุปการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. **ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน** ประกอบด้วย การทบทวนความรู้เดิม การให้ความรู้ใหม่ การทบทวนบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แนวทางการปฏิบัติงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การคำนวณคะแนนสอบย่อย คะแนนพัฒนา และคะแนนรวมของกลุ่ม

2. **ขั้นพัฒนาความรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม** ประกอบด้วย การร่วมกันเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ การอธิบาย และช่วยเหลือเพื่อสมาชิกในการเรียนรู้

3. **ขั้นวัดประเมินผลการเรียนรู้และปฏิบัติงานกลุ่ม** ประกอบด้วยครู และนักเรียนช่วยกันสรุปสาระความรู้ นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยเป็นรายบุคคล ตรวจให้คะแนน การสอบย่อย คำนวณคะแนนพัฒนา และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม การประเมินผลการทำงานกลุ่มของสมาชิกแต่ละกลุ่ม ข้อเสนอในการพัฒนาปรับปรุงการทำงานกลุ่ม และการให้รางวัลกลุ่มที่มีผลการเรียนรู้ดีเลิศ

ลินดา พัฒนมาศ (2550 : 53) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่

1. ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยทบทวนความรู้เดิม ซึ่งแจจจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีเรียน และการวัดผลประเมินผล ทบทวนความรู้เดิม และทบทวนวิธีเรียนรู้ร่วมกัน จัดกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 4-6 คน โดยแนะนำการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม การช่วยเหลือกัน การยอมรับกันและการฟังพาทอาศัยกันในกลุ่ม
2. ขั้นจัดการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มอบหมายใบงาน ใบกิจกรรม พร้อมสาชิต และยกตัวอย่างให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ โดยครูเป็นผู้แนะนำ
3. ขั้นกิจกรรมกลุ่ม จัดกลุ่มผู้เรียนให้เรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนปฏิบัติตามใบงาน ใบกิจกรรม ใบประเมินผลการปฏิบัติงานกลุ่ม ผู้เรียนร่วมกันเรียนตามใบความรู้ และฝึกปฏิบัติตามใบงาน ครูติดตามการปฏิบัติงานกลุ่ม และปรับแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
4. ขั้นสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจให้คะแนน บันทึกผล การทดสอบ คำนวณคะแนนพัฒนาของบุคคลและกลุ่ม ประเมินผลงานกลุ่มและให้รางวัลกลุ่มที่ประสบความสำเร็จสูงสุด

สรุปได้ว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ขั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของนักเรียน การแบ่งกลุ่มการเรียน แจจจุดประสงค์ ของการเรียนฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม ขั้นสอน ประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับ มอบหมาย และจะช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการเสริมแรงและการสนับสนุนกัน ขั้นตรวจสอบผลงาน การปฏิบัติ การตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าครบถ้วนหรือไม่ เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่ม และรายบุคคล ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผลโดยครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและ สิ่งปรับปรุงแก้ไข

จากแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม คือ การวางพื้นฐานผู้เรียนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน หรือ การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ ครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของ นักเรียน การแบ่งกลุ่มการเรียน แจจจุดประสงค์ของการเรียน และฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม

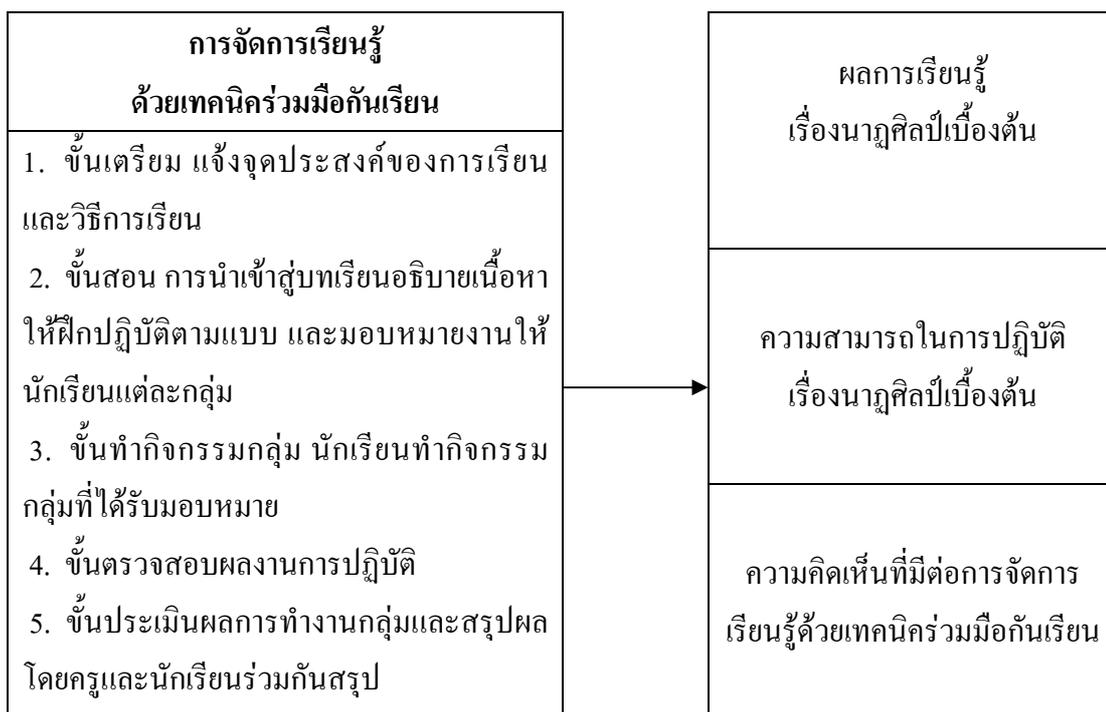
2. ขั้นสอน คือการนำเข้าสู่บทเรียน ครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของนักเรียน การแบ่งกลุ่มการเรียน แจกจุดประสงค์ของการเรียน และฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม คือการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมที่เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ตรง นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย และจะช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการเสริมแรงและการสนับสนุนกัน

4. ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ คือหลังจากที่ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการปฏิบัติแล้ว ครูควรตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าครบถ้วนหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลต่อจากนั้นเป็นการทดสอบ

5. ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผลโดยครูและนักเรียนร่วมกันสรุป หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้ว ครูผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม ทางด้านเนื้อหา ความสามารถในการปฏิบัติ และการทำงานกลุ่ม ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข

จากการศึกษาแนวคิดหลักการ และหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning together) เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์ เบื้องต้นดังที่กล่าว ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

คำถามการวิจัย

1. ผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน แตกต่างกันหรือไม่
2. ความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน อยู่ในระดับใด
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนอยู่ในระดับใด

สมมุติฐานการวิจัย

ผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 72 คน โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 36 คน ที่กำลังศึกษา อยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

2.2.2 ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

2.2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

3. เนื้อหา ได้แก่ สารการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สารที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ศ.3.1 ข้อที่ 2 คือ การเคลื่อนไหวอย่างอิสระ และมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น และข้อที่ 3 แสดงออกทางนาฏศิลป์จากประสบการณ์อย่างอิสระ หน่วยการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 12 สัปดาห์ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ระหว่าง เดือนมิถุนายน ถึงเดือนสิงหาคม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้ตรงกัน ผู้วิจัยได้นิยาม ความหมายของคำต่างๆต่อไปนี้ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน LT หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือกันที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4-6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มจะมีความสามารถ แตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ซึ่งมีขั้นตอนจัดการเรียนรู้ดังนี้ 1) ขั้นเตรียม แจกจุดประสงค์

ของการเรียนและวิธีการเรียน 2) ขั้นสอน การนำเข้าสู่บทเรียนอธิบายเนื้อหา ให้ฝึกปฏิบัติตามแบบ และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย 4) ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ 5) ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผลโดยครู และนักเรียนร่วมกันสรุป

2. นาฏศิลป์เบื้องต้น หมายถึง สาระการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การเคลื่อนไหวเบื้องต้น คือการฝึกพื้นฐานการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อเตรียมความพร้อมในการแสดงนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้แสดงท่าทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อลักษณะการรำของไทย ภาษาทำนาฏศิลป์ คือ การแสดงท่าทางซึ่งเป็นท่ารำแทนคำพูด และการประดิษฐ์ท่ารำ คือ การนำเอาลักษณะท่ารำไทย หรือท่าพื้นฐาน มาผสมผสาน คิดดัดแปลง สร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์

3. ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการทำแบบทดสอบ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวเบื้องต้น นาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

4. ความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการปฏิบัติท่ารำนาฏศิลป์เบื้องต้น ในด้าน 1) การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง 2) การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง 3) ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ 4) ความมั่นใจในการแสดงออก และ 5) ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทางโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ในด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้

6. นักเรียน หมายถึง ผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : สาระการเรียนรู้ศิลปะ
  - 1.1 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
  - 1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์
  - 1.3 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนชุมทางดิ่งชั้น
  - 1.4 นาฏศิลป์ไทย
2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน
  - 2.1 แนวคิดการจัดการเรียนแบบร่วมมือกันเรียน
  - 2.2 ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน
  - 2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : สาระการเรียนรู้ศิลปะ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเองปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงาน ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาไทย กีฬา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อ คุณชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน โดยตรงทั้งด้านร่างกาย

จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ และสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว ทักษะกระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิกริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจมนต์ทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนาด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้ที่ได้เรียนรู้ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ดัดแปลงจินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้จิตใจที่งดงาม สมาธิที่แน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสมดุลเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์โดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สาระ

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

สาระที่ 2 : ดนตรี

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐาน

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ. 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าทางทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ. 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

สาระที่ 2 : ดนตรี

มาตรฐาน ศ. 2.1 : เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ. 2.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ. 3.1 : เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ. 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีสุนทรียภาพ และสามารถนำกิจกรรมไปใช้พัฒนาตนเอง

ในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม และจริยธรรม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ “นาฏศิลป์” มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความเป็นมา ภูมิปัญญาและรากฐานทางวัฒนธรรมของ “นาฏศิลป์” เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้ง ในกระบวนการแสดงทั้งของไทยและสากล นอกจากนี้ ยังจะช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม มีสมาธิต่อการ เรียนรู้และการปฏิบัติงานทั้งวิชานาฏศิลป์และสาระอื่น เป็นการช่วยพัฒนาบุคคลและส่งผลต่อ การพัฒนาส่วนรวม

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในสาระที่ 3 “นาฏศิลป์” แล้ว คาดหวังว่าผู้เรียนจะมีจิตใจที่ดี งาม มีสุนทรียภาพ เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีความรู้ทางด้านการแสดง สามารถวิเคราะห์วิจารณ์กิจกรรม ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำพาวิชาทางด้าน “นาฏศิลป์” ก้าวไกล เชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก และมีความชื่นชมต่อภูมิปัญญาด้าน “นาฏศิลป์”

มาตรฐานและสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์

1. มาตรฐานการเรียนรู้แกนรวม

1.1 มาตรฐานด้านความรู้

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และองค์ประกอบ ของนาฏศิลป์

มาตรฐานที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการปฏิบัติและวิธีจัดการ แสดง

1.2 มาตรฐานด้านทักษะและกระบวนการ

มาตรฐานที่ 3 สามารถปฏิบัติตามหลักการ วิธีการปฏิบัติ และวิธีจัดการแสดง

มาตรฐานที่ 4 สามารถสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ ที่สื่อถึงความคิด จินตนาการ และประสบการณ์

มาตรฐานที่ 5 สามารถใช้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และกระบวนการจัดการในการ สร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์

1.3 มาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

มาตรฐานที่ 6 รักการแสดงออกทางนาฏศิลป์

มาตรฐานที่ 7 มีลักษณะนิสัย และจิตสำนึกที่ดีงามในการแสดงออกทางนาฏศิลป์

มาตรฐานที่ 8 ภูมิใจและเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และ
ภูมิปัญญา

2. มาตรฐานการเรียนรู้แกนเลือก

2.1 มาตรฐานด้านความรู้

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีนาฏศิลป์

2.2 มาตรฐานด้านทักษะและกระบวนการ

มาตรฐานที่ 2 สามารถปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย

มาตรฐานที่ 3 สามารถสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ ที่สื่อถึงความคิด

จินตนาการ และประสบการณ์

มาตรฐานที่ 4 สามารถใช้ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และกระบวนการจัดการใน
การสร้างสรรค์ ผลงานทางนาฏศิลป์

2.3 มาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

มาตรฐานที่ 5 รักการแสดงออกทางนาฏศิลป์

มาตรฐานที่ 6 มีลักษณะนิสัยจิตสำนึกที่ดีงามในการแสดงออกทางนาฏศิลป์

มาตรฐานที่ 7 ภูมิใจเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

มุ่งส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้รู้จักแสวงหา
ความรู้และประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้และห้องสมุด เพื่อผู้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่าง
เพียงพอ หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งนอกสถานศึกษาด้วย เช่น ในชุมชนใกล้ๆ
บริเวณสถานศึกษา ตลาด วัด หรือสถานที่สำคัญๆ ในแต่ละชุมชน มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้
เรียนรู้ และสามารถคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิจารณ์ และแก้ปัญหาได้

การเรียนนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมในด้านลักษณะ
นิสัยและบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเป็นการพัฒนา
ค่านิยม ส่งเสริมการแสดงออกของทางร่างกาย อารมณ์และสังคมของผู้เรียนมากกว่าการฝึกฝน
เพื่อให้เกิดความชำนาญในสาขาของนาฏศิลป์ ฉะนั้นผู้สอนจึงควรยึดจุดประสงค์ของหลักสูตรเป็น
หลักและนำเอาทฤษฎีและหลักการของนาฏศิลป์ไทยมาประกอบการจัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดค่านิยม
เจตคติต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ และส่งเสริมความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคลต่อไป

ในจุดประสงค์เฉพาะของการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ระดับประถมศึกษาที่มีจุดประสงค์ในภาพรวมดังนี้

1. ให้รู้จักคุณค่าของประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ ตลอดจนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ ความรู้และทักษะพื้นฐาน เป็นทางนำไปสู่ความเข้าใจและส่งเสริมความสามารถพื้นฐานของประชากรในชาติเกี่ยวกับนาฏศิลป์ของชาติ
3. ให้มีโอกาสพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมนาฏศิลป์ตามความถนัดและความสนใจของตน การแสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ ของนาฏศิลป์ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับคนอื่นได้ กิจกรรมนาฏศิลป์จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลออกมาด้วย
4. ให้แสดงออกตามความคิดและจินตนาการ จะส่งเสริมให้ได้แสดงความคิดและจินตนาการออกมาในด้านการแสดงของเด็ก และช่วยพัฒนาความคิดนั้นให้สูงขึ้น
5. ให้รู้จักนาฏศิลป์ของไทยและของชาติอื่น ๆ จุดประสงค์เป็นการส่งเสริมให้มีความเข้าใจในศิลปะนาฏศิลป์ของชาติได้อย่างกว้างขวาง สามารถดูและเกิดความเข้าใจการแสดงต่าง ๆ ของชาติ และชาติอื่น ๆ อันเป็นการช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ
6. ให้นำประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ ไปช่วยส่งเสริมและปรับปรุงบุคลิกภาพของตน กิจกรรมต่าง ๆ ของนาฏศิลป์ มีการระมัดระวังในด้านจังหวะ การควบคุมเสียงและท่าทางให้ทันกับจังหวะดนตรีและการเคลื่อนไหว เมื่อได้ปฏิบัติอยู่เสมอ ๆ ย่อมทำให้ผู้ที่ฝึกกิจกรรมเป็นคนกระฉับกระเฉง ว่องไว แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในทันที และนอกจากนั้นก็จะมีบุคลิกภาพที่เปิดเผย รื่นเริงไม่เคอะเขิน ซึ่งเป็นการช่วยเหลือแก้ปัญหาและปรับปรุงข้อบกพร่องของร่างกายและอารมณ์ได้อีกด้วย

จุดประสงค์เฉพาะทั้ง 6 ข้อนี้ จะเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะช่วยให้สามารถดำเนินการได้ถูกต้องและเน้นให้รู้ว่าต้องการให้เกิดคุณลักษณะอย่างไรแก่ผู้เรียน (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ 2541 : 33 - 34)

แนวทางจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์

การจัดการเรียนรู้ ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ตั้งแต่ ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง ใจ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยการจัดการเรียนรู้ให้ชวนขวหายหาความรู้ เพิ่มความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์จึงเพิ่มประสบการณ์การทำงานจริง ตามสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้นไปตามช่วงชั้น ในการจัดการเรียนรู้ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาความฉลาดทางสติปัญญาและอารมณ์ ให้เห็นคุณค่าของตนเองเพื่อการแสดงออกอย่างอิสระ เพิ่มการมีส่วนร่วมใน

การปฏิบัติได้จริง เพิ่มโครงการตามศักยภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีเสรีภาพในการเรียน และแสวงหาความรู้ได้ตามต้องการ

การสอนนาฏศิลป์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 38 – 40) ได้กำหนดแนวทางไว้ว่า ครูต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า นาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่น่าสนุกสนาน น่าเรียน น่าสนใจ ตลอดจนน่าพอใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เขาปรารถนา ชั่วโมงนาฏศิลป์ควรเป็นชั่วโมงที่เด็กมีความสุข ได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่เขาพอใจ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ ดังนั้น สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ จิตวิทยาในการสอน และพัฒนาการของเด็ก ผู้สอนควรจะเรียนรู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนในกลุ่มของตนให้ถ่องแท้ และพยายามปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับความพร้อมและความสนใจของผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ให้ประสบความสำเร็จ ครูจะต้องรู้วิธีสอน ซึ่งเป็นหลักที่ควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ให้นักเรียนได้ลองปฏิบัติก่อน แล้วให้ช่วยกันสรุปเป็นหลักการ โดยครูอาจจะใช้วิธีการแนะนำหรือสาธิตให้นักเรียนปฏิบัติ แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย ฝึกให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการสรุปเป็นหลักการ ครูมีหน้าที่ช่วยป้อนคำถาม หรือชี้แนะแนวทาง เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

2. สอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องให้โอกาสนักเรียนในการคิดหรือการแสดงออกในกิจกรรม นาฏศิลป์บ่อย ๆ เช่น การให้คิดทำประกอบเพลงประเภทต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันทำจังหวะประกอบเพลง ด้วยเครื่องประกอบจังหวะที่นักเรียนคิดหรือเลือกหาเอง ตามที่เห็นเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่งเนื้อร้องหรือทำนองเพลงเอง เป็นต้น

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผสมผสานกัน ในการสอนแต่ละครั้ง ครูไม่ควรมุ่งเน้นเนื้อหาหรือประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น กิจกรรมเน้นการฟัง การร้องเพลง กิจกรรมเน้นจังหวะ และกิจกรรมนาฏศิลป์ ควรผสมผสานกลมกลืนกันไป เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด เด็กจะร้องเพลงได้จะต้องผ่านการฟังมาก่อน ต้องรู้จังหวะของเพลงและถ้าจะรำหรือแสดงทำประกอบเพลงได้ เด็กจะต้องร้องเพลงได้ก่อน มิฉะนั้นก็ไม่สามารถกำหนดท่าทางได้ถูกต้อง

4. สอนให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ครูสามารถใช้กิจกรรม นาฏศิลป์ เป็นแกนในการเชื่อมโยงวิชาอื่น ๆ หรือบูรณาการ การเรียนการสอนได้ เช่น ครูสอนเพลงนก เมื่อนักเรียนร้องเพลงนกได้ รู้จังหวะของเพลง ทำท่าบินแบบนกได้แล้ว ครูอาจโยงต่อไปถึงความรู้ในเรื่องนกชนิดต่าง ๆ โยงไปถึงสัตว์ ที่มีปีกและไม่มีปีก ลักษณะความเป็นอยู่โยงต่อไปถึงเรื่องที่อยู่อาศัยเรื่องต้นไม้ ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และผลของการตัดไม้ทำลายป่า ครูสามารถโยงไปถึงเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการสอนโดยใช้ดนตรีเป็นตัวเชื่อมนำไป

สู่กลุ่มวิชาอื่น ๆ นั้น มีผลต่อผู้เรียนในการช่วยให้เกิดความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อันมีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกันและช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายต่อชีวิตมากยิ่งขึ้น

5. การสอนโดยเน้นลักษณะนิสัย จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ในระดับประถมศึกษา มิได้มุ่งหมายเพียงให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อกิจกรรม นาฏศิลป์เท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มุ่งเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ นักเรียนจะพัฒนาลักษณะนิสัยได้มากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และความเอาใจใส่ของครู ครูจำเป็นต้องสนใจในเรื่องนี้ไปพร้อม ๆ กับการให้ความรู้ทักษะ และเจตคติด้วย ลักษณะนิสัยของนักเรียนที่ครูต้องเอาใจใส่ เช่น มารยาทในการฟังหรือชมการแสดง สมาธิในการฟังหรือชม ความอดทน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ฯลฯ

ยุทธศาสตร์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

1. การเรียนรู้แบบพัฒนาความสามารถในกระบวนการคิดของผู้เรียนเป็นยุทธศาสตร์ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องการมีการใช้ข้อมูลทางนาฏศิลป์กับกระบวนการคิดของตนเอง และการเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ ด้วยการตัดสินใจ การค้นคว้า การประเมินตนเอง การวางแผนปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติงาน ตรวจสอบปรับปรุงผลงานอยู่เสมอ

1.1 คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ด้วยการสร้างแนวความคิดใหม่ แสวงหา ความรู้เพื่อพิจารณาทางเลือกอย่างหลากหลาย และประยุกต์ใช้วิชาการที่มีในระดับชั้น ตั้งข้อถกเถียง ร่วมกัน

1.2 คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ด้วยกระบวนการตรวจสอบอย่างชัดเจน มีเหตุผล ตั้งสมมุติฐานในการวิเคราะห์ ประเมินและสังเคราะห์

1.3 คิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) รู้จักคิดด้วยการตั้งคำถาม ถามตนเองหรือ เชื่อมโยงความคิดก่อนหน้า ความคาดหวัง และประสบการณ์ปัจจุบันเข้าด้วยกัน เพื่อพิจารณา ทางเลือกที่เหมาะสม

2. การเรียนรู้แบบการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นการเรียนรู้โดย การปฏิบัติเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยการปฏิบัติทดลองสัมผัสจริงด้วยตนเอง สรุปด้วยตนเอง เป็นประสบการณ์ตรง เช่น การได้แสดงออกทางนาฏศิลป์ และการละครด้วยตนเอง หรืออื่นๆที่เป็น ผลจากการปฏิบัติจริง

3. การเรียนรู้แบบประเมินตนเอง (Self Assessment) เป็นการเรียนรู้ที่มีการลำดับขั้นตอน ใ้ชัดเจน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองหรือประเมินเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีเหตุผล ได้แก่ การแสดงความสามารถในด้านต่างๆในชั้นเรียน

4. การเรียนรู้แบบเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหา (Problem-based Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเอง หาทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตั้งแต่การกำหนดปัญหาและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีและขั้นตอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การแสดงละครสร้างสรรค์ การเขียนบท การกำกับการแสดง

5. การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงบูรณาการความรู้สหสาขา (Multidisciplinary Approach) เป็นการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการ การเชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทั้งในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระ เช่น บูรณาการกลุ่มวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฯลฯ

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ (2540 : 345) กล่าวว่า นาฏศิลป์เป็นสาระที่เน้นทักษะในการปฏิบัติมากกว่าด้านความรู้ ดังนั้นในการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระนาฏศิลป์จึงสามารถวัดผลได้หลายวิธี

1. วิธีการสังเกต คือสังเกตความสนใจในการฟัง การร้อง การเคาะจังหวะ ความกล้าในการแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงท่าทางประกอบเพลง

2. การสอบปากเปล่า เพื่อทบทวนความรู้ หรือผลงานที่ได้รับมอบหมายให้ไปค้นคว้ามา ซึ่งสามารถถามได้หลายข้อและครอบคลุมเนื้อหามาก แต่ผลที่ได้จากการวัดอาจไม่เที่ยงตรงเพราะการตั้งคำถามของครูมีความยากง่ายต่างกัน

3. การสอบข้อเขียน เพื่อต้องการวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

4. การทดสอบภาคปฏิบัติของผู้เรียน เพื่อทบทวนความรู้ของผู้เรียน และทราบผลการสอนของครูตลอดจนการจัดแบ่งความสามารถของผู้เรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการแสดง และทำให้ผู้เรียนสนใจต่อการฝึกฝนอยู่เสมอ

บุษกร พรหมหล้าวรรณ (2549 : 40) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดผลและประเมินผลนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1. การสังเกตโดยตรง เป็นการสังเกตได้ทั้งในด้านการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานและพฤติกรรม ซึ่งครูอาจสร้างแบบประเมินขึ้นใช้ให้สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้เป็นมาตรฐานส่วนประเมินค่า

2. การสัมภาษณ์ เป็นการประเมินผลเพื่อฟังความคิดเห็นและเจตคติเกี่ยวกับดนตรีและนาฏศิลป์ การสัมภาษณ์อาจใช้การซักถามด้วยปากเปล่าเพื่อสังเกต หรืออาจทำแบบทดสอบ

3. การตรวจงาน เป็นการประเมินผลเพื่อดูว่านักเรียนมีผลการเรียนในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งครูผู้สอนควรประเมินต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียนทุกระยะ

4. การทดสอบภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินรายบุคคลที่ต้องใช้เวลา

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หรือความก้าวหน้าในสาระนาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะซับซ้อนกว่าการประเมินผลในสาขาวิชาอื่น และค่อนข้างจะพิถีพิถันในการวัดความจำ หรือการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง การวัดและประเมินผลทางนาฏศิลป์ จะมุ่งมองทางการแสดงออก มากกว่าด้านความรู้หรือข้อเท็จจริง รูปแบบในการประเมินทางนาฏศิลป์จึงต้องแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1 การประเมินผลด้านความรู้ โดยการใช้คำถามหรือข้อทดสอบ เพื่อต้องการทราบถึงความเข้าใจ หรือการรับรู้ เกี่ยวกับคำจำกัดความ ลักษณะของรูปแบบการแสดงหรือดนตรี

5.2 วัดและประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก ซึ่งทำได้โดยการสังเกต ในการสังเกตนี้ นอกจากจะสังเกตความก้าวหน้าทางการแสดง การฟัง การร้อง ความผสมกลมกลืนในการเคลื่อนไหวแล้ว ยังต้องรวมไปถึงการสังเกตความเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติที่มีต่อนาฏศิลป์ เช่น ความสนใจ ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมกลุ่ม หรือพัฒนาการในอารมณ์ในขณะที่ทำกิจกรรม รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ทั้งในและนอกชั้นเรียน เหล่านี้ต้องอาศัยการสังเกตของผู้สอนเป็นกลุ่มใหญ่ (กรรณิกา ศรีประยูร 2543 : 17, อ้างถึงใน เพ็ญณี กันตะวงษ์ 2521 : 87 - 88)

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 49-61, อ้างถึงใน ชนิตา ศรีสำราญ 2549 : 25) ได้กำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นกระบวนการเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการติดตามประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ซึ่งใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ/กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของตนได้ และใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง ด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนศิลปะอย่างต่อเนื่อง

ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนศิลปะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการ และด้านคุณธรรม และค่านิยม

เครื่องมือวัดและประเมินผล

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีขอบข่ายครอบคลุม 3 สาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งในภาพรวมจะมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีสุนทรียะ สามารถแสดงออก ทางด้านทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์อย่างมีความสุข และพัฒนานักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์

การวัดและประเมินผลในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จึงมีเครื่องมือที่หลากหลายสามารถแบ่งออกเป็นเครื่องมือตามลักษณะการวัดได้ดังนี้

1. เครื่องมือวัดด้านความรู้ความเข้าใจ

การวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในด้านความรู้ความเข้าใจวิธีการหลักที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ วิธีการทดสอบ ซึ่งอาจใช้วิธีการเขียนตอบหรือสอบปากเปล่าจะเป็นการประเมินพฤติกรรมนักเรียนระดับความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง นาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม พฤติกรรมด้านความเข้าใจในนี้ ผู้เรียนอาจแสดงออกโดยการพูด การเขียน อธิบายสิ่งที่เข้าใจเพื่อสื่อสารต่อผู้อื่น การประเมินอาจใช้เครื่องมือดังนี้

1.1 แบบทดสอบปากเปล่า เป็นวิธีการวัดความรู้ความเข้าใจ โดยครูตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนตอบปากเปล่า ซึ่งสะดวกไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์มากและประหยัด เหมาะสำหรับนักเรียนที่ยังไม่มีความสามารถทางการเขียน

1.2 แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ เป็นแบบทดสอบที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในโรงเรียนซึ่งวัดความสามารถด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนระดับความเข้าใจ ซึ่งครูอาจสร้างแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ชนิดแบบทดสอบอิงมวลประสบการณ์ (Domain Referenced Test)

2. เครื่องมือวัดด้านการปฏิบัติงาน

การวัดด้านการปฏิบัติงานหรือด้านทักษะพิสัย จะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงด้านการปฏิบัติงานของผู้เรียน วิธีหลักที่ใช้คือ การสังเกตและการตรวจผลงาน โดยอาจใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้ผู้สอนทราบถึงคุณภาพของการปฏิบัติงาน และคุณภาพของผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงาน อาจมีกระบวนการประเมินดังนี้

2.1 การทดสอบภาคปฏิบัติชนิดใช้ตัวแทนกลุ่มงาน (Work Sample Test) การทดสอบภาคปฏิบัติชนิดตัวแทนกลุ่มงานเป็นการคัดเลือกงาน ให้นักเรียนทำงานที่ใช้ความสามารถหลายๆอย่าง ฉะนั้นการทดสอบชนิดนี้จึงสามารถวัดความสามารถนักเรียนได้หลายๆด้านในคราวเดียวกัน

2.2 การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ใช้กันมากในปัจจุบัน โดยมีหลักการสำคัญคือ ดำเนินการเรียนการสอนและประเมินผลในกระบวนการเดียวกัน การประเมินตามสภาพจริงจะใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่นการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก จากผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้ระเบียบสะสม การทดสอบตามสภาพจริง(Authentic Test) และการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ก็มีหลายชนิดขึ้นอยู่กับวิธีการประเมินของครูผู้สอน ชนิดที่นิยมใช้ทั่วไปได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบจัดอันดับ แบบมาตรการประมาณค่า แบบระเบียบสะสม และแบบรายงานประเมินตนเอง เป็นต้น

2.3 การประเมินจากผลงาน/ชิ้นงานโดยครูผู้สอน ครูผู้สอนจะทราบสิ่งที่ตนเองสอนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการตัดสินใจว่าผลงานหรือชิ้นงานที่นักเรียนปฏิบัตินั้นแตกต่างจากแบบที่ครู

สอนมากนักน้อยเพียงใด เพื่อตัดสินใจว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ นอกจากนี้ครูผู้สอนยังทราบพัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลในแต่ละด้านจึงทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีความสามารถพื้นฐานในระดับใด เมื่อเห็นผลงานหรือชิ้นงานนักเรียน จึงสามารถลงข้อสรุปว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ หรืออาจประเมินโดยใช้การวิเคราะห์จากแบบสอบถาม โดยที่แบบสอบถามสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยในการตัดสินใจว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ตัวอย่างเช่นนักเรียนได้แนวคิดจากการสร้างผลงานนี้มาจากที่ใด นักเรียนเคยสร้างผลงานหรือแสดงผลงานเช่นนี้มาหรือไม่ ถ้าให้สร้างหรือแสดงใหม่ นักเรียนคิดว่าจะสร้างผลงานหรือแสดงผลงานเหมือนเดิมหรือไม่ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงจะแก้ไขในส่วนใด

2.4 การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) แฟ้มสะสมงาน หรือแฟ้มสะสมงานนักเรียน เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพในการให้ข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ เช่น ความสามารถของผู้สร้างแฟ้มสะสมงานตามวัตถุประสงค์ ลักษณะนิสัยและเอกลักษณ์เฉพาะของบุคคล สามารถประเมินได้ในหลายกลุ่มสาระในงานชิ้นเดียว

2.5 การประเมินจากโครงการ โครงการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสูง ที่นักเรียนใช้ทักษะในการอ่าน การวิเคราะห์ปัญหา หาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ดำเนินการแก้ปัญหา สรุปผลการดำเนินงาน นำเสนอผลต่อสาธารณชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการจะสอดคล้องกับทฤษฎีหลักที่อยู่เบื้องหลังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คือ ทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับการวัดและประเมินเพื่อตรวจผลในการสรุปผลด้านการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เพราะจะทำให้ทราบข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ คือ เป็นการยืนยันว่านักเรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แสดงความสามารถของนักเรียนด้านการแก้ปัญหา รวมทั้งสามารถเห็นร่องรอยด้านการคิดและการทำงาน และสามารถออกแบบการนำเสนองาน

3. เครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีพฤติกรรมด้านจิตพิสัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่นชื่นชม เห็นคุณค่าของทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ เครื่องมือที่ใช้วัดอาจใช้ดังนี้

3.1 บันทึกการสังเกตเป็นการบันทึกสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะเข้าร่วมกิจกรรมตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเวลาเรียนและกิจกรรมพิเศษนอกเวลาเรียน ผู้บันทึกหรือประเมินจะต้องบันทึกเป็นระยะเวลายาว

3.2 แบบประเมินตนเอง เป็นแบบประเมินที่ให้นักเรียนประเมินตนเองซึ่งมีรายการให้นักเรียนประเมิน ซึ่งอาจเป็นแบบสำรวจรายการหรือมาตราประมาณค่าก็ได้

3.3 แบบประเมินค่านิยมหรือเจตคติ เป็นแบบวัดให้นักเรียนตอบซึ่งมีหลายแบบ เช่นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต เพื่อตรวจสอบค่านิยมนักเรียน จำแนกในทางบวกและทางลบ

สำหรับเกณฑ์การประเมินสาระนาฏศิลป์ กรมวิชาการ (2546:188-196) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินและประเมินการประเมินไว้คือ แบบประเมินการแสดง ประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลงความกล้าแสดงออกและแบบมีการปฏิบัติงานกลุ่ม ประกอบด้วยความร่วมมือ ความพร้อมเพรียง ความตั้งใจในด้านการปฏิบัติทำร่า ดังนั้น การวัดและประเมินผลสาระนาฏศิลป์เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนและแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการเรียนการสอนในการวัดผลและประเมินผลในด้านความรู้โดยการใช้ข้อทดสอบ และการทดสอบภาคปฏิบัติเพื่อประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกจากแบบประเมินการปฏิบัติ โดยการสังเกต เพื่อวัดและประเมินผล การเลือกเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินการปฏิบัติทำร่านาฏศิลป์เบื้องต้น ในด้าน 1) การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง 2) การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง 3) ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ 4) ความมั่นใจในการแสดงออก และ 5) ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง

3. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น ตั้งอยู่ที่ 291 ถนนสวนผัก แขวงสวนผัก สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ 6 ไร่ 2 งาน บริเวณรอบโรงเรียนเป็นชุมชนเขตนอกเมือง เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการศึกษาระดับประถมวัยและระดับประถมศึกษา มีนักเรียนจำนวน 729 คนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 43 คน

โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้น โดยนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดเป็นมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มาจัดเป็นสาระการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมด้านศาสนา ดนตรี ศิลปะ กีฬา วัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น สามารถพัฒนาคนให้ดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. พัฒนาผู้เรียน และบุคลากร ให้มีคุณธรรม จริยธรรม รักษาวัฒนธรรม และประเพณี โดยอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. พัฒนาวิชาการให้ผู้เรียน และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการทำงาน เพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ มีความสุขกาย สุขภาพจิตที่ดีมีความปลอดภัย และปราศจากยาเสพติด

3. พัฒนาการบริหารงานการจัดการสถานศึกษา โดยให้ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. นำเทคโนโลยีสนับสนุนด้านกระบวนการเรียนรู้

5. ปรับปรุงอาคารสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

6. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และกิจกรรมต่างๆ

เป้าหมาย

1. บุคลากร ผู้เรียน เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นสมาชิก และเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัว อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ คิดวิเคราะห์ และมีทักษะในการทำงานเพื่อพัฒนาตนเองตามศักยภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

3. ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี พละนามัยสมบูรณ์ มีความปลอดภัย และปราศจากสิ่งเสพติด

4. ผู้เรียนมีลักษณะด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา สามารถดำเนินชีวิตในวิถีแห่งความเป็นไทย

5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และรักษาสีงแวดล้อม

6. สถานศึกษาร่วมกับชุมชนจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

7. สถานศึกษาจัดโครงสร้าง และบริหารงานอย่างเป็นระบบโดยนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนด้านการจัดการ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

1. รู้จักหน้าที่ มีวินัย มีความรับผิดชอบและเคารพสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

1.1 รู้จักหน้าที่

1.2 มีวินัยปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและสังคม

1.3 มีความรับผิดชอบ

1.4 เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น

2. มีคุณธรรม จริยธรรม

2.1 มีความซื่อสัตย์

2.2 มีความกตัญญู

2.3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2.4 มีความประหยัด อดออม

3. มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
  - 3.1 มีน้ำหนักและส่วนสูง สัมพันธ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน
  - 3.2 ดูแลรักษาสุขภาพและป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุ
  - 3.3 ร่าเริงแจ่มใส
  - 3.4 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป
4. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
  - 4.1 รักษาความสะอาดในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน
  - 4.2 ช่วยดูแลต้นไม้และรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน
  - 4.3 ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
  - 4.4 มีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ
5. มีวัฒนธรรมไทย
  - 5.1 มีสัมมาคารวะ การเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่
  - 5.2 มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย
  - 5.3 รู้จักกาลเทศะ
  - 5.4 ภาคภูมิใจในความเป็นไทย

การวิจัยครั้งนี้ ได้บรรลุคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในข้อที่ 5 มีวัฒนธรรมไทย มีคุณลักษณะภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ตารางที่ 1 การกำหนดเวลาเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2550

กลุ่มสาระการเรียนรู้	เวลาเรียน(ชั่วโมง)	
	ช่วงชั้นที่ 1	ช่วงชั้นที่ 2
1. ภาษาไทย	240	200
2. คณิตศาสตร์	200	200
3. วิทยาศาสตร์	80	120
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	40	40
6. ศิลปะ	80	80
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี	80	80
8. ภาษาต่างประเทศ	80	80
9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน		
- ลูกเสือ - ยุวกาชาด	40	40
- แนนว	40	40
- กิจกรรมกลุ่มสนใจ	40	40
รวม	1,000	1,000

ที่มา : โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน, หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน ปีการศึกษา 2550 (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน, 2550), 7.

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระนาฏศิลป์ โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน

ความสำคัญ

นาฏศิลป์เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพราะนาฏศิลป์จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน มีโอกาสได้แสดงออกทั้งในด้านการร้องเพลง การเคาะจังหวะและการเคลื่อนไหวร่างกายในลีลาจังหวะต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้ง ด้านบุคลิกภาพ การเข้าร่วมกิจกรรม การเป็นผู้นำและผู้ตาม ด้านอารมณ์ เพราะกิจกรรม นาฏศิลป์ ถ้าเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะมีอารมณ์แจ่มใส

สนุกสนานร่าเริง เกิดการพัฒนาของอารมณ์ ด้านเจตคติ ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญของนาฏศิลป์ เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของชาติตนและชาติอื่น

วิสัยทัศน์การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้นาฏศิลป์

การศึกษานาฏศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ตั้งจุดมุ่งหมาย สำคัญของการเรียนไว้แก่ผู้เรียน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ถึงวิธีการทางนาฏศิลป์ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ค้นหาศักยภาพ ความสนใจ ส่วนตัว ฝึกการรับรู้ มีทักษะ กระบวนการวิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของทางโรงเรียนชุมชนทางดลิ่งชั้น ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ต้องจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คำอธิบายรายวิชา

การศึกษา สังเกต ฝึกทักษะ การแสดงบทบาทสมมติ การเคลื่อนไหวเพื่อแสดงเป็นตัวละคร การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระและมีรูปแบบ การฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้น ภาษาท่า และ

นาฏยศัพท์ การแสดงนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง และการละเล่นเด็กไทย ถ่ายทอดความคิดความรู้สึก ชื่นชมในการแสดงนาฏศิลป์ด้วยตนเอง และผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ เห็นความสำคัญของนาฏศิลป์ไทยซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำทักษะและประสบการณ์ทางนาฏศิลป์มาประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี มาตรฐาน ศ.3.1

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
<p>1. แสดงออกอย่างอิสระถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และเรื่องราวต่าง ด้วยการใช้ กระบวนการทางละครสร้างสรรค์</p> <p>2. แสดงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระและมี รูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น</p>	<p>1. ใช้จินตนาการในการสร้างความเชื่อผ่านการ แสดงละครสร้างสรรค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแสดง บทบาทสมมุติและการแสดงเป็นตัวละครเพื่อ ถ่ายทอดเรื่องราว - สามารถแสดงออกอย่างมั่นใจและมีความสุข <p>2. รู้และเข้าใจการฝึกปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สามารถเคลื่อนไหวอย่างมีรูปแบบเบื้องต้น
<p>3. แสดงออกทางนาฏศิลป์จากประสบการณ์ อย่างอิสระ</p> <p>4. แสดงออกถึงความรู้สึกและความคิดเห็น เกี่ยวกับการแสดงออกทางละครสร้างสรรค์ ของผู้อื่นได้อย่างจริงใจและมีเจตคติเชิงบวก</p> <p>5. แสดงความรู้สึกรื่นชอบกับการแสดงออก ทางนาฏศิลป์</p> <p>6. นำความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์การ ฝึกฝนด้านละครสร้างสรรค์และนาฏศิลป์มา เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน</p>	<p>3. สร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์อย่างอิสระ</p> <p>4. เป็นผู้ชมที่ดีและมีสมาธิยอมรับความสามารถ ของผู้อื่นขณะร่วมกิจกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นอธิบาย ความรู้สึกเกี่ยวกับการแสดงอย่างจริงใจและ สร้างสรรค์ <p>5. แสดงความรู้สึกรื่นชอบต่อการแสดงทาง นาฏศิลป์</p> <p>6. ใช้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ด้าน นาฏศิลป์ และละครสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ กลุ่มสาระอื่น ๆ และในชีวิตประจำวัน</p>

มาตรฐาน ศ.3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ดัง ปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี มาตรฐาน ศ.3.2

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
1. นำประสบการณ์การเรียนรู้นาฏศิลป์และละครสร้างสรรค์มาทำความเข้าใจกับประสบการณ์ของตนเองและครอบครัว 2. สนใจนาฏศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล	1. รู้และเข้าใจว่าเรื่องราวที่ใช้ปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์และละครสร้างสรรค์มีที่มาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ 2. รับรู้และสนใจนาฏศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล

ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้กำหนดให้ สาระทัศนศิลป์ จัดการเรียนการสอน 40 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา สาระดนตรี จัดการเรียนการสอน 20 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา และสาระนาฏศิลป์ จัดการเรียนการสอน 20 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ซึ่งในสาระนาฏศิลป์ ประกอบด้วย มาตรฐาน ศ.3.1 หน่วยการเรียนรู้ (จำนวน) 4 หน่วย เวลา 17 ชั่วโมง และ มาตรฐาน ศ.3.2 หน่วยการเรียนรู้ (จำนวน) 2 หน่วย เวลา 3 ชั่วโมง รวมหน่วยการเรียนรู้ (จำนวน) 6 หน่วย เวลา 20 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่า เกิดความซาบซึ้งในการแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ ค้นหาศักยภาพของตนเอง ดังหน่วยการจัดการเรียนรู้ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ สาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.3.1 หน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย เวลา 17 ชั่วโมง ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 หน่วยการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ สาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	ละครสร้างสรรค์	
	- การแสดงบทบาทสมมติ	1
	- การแสดงนิทานประกอบท่าทาง	1
2	นาฏศิลป์เบื้องต้น	
	- การเคลื่อนไหวเบื้องต้น	3
	- นาฏยศัพท์	2
	- ภาษาทำนาฏศิลป์	2
	- การประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง	5
	“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”	
3	การเป็นผู้ชมการแสดงนาฏศิลป์	
	- การแสดงความคิดเห็นต่อการแสดงนาฏศิลป์	1
4	การใช้ท่าทางนาฏศิลป์และละครสร้างสรรค์ประกอบ การแสดง	2

ดังนั้น ในมาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยเลือกสาระนาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ.3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หน่วยการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ คือหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยแบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็นหน่วยย่อย ได้แก่ การเคลื่อนไหวเบื้องต้น นาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง เวลา 1 ชั่วโมง เพื่อให้ นักเรียนมีผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ มาตรฐาน ศ.3.1

4. นาฏศิลป์ไทย

ความหมายของนาฏศิลป์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ไว้ว่า “เป็นศิลปะแห่งละครหรือการฟ้อนรำ” นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์แตกต่างกันออกไปคือ ศิลปะการละครหรือการฟ้อนรำของไทย

ความซ้ำของในการละครฟ้อนการร้องรำทำเพลงให้เกิดความบันเทิงใจการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติด้วยความประณีตลึกซึ้งศิลปะการฟ้อนรำหรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความงามอย่างมีแบบแผนสรุปได้ว่า นาฏศิลป์จะเกี่ยวข้องกันในด้านศิลปะการละคร การฟ้อนรำการเคลื่อนไหวอิริยาบถต่างๆทั้งมือ แขน ขา ลำตัว และใบหน้า เพื่อถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ และมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน

ที่มาของนาฏศิลป์ไทย

สันนิษฐานว่านาฏศิลป์ไทยกำเนิดมาพร้อมๆกับชนชาติไทย ที่เป็นเช่นนี้เพราะนาฏศิลป์ไทยเป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย และคติความเชื่อของคนไทยในอดีตถึงปัจจุบัน ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่านาฏศิลป์ไทยน่าจะมีที่มาจาก 4 แหล่ง ดังนี้

1. จากการละเล่นของชาวบ้านในท้องถิ่น หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจในแต่ละวัน ชาวบ้านก็จะหาเวลาว่างมาร่วมร้องรำทำเพลง โดยมีการนำเอาดนตรีมาประกอบด้วย และตามนิสัยของคนไทยที่เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบร้องรำทำเพลง ได้ตอบระว่างชายหญิงจนเกิดเป็นพ่อเพลง แม่เพลงขึ้นโดยจะมีลูกคู่คอยร้องรับกันเป็นที่สนุกสนานครื้นเครง ทั้งนี้อาจจะเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งเพื่อให้ลืมความเหน็ดเหนื่อย จากการทำงานในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังมีการร้องรำกันเป็นคู่ชายหญิงเดินเป็นวง หรือเป็นที่รู้จักกันว่ารำโทนหรือรำวงพื้นบ้านจากการละเล่นของชาวบ้านดังกล่าวจึงเกิดเป็นนาฏศิลป์

2. จากการแสดงเป็นแบบแผน เป็นที่ทราบกันดีว่า นาฏศิลป์ไทยที่เป็นมาตรฐาน จะได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดมาจากปรมาจารย์ทางนาฏศิลป์ไทยในวังหลวง ที่ฝึกให้แก่ผู้หญิงและผู้ชายที่อยู่ในวังเป็นผู้แสดง โขนและละคร เพื่อใช้ในแสดงใน โอกาสต่างๆ และจากการที่นาฏศิลป์ไทยมีที่มาจากตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เพราะได้มีการจารึกไว้ในหลักที่ 8 ว่า “ระบำ รำ เต้นเล่น ทุกวัน” ซึ่งศิลปะการฟ้อนรำก็ได้รับการสืบทอดต่อเนื่องกันเรื่อยมา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์จึงได้มีการนำศิลปะการฟ้อนรำที่เป็นแบบแผนมาสู่ระบบการศึกษา บรรจุอยู่ในหลักสูตรของ โรงเรียนนาฏศิลป์หรือวิทยาลัยนาฏศิลป์ในปัจจุบันทำให้นาฏศิลป์ไทยที่มีแบบแผนมาตรฐานได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดแก่เยาวชนมาจนถึงทุกวันนี้

3. จากการรับอารยธรรมของอินเดีย ประเทศอินเดียเป็นประเทศหนึ่งที่มี อารยธรรมเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่โบราณกาล โดยเฉพาะละครในอินเดียรุ่งเรืองมาก ประกอบกับชนชาติอินเดียที่นับถือและเชื่อมั่นในศาสนา พระผู้เป็นเจ้า ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ พระผู้เป็นเจ้าที่ชาวอินเดียนับถือ ได้แก่ พระศิวะ (พระอิศวร) พระวิษณุ และพระพรหม ในบางยุคของชาวอินเดียถือว่า พระอิศวรเป็นเทพเจ้าที่มีผู้เคารพนับถือมากยุคนี้ถือว่าพระอิศวรทรงเป็นนาฏราช (ราชาแห่ง

การรำรำ) มีประวัติทั้งในสวรรค์และในเมืองมนุษย์ ในการรำรำของพระอิศวรแต่ละครั้ง พระองค์ทรงให้พระภคธิดาเป็นผู้บันทึกทำรำแล้วนำมาสั่งสอนแก่เหล่ามนุษย์ จนเป็นที่มาของตำนานการฟ้อนรำ และในการเรียนนาฏศิลป์ไทยผู้เรียนทุกคนจะต้องเข้าพิธีไหว้ครู โขน-ละครก่อน ซึ่งได้แก่ พระอิศวร พระนารายณ์ พระพรหม พระพิราบ และพระภคธิดา อันเป็นครูทางนาฏศิลป์ และเป็นเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

4. จากการเลียนแบบธรรมชาติ กิริยาท่าทางตามธรรมชาติของมนุษย์จะบ่งบอกความหมายและสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ควบคู่กับการพูด ในการฟ้อนรำก็จะใช้ท่ารำสื่อความหมายกับผู้ชมเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า การแสดงบางชุด ไม่มีเนื้อเพลง แต่มีทำนองเพลงอย่างเดี่ยวผู้แสดงก็จะฟ้อนรำไปตามทำนองเพลงนั้นๆ ด้วยลีลาท่ารำต่างๆ ลีลาท่ารำเหล่านี้ก็เป็นท่าทางธรรมชาติที่ใช้สื่อความหมาย ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการให้ผู้ชมเข้าใจความหมายในการรำ และใช้ท่ารำในการดำเนินเรื่องด้วย ถึงแม้ว่าท่ารำส่วนใหญ่จะมีลีลาสวยงามวิจิตรกว่าท่าทางธรรมชาติไปบ้าง แต่ก็ยังคงใช้ท่าทางธรรมชาติเป็นพื้นฐานในการประดิษฐ์ท่ารำและเลือกใช้ได้เหมาะสมบ่งบอกความหมายได้ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น หากต้องการบ่งบอกถึงบุคคลอื่นก็จะใช้นิ้วชี้ไป เป็นต้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าท่ารำเกิดจากการเลียนแบบท่าทางธรรมชาติ

องค์ประกอบของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์จะหมายรวมไปถึงการร้องรำทำเพลง ดังนั้น องค์ประกอบของนาฏศิลป์ก็จะประกอบไปด้วยการร้อง การบรรเลงดนตรี และการฟ้อนรำ ทั้งนี้เพราะการแสดงออกของนาฏศิลป์ไทยจะต้องอาศัยบทรื่องนำทำนองเพลงประกอบการแสดง เพราะฉะนั้นก่อนที่จะมาเป็นนาฏศิลป์ไทยได้ จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญๆต่อไปนี้

1. การฟ้อนรำ การฟ้อนรำหรือลีลาท่าทาง เป็นท่าทางของการเยื้องกรายฟ้อนรำที่สวยงาม โดยมีมนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์ท่ารำเหล่านั้นให้ถูกต้องตามแบบแผน รวมทั้งบทบาทและลักษณะของตัวละคร ประเภทของการแสดง และการสื่อความหมายที่ชัดเจน

2. จังหวะจังหวะเป็นส่วนย่อยของบทเพลงที่ดำเนินไปเป็นระยะและสม่ำเสมอ การฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยจำเป็นต้องใช้จังหวะเป็นพื้นฐานในการฝึกหัด เพราะจังหวะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและมีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน หากผู้เรียนมีทักษะทางการฟังจังหวะแล้ว ก็จะสามารถรำได้สวยงาม แต่ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจจังหวะก็จะทำให้รำไม่ถูกจังหวะหรือเรียกว่า “บอดจังหวะ” การรำก็จะไม่สวยงามและไม่ถูกต้อง

3. เนื้อร้องและทำนองเพลง การแสดงลีลาท่ารำแต่ละครั้งจะต้องสอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนองเพลง ทั้งนี้เพื่อบอกความหมายของท่ารำ ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในการแสดงได้ตามเนื้อเรื่อง ตลอดจนสามารถสื่อความหมายให้กับผู้ชมเข้าใจตรงกันได้ เช่น การแสดงอารมณ์รัก ผู้รำจะประสานมือทาวไว้ที่หน้าอก ใบหน้ายิ้มละไม สายตามองไปยังตัวละครที่รำคู่กัน เป็นต้น

4. การแต่งกาย การแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์ สามารถบ่งบอกถึงยศ ฐานะและ บรรดาศักดิ์ของผู้แสดงละครตัวนั้นๆ โดยเฉพาะการแสดงโขน การแต่งกายจะเปรียบเสมือนแทนสี ภายของตัวละคร เช่น เมื่อแสดงเป็นหนุมานผู้แสดงจะต้องแต่งกายด้วยชุดสีขาวยมีลายปักเป็น ลายทักขิณาวัตร สวมหัวโขนลิงสีขาว ปากอ้า เป็นต้น

5. การแต่งหน้า การแต่งหน้าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ผู้แสดงสวยงาม และอำพราง ข้อบกพร่องของใบหน้าผู้แสดงได้ นอกจากนี้ก็ยังสามารถใช้วิธีการแต่งหน้าเพื่อบอกรายละเอียด ลักษณะเฉพาะของตัวละครได้ เช่น แต่งหน้าคนหนุ่มให้เป็นคนแก่ แต่งหน้าให้ผู้แสดงเป็นตัวตลก เป็นต้น

6. เครื่องดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดง การแสดงนาฏศิลป์จำเป็นต้องใช้ เครื่องดนตรีบรรเลงประกอบการแสดง ดังนั้นผู้แสดงจะต้องทำให้สอดคล้องตามเนื้อร้องและทำนอง

7. อุปกรณ์การแสดงละคร การแสดงนาฏศิลป์ไทยบางชุด อาจต้องมีอุปกรณ์ประกอบการ แสดงด้วย เช่น ระบำพัด ระบำนกเขา ฟ้อนเทียน ฟ้อนเล็บ ฟ้อนร่ม เป็นต้น อุปกรณ์แต่ละชนิด ที่ใช้ประกอบการแสดงจะต้องสมบูรณ์ สวยงาม และ สวมใส่ได้พอดี หากเป็นอุปกรณ์ที่ต้องใช้ ประกอบการแสดง เช่น ร่ม ผู้แสดงจะต้องมีทักษะในการใช้อุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว วางอยู่ใน ระดับที่ถูกต้องสวยงาม

นาฏศิลป์เบื้องต้น

นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปะที่แสดงถึงวัฒนธรรมไทย มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง มีการคิดค้นทำร่ำและมีการพัฒนามาจนกระทั่งกลายเป็นนาฏศิลป์ประจำชาติ มีลักษณะการ เคลื่อนไหว อิริยาบถที่ช้า อ่อนช้อย สวยงาม นาฏศิลป์เบื้องต้นเป็นพื้นฐานของการรำไทย การฝึกทำ การรำรำเบื้องต้น ในลักษณะต่าง ๆ เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการแสดงและเป็นแบบแผนที่บ่งบอก ถึงลักษณะเฉพาะ ของนาฏศิลป์ไทย

การเคลื่อนไหวเบื้องต้น

การเคลื่อนไหวเป็นการเตรียมร่างกายทุกส่วนเพื่อให้ร่างกายมีความคล่องตัวและเป็น การเตรียมความพร้อม การฝึกทักษะ การเคลื่อนไหวถือว่าการปูพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวในทางนาฏศิลป์ การฝึกร่างกายให้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย ทุกส่วน จะช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน ช่วยให้ร่างกายคล่องแคล่ว เป็นการฝึกให้เด็กรู้จัก ธรรมชาติ ลักษณะการเคลื่อนไหวของแต่ละส่วน ครูสามารถฝึกให้เด็กทำได้โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ ร่างกายเป็นเครื่องมือของการเคลื่อนไหว ครูควรฝึกให้เด็กรู้จักการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย เพื่อให้รู้ว่าร่างกายมีลักษณะที่แตกต่างกันในการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวเป็นการฝึกทักษะ

การเป็นผู้นำ การฝึกทักษะการเคลื่อนไหวเป็นการเตรียมให้เด็กพร้อมที่จะเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพ

การเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์จำเป็นต้องมีระดับจึงก่อให้เกิดความสวยงาม เกิดความสมดุล ความพอเหมาะ หากไม่มีระดับก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย แข็งกระด้างไม่น่าดู ดังนั้นการเคลื่อนไหวจำเป็นต้องมีระดับของการเคลื่อนไหว และมีจินตนาการในด้านความคิด เพื่อก่อให้เกิดความสวยงาม ในการเคลื่อนไหวของเด็ก ครูมีหน้าที่กระตุ้นเด็ก จะช่วยให้เด็กเคลื่อนไหวได้มากขึ้น ความสามารถที่เด็กจะแสดงออกทางความคิดจินตนาการจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็ก และความรู้ที่กว่าตนทำได้ ครูควรจัดการเรียนรู้ให้เด็กมีประสบการณ์ ในการใช้ความคิดของตนเอง และในการแสดงออกทางการเคลื่อนไหว ครูไม่ควรบังคับเด็ก ควรให้เด็กแสดงไปตามธรรมชาติ เมื่อเด็กพอใจ ครูจึงจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ให้เด็กเพิ่มมากขึ้น

จังหวะและการเคลื่อนไหว

การทำจังหวะด้วยวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการเคาะจังหวะ จะเน้นการเรียนรู้เชิงทักษะโดยการฝึกตามขั้นตอน การทำจังหวะ 4 วิธี คือ 1. การทำจังหวะด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่างๆ เช่น พักหน้า โยกตัว ขยับไหล่ การฝึกทำจังหวะด้วยร่างกายเป็นการฝึกความฉับไว เปลี่ยนอารมณ์เด็กให้สนุกสนาน การใช้ร่างกายส่วนอื่นๆ นอกจากนี้อาจทำให้มีโอกาสดูแลตัวเองมากขึ้นกว่าเดิมด้วย 2. การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง หรือวลีสั้นๆ 3. การทำจังหวะด้วยการเคาะเครื่องเคาะจังหวะ 4. การทำจังหวะด้วยการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวที่มีเสียงประกอบ และการเคลื่อนไหวที่ไม่มีเสียงประกอบ การโยกตัว ขยับไหล่ขึ้นลงเป็นจังหวะ

นาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้แสดงท่าทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อลักษณะการรำของไทย เป็นศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนรำทั้งปวง และรวมไปถึงคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในมหรสพต่างๆ เช่น โขน ละคร หนังใหญ่ กระบี่กระบอง ประเภทของนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการแสดงละครรำโดยเฉพาะ แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

1. นามศัพท์ คือ ศัพท์ที่เรียกชื่อท่ารำต่างๆ บ่งบอกอาการกิริยาหรือวิธีปฏิบัติทำนั้นๆ หมายถึงตำแหน่งและระดับที่งามอย่างมาตรฐานด้วย เช่น วง จีบ สลัดมือ ม้วนมือ คลายมือ กรายมือ ฉายมือ ปาดมือ กระทบ กระดก ยกเท้า ก้าวเท้า ประเท้า ตบเท้า กระทุ้ง จรดเท้า แตะเท้า ซอยเท้า เขย่าเท้า ฉายเท้า สะดุดเท้า รวมเท้า โย้ตัว ยักตัว ตีไหล่ ก่อมไหล่

2. กิริยาศัพท์ คือ ศัพท์เพื่อเสริมวิธีปฏิบัติหรือกิริยาของท่าว่าเป็นไปในลักษณะงามหรือไม่ เพียงใด แบ่งออกเป็น

2.1 ศัพท์เสริม คือ คำที่แสดงวิธีปฏิบัติหรือกิริยาของท่าที่มุ่งหวังให้ได้มาตรฐานขึ้น ให้งามมากขึ้น เช่น ก้นวง ลดวง ส่องมือ ตึงมือ หักข้อ หลบศอก เปิดกาง กดกาง ทรงตัว เ่นตัว ตึงไหล่ กดไหล่ ตึงเอว กดเกลียวข้าง ทับตัว หลบเข่า ถีบเข่า แข็งเข่า ก้นเข่า เปิดสัน ชักสัน

2.2 ศัพท์เสื่อม คือ คำที่แสดงวิธีปฏิบัติหรือกิริยาของท่าที่แสดงระดับที่ไม่ได้มาตรฐาน เพื่อบอกกล่าวให้ผู้รำแก้ไขกิริยาทำนั้นให้ถูกต้องตามมาตรฐาน เช่น วงล้ำ วงคว่ำ วงเหยียด วงหัก วงสั้น คอค่อม คางโก่ง ฟาดคอ เกร็งคอ หอบไหล่ ทรวดตัว ข่มตัว เหลี่ยมลำ รำแอ รำลน รำเลื่อย รำล้ำ จังหวะ รำหน่วงจังหวะ

3. นาฏศัพท์เบ็ดเตล็ด คือ คำที่มีความหมายเฉพาะนอกเหนือจากนามศัพท์และกิริยาศัพท์ มีความหมายที่เข้าใจตรงกัน และปฏิบัติตรงตามกันสืบเนื่องมา การฝึกท่าและตำแหน่งของท่า โดยแบ่งประเภทตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ในแต่ละส่วนก็จะมีนาฏศัพท์ที่กำหนดวิธีปฏิบัติ โดยเฉพาะ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

3.1 ศีรษะ

3.1.1 เอียงศีรษะ หรือ อ่อนศีรษะคือ กิริยาที่จะต้องใช้ร่างกายตั้งแต่ช่วงสะเอว ไหล่ ขึ้นมา กล่าวคือ เมื่อจะเอียงศีรษะก็จะต้องเริ่มกดเอว กดไหล่ ข้างเดียวกันกับศีรษะที่เอียง เพื่อเน้นให้เห็นเส้นศีรษะของร่างกายเป็นเส้นโค้ง หากเอียงแต่ศีรษะเพียงอย่างเดียว ท่ารำจะดูแข็ง

3.1.2 ลักคอ คือ กิริยาที่ปฏิบัติด้วยการกดไหล่ไปหน้าและแก้มศีรษะจะเอียงไปในทิศทางตรงข้ามกับไหล่ที่กด (ฝึกฝนให้ชำนาญด้วยการถองสะเอว) การลักคอให้ได้ดีเป็นเสน่ห์ของการรำ บางคนทำมากก็ดูลูกกลน บางคนทำน้อยมากจนเกือบแยกแยะไม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของละครที่เล่นด้วยว่าเป็นละครนอกหรือละครใน พลังในการใช้ท่าเหล่านี้จะแตกต่างกัน

3.2 กล่อมหน้า คือ กิริยาที่ปฏิบัติควบคู่ไปกับการกล่อมไหล่ โดยการเบือนหน้าไปทางซ้ายและขวาให้สัมพันธ์กับไหล่ที่กล่อมไปด้วย ลักษณะนี้จะคล้ายกับการใช้คางวาดเป็นรูปเลข 8 แนวนอนในอากาศ

3.3 ไหล่

3.3.1 ฟุ้งไหล่ หรือ ตึงไหล่ คือ การดันไหล่ให้ผายออกได้แนวประมาณ 180 องศา และจะต้องดันหน้าอกให้แอ่นขึ้น เพื่อให้ดูสง่างาม

3.3.2 กดไหล่ คือ การเอียงข้างใดข้างหนึ่ง โดยจะต้องกดมาตั้งแต่ลำตัว (ฝึกหัดด้วยการถองสะเอว) เมื่อกดเอวแล้ว ไหล่ก็จะลดลงตาม การกดไหล่นี้ต้องอยู่ในระดับระนาบ คือ เมื่อลดลงแล้วไม่ล้ำไปด้านหน้าหรือเบี่ยงไปด้านหลัง (เทียบความรู้สึกกับตาชั่ง ที่เมื่อข้างหนึ่งลดลง อีกข้างหนึ่งจะสูงขึ้น) ข้อพึงระวังอีกอย่างหนึ่งที่มีมักจะเป็นปัญหาให้กับผู้รำในปัจจุบัน คือ เมื่อกดไหล่ลงข้างหนึ่งแล้วจะยกไหล่อีกข้างโดยเจตนา ดูคล้ายหุ่นกระบอกพม่าที่ยกไหล่กระโดดไปมา ฟุ้งกดไหล่โดยผ่อนตามธรรมชาติจะดีกว่า

3.3.3 กล่อมไห่ คือ กิริยาต่อเนื่องจากการกดไห่ เมื่อกดไห่ลงแล้วหมุนไห่ไปข้างหน้าแต่น้อยแล้วกลับมากดอีกข้างหนึ่ง ทำให้ต่อเนื่อง (เป็นที) อย่างช้า ใช้ในการรำทั่วไปเพื่อเชื่อมท่าหนึ่งไปอีกท่าหนึ่งให้ต่อเนื่องกลมกลืนกัน

3.3.4 ตีไห่ คือ กิริยาต่อเนื่องจากการกดไห่ (คล้ายกล่อมไห่ แต่ปฏิบัติชัดเจนกว่า) เมื่อกดไห่ลงแล้วดันไห่นั้นไปด้านหลัง (ลักษณะคล้ายการวาดด้วยไห่ทั้งสอง) ปฏิบัติต่อเนื่อง ใช้ในการรำของตัวละครที่เป็นมอญ ลาว พม่า ในละครพันทางโดยมาก เช่น รำหลายชุมพล ระเบาลพบุรี เป็นต้น

3.4 ลำตัว

3.4.1 ทรงตัว คือ การตั้งลำตัวให้ตรง ไม่โอนเอนไปด้านหน้า (รำหน้าคว่ำ) หรือไปด้านหลัง (รำหน้าหงาย) การทรงตัวนี้ต้องคั่นหลังให้ตั้ง ยกอกขึ้นเล็กน้อย แต่ต้องไม่ให้หน้าท้องยื่นล้ำออกมามาก ต้องเกร็งหน้าท้องไว้ด้วยเสมอ

3.4.2 ฉะอ้อนตัว โดยมากใช้กับตัวนาง เป็นการถ่ายน้ำหนักตัวลงบนเท้าหน้า พร้อมกับโน้มลำตัวไปด้านหน้าเล็กน้อย แล้วจึงถ่ายน้ำหนักตัวคืน ทำให้ท่ารำดูนุ่มและมีท่วงที

3.4.3 ยักตัว หรือ ยักเอว คือ การกดกล่อมเอวสลับกันซ้าย-ขวาอย่างต่อเนื่อง ปรากฏในท่ารำเพลงเร็วที่ท่องจังหวะการนับว่า “ตึบ-ทิง-ทิง”

3.4.4 กระทบจังหวะ มี 2 แบบ คือ นั่งกระทบ กระทำเมื่อนั่งคุกเข่าหรือนั่งพับเพียบ โดยยกกันขึ้นเล็กน้อย แล้วทิ้งน้ำหนักตัวลงบนเท้าแต่เบา ใช้มากเมื่อต้องรำตีบทที่นั่งรำ หรือรำบทหนึ่งเมืองในเพลงช้าเป็นต้น การกระทบกันให้ได้จังหวะที่คม ต้องเกร็งหน้าขาด้วย ย่นกระทบแบ่งเป็น กระทบเข่า และกระทบสัน กระทบเข่า กระทำเมื่อยกเท้าหรือกระดกโดยการห่มเข่าลงในจังหวะสั้นๆ ครั้งหนึ่งก่อนจะก้าวขาหลงเหลี่ยม (หรือก้าวหน้า ก้าวข้าง) ส่วนกระทบสัน นั้นปรากฏในแม่ท่ายักษ์และลิง ปฏิบัติโดยยกขาข้างหนึ่งไว้ ใช้ขาข้างที่ยืนรับน้ำหนัก เหยอสันเท้าขึ้นเล็กน้อย แล้วตบเท้าลงเต็มเท้าก่อนที่จะก้าวขาทีกองเหลี่ยม ตัวพระมิใช่การกระทบสันนี้บ้าง ปรากฏในเพลงหน้าพาทย์คู่พาทย์ หรือราวสามลา เป็นต้น

3.4.5 สะคุ้งตัว ลักษณะตรงข้ามกับกระทบจังหวะ คือ การยัดตัวขึ้นเหมือนกิริยาสะคุ้ง ตามจังหวะเพลง บางครั้งก็ใช้สลับกับการกระทบจังหวะ เรียกว่า “ยัด-ยุบ” บางครั้งใช้ร่วมกับการลัดคอและเล่นมือ เรียก

3.4.6 เชื่องตัว ปรากฏในท่ารำเพลงเร็ว ทิ้งน้ำหนัก หรือ ทิ้งตัว คือ การถ่ายน้ำหนักตัวไปในทิศทางของท่าหรือตามเท้าที่ก้าว บางครั้งอาจให้น้ำหนักตัวอยู่ที่ศูนย์กลางพอดี การถ่ายน้ำหนักในการรำไทยนั้นจะสังเกตเห็นได้ว่าจะต้องมีการถ่ายน้ำหนักตัวตลอดเวลา เพื่อรักษาสมดุลของท่า หากยืนก็จะไม่ถ่ายน้ำหนักลงบนเท้าทั้งสองอย่างเท่ากัน มักจะทิ้งน้ำหนักลงที่เท้าหน้าที่ก้าวไปด้านหน้า หรือเท้าที่ไขว้อยู่ด้านหน้าเป็นส่วนมาก เมื่อถ่ายน้ำหนักไปที่เท้าหน้าแล้ว เท้า

ที่วางด้านหลังจะไม่มีน้ำหนัก คงวางไว้ตามตำแหน่งที่ถูกต้อง หรือเปิดสั้นเท่าขึ้นเท่านั้น ในบางท่าจะมีการถ่ายน้ำหนักตัวไปด้านหลังสลับกันด้วย

3.4.7 กล่อมตัว พบมากในท่ารำตัวนาง คือ เมื่อสะอื้นตัวตามจังหวะเพลงจะต้องกล่อมไหล่และกล่อมตัว ลักษณะคล้ายการตีไหล่เป็นเลขแปดนอนไปด้วย พบในท่ารำเพลงเร็วของตัวนาง

4. มือ และ แขน ท่ามือในนาฏศิลป์ไทย จะใช้คำว่า “จิบ” และ “วง” เป็นหลัก ดังจะได้อธิบายวิธีปฏิบัติดังนี้

4.1 วง หรือ ตั้งวง คือ ช่วงท่อนแขนและมือที่กางออก ข้อมือหักหงายให้อ่อนโค้งเข้าหาฝ่าแขน การจะตั้งวงให้ได้สัดส่วนที่งามนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับการมีนิ้วมือที่เรียวยาวโค้งไปด้านหลังได้มากๆ แต่อย่างเดียวยังขึ้นอยู่กับองศาระหว่างท่อนแขนบนล่าง และท่อนแขนล่างกับข้อมือประกอบด้วย เพราะความหมายของ “วง” นั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งของเส้นโค้ง การตั้งวงจึงต้องทอดแขนแลให้เห็นเป็นเส้นโค้งที่มีสัดส่วนสวยงามตามแบบฉบับของแต่ละบท เช่น พระ นาง ยักษ์ ลิง เป็นต้น ดังนั้น ระดับแขนระหว่างตัวละครต่างๆ จึงแตกต่างกัน กล่าวโดยรวมคือ ตัวยักษ์จะมีวงกว้างที่สุด รองมาคือ ลิง พระ และนาง ในเรื่องของระดับวงนี้ ควรได้รับการแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อจับทำให้ได้ตามมาตรฐาน ซึ่งสามารถแบ่งย่อยเป็นระดับต่างๆ ดังนี้

4.1.1 วงสูง หรือ วงบน ตัวพระ ก้นวงออกข้างลำตัว เนียงมาทางด้านหน้าเล็กน้อย (แนวเดียวกันกับหน้าขาที่เปิดออก) ยกขึ้นให้ปลายมืออยู่ในระดับง่ามศีรษะ ตัวนาง จะก้นวงเนียงมาด้านหน้ามากกว่าตัวพระเล็กน้อย และลดระดับวงให้อยู่ที่ระดับหางคิ้ว

4.1.2 วงกลาง ทั้งตัวพระและตัวนาง ลดระดับวงลงให้สูงเพียงระดับหัวไหล่

4.1.3 วงล่างมือที่ตั้งวงอยู่บริเวณหัวเข่าหรือชายพก ตัวพระจะก้นกว้างออกไปอีกเล็กน้อย

4.1.4 วงหน้าทอดฝ่าแขนให้โค้งไปด้านหน้า ปลายมือชี้เข้าระดับปาก เช่นเดียวกันทั้งตัวพระและตัวนาง

4.1.5 วงหงาย หรือ วงบัวบาน เป็นวงพิเศษที่มีลักษณะไม่เป็นเส้นโค้ง กล่าวคือ ท่อนแขนบนและล่างและข้อมือหักเป็นมุม ฝ่ามือที่ตั้งวงจะหงายขึ้น ปลายนิ้วจะชี้ออกด้านข้าง

4.2 จิบ คือการจรดปลายนิ้วหัวแม่มือที่ข้อแรกของปลายนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือทั้งสามกรีดออกไปด้านหลังมือให้มากที่สุด ที่สำคัญคือ จะต้องหักข้อมือเข้าหาฝ่าแขนให้ได้มากที่สุด ท่าจิบแบ่งเป็น

4.2.1 จิบหงาย คือ การจิบที่หงายฝ่ามือขึ้น ปลายนิ้วที่จิบชี้ขึ้น

4.2.2 จิบคว่ำ คือ การจิบที่คว่ำมือลง ปลายนิ้วที่จิบชี้ลงเบื้องล่าง

4.2.3 จีบปรกหน้า หรือ จีบตลบหน้า คือ การจีบที่อยู่ระดับใบหน้า หันปลายนิ้วที่จีบชี้ที่บริเวณดวงตา

4.2.4 จีบปรกข้าง ลักษณะคล้ายวงบัวบานระดับสูง แต่หักข้อมือที่จีบเข้าหาแง่ศีรษะ

4.2.5 จีบหลัง หรือ จีบส่งหลัง คือ การทอดแขนไปด้านหลังให้ตึง มือที่จีบพลิกหงายขึ้นด้านบน การจีบส่งหลังจะต้องเหยียดออกไปด้านหลังให้สุดและปลายนิ้วที่จีบจะไม่ชี้เข้ามาที่กัน โดยเด็ดขาด

4.2.6 ล่อแก้ว เป็นลักษณะมือพิเศษ โดยใช้ปลายนิ้วกลางขัดที่ข้อแรกของนิ้วหัวแม่มือเป็นรูปวงกลม นิ้วที่เหลือเหยียดออกไปด้านหลัง พร้อมหักข้อมือเข้าลำแขน

นอกจากนี้ยังมีท่ามือรูปแบบต่างๆ ที่ใช้เฉพาะการรำแต่ละชุดหรือกับบางท่า เช่น ท่ามือของยักษ์และลิงที่มีลักษณะเฉพาะ มือของสัตว์ต่างๆ เช่น กวาง ม้า ปลา มือของระบำโบราณคดีที่ปฏิบัติให้เหมือนกับเทวรูปที่ภาพจำหลัก ซึ่งจะไม่ขอนำมากล่าวรวมไว้ ณ ที่นี้

5. เท้า

5.1 ประ คือ อาการของเท้าข้างใดข้างหนึ่ง ไข่มุกเท้าตบพื้นเบาๆ แล้วยกขึ้น โดยให้อีกเท้าหนึ่งยื่นย่อเข้ารับน้ำหนักตัว การประเท้าของตัวพระและตัวนางจะแตกต่างกันตรงที่ตัวพระต้องแยกหรือแบะเข้าออกให้ได้เหลื่อม แล้วจึงประ เท้าที่ประแล้วยกขึ้นสูงระดับกลางน่องของขาที่ยืนรับน้ำหนัก ปลายเท้าชี้ออกด้านข้าง ส่วนตัวนางไม่แบะเข้า ยืนให้เท้าที่จะเตรียมประเหลื่อมจากเท้าที่รับน้ำหนักไปข้างหน้าประมาณครึ่งเท้า เมื่อประแล้วยกเท้าขึ้นสูงระดับครึ่งน่อง ปลายเท้าชี้ออกด้านหน้า ถ้าจะให้ดูงามยิ่งขึ้นจะต้องกระดกปลายนิ้วเท้าให้งอนขึ้นเล็กน้อยทั้งตัวพระและตัวนาง

5.2 ก้าวเท้า คือ การวางเท้าที่ยกลงสู่พื้น โดยวางส้นเท้าลงก่อน แล้วจึงตามด้วยปลายเท้า ใช้น้ำหนักตัวลงไปยังเท้าที่ก้าวให้หมด การก้าวเท้ามี 2 วิธี คือ

5.3 ก้าวหน้า หมายถึง การก้าวเท้าไปข้างหน้า ตัวพระจะต้องแบะเข้าออกให้ได้เหลื่อม ปลายเท้าที่ก้าวจะเฉียงไปทางด้านข้างเล็กน้อย ปล่อยให้ส้นเท้าหน้าอยู่ในแนวเดียวกับหัวแม่เท้าหลัง ห่างกันประมาณหนึ่งคืบ เท้าหลังเปิดส้นเท้า สำหรับตัวนางไม่แบะเข้า และก้าวเท้าให้ปลายเท้าชี้ก่อนไปทางด้านหน้า ห่างจากส้นเท้าหลังที่เปิดส้นเท้าขึ้นประมาณหนึ่งคืบ

5.4 ก้าวข้าง หมายถึง การก้าวเท้าเฉียงไปทางด้านข้างของเท้าที่ยก จะเป็นเท้าข้างใดก็ได้ ในขณะที่ลำตัวอยู่ด้านหน้า ตัวพระจะก้าวเฉียงออกจากด้านข้างให้มากกว่าก้าวหน้า สำหรับตัวนางก้าวข้างจะต้องกะปลายเท้ากับส้นเท้าหลังให้อยู่ในแนวเฉียงห่างกันประมาณหนึ่งคืบ

5.5 กระทุ้ง คือ อาการที่ไข่มุกเท้าที่วางเปิดส้นเท้าอยู่ด้านหลัง (ปฏิบัติต่อเนื่องจากการก้าวหน้าหรือก้าวข้าง) กระทุ้งลงกับพื้นเบาๆ

5.6 กระจก คือ อาการปฏิบัติต่อเนื่องจากการกระทุ้ง โดยยื่นขาเดือยย่อเข้าโดยใช้เท้าหน้าที่ยื่นย่อเข้าอยู่รับน้ำหนักตัว ถีบเข้าหรือส่งเข้าข้างที่ยกนั้นไปทางด้านหลัง แล้วหนีบร่องให้ชิดต้นขามากที่สุด (เท้าที่ยกจะต้องอยู่ใกล้กันให้ได้มากที่สุด) หักข้อเท้าลงให้ปลายเท้าตกลงเบื้องล่าง การกระดกอาจสืบเนื่องอาจทำต่อเนื่องจากการกระทุ้งเท้าก็ได้หรือกระดกโดยไม่กระทุ้งก็ได้ ตัวพระเมื่อกระดกเท้าจะต้องกันเข้าหรือเปิดเข้าให้ขาแกงออกจากขาที่ยื่นรับน้ำหนักตัวอยู่ การกระดกนี้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

5.6.1 กระจกหลัง คือ อาการของเท้าที่กระดกไปข้างหลัง เมื่อมองจากด้านหน้าจะไม่เห็นเท้าหลังที่กระดกเลย

5.6.2 กระจกเลี้ยว คือ อาการของเท้าที่กระดกอยู่ด้านข้างของลำตัว โดยให้เท้าที่ยื่นรับน้ำหนักหันปลายเท้าไปด้านข้าง

5.7 ถัดเท้า คือ การใช้จุมกเท้าข้างใดข้างหนึ่ง ถัดกับพื้นเบาๆ ให้เท้าลอยแล้วจึงวางลง โดยให้เท้าอีกข้างหนึ่งย่ออยู่กับที่ หรือก้าวเดิน การถัดเท้าสามารถถัดได้ทั้งเท้าซ้ายและเท้าขวา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละกระบวนท่ารำ

5.8 ซอยเท้า คือ การย่อเท้าถี่ๆ ของเท้าที่อยู่เสมอกัน ให้ตัวเคลื่อนไปในทิศทางต่างๆ หรืออยู่กับที่

5.9 เขย่าเท้า คือ การย่อเท้าถี่ๆ ของเท้าที่อยู่เสมอกัน หรือไว้ใกล้กัน ให้เคลื่อนตัวไปด้านหน้าหรือด้านข้าง

5.10 ฉายเท้า คือ การใช้เท้าข้างใดข้างหนึ่งยื่นเป็นหลัก ส่วนเท้าอีกข้างหนึ่งใช้จุมกเท้าจรดพื้นปิดสั้นเท้าขึ้น แล้วฉายหรือลากจุมกเท้าไปด้านข้าง ในลักษณะครึ่งวงกลม

5.11 สะดุดเท้า คือ การใช้เท้าข้างหนึ่งยื่นเป็นหลัก ส่วนเท้าอีกข้างหนึ่งนั้นใส่เท้าออกไปด้านหน้าหรือด้านข้างอย่างแรง พร้อมทั้งน้ำหนักตัวไปด้วย

5.12 จรดเท้า คือ กิริยาที่จุมกเท้าแตะลงบนพื้น โดยสั้นเท้าจะลอยขึ้นจากพื้นเล็กน้อย สามารถปฏิบัติได้ทั้งในขณะที่ขายื่นเหยียดตรงหรือย่อลง

5.13 สูดเท้า คือ การใช้จุมกเท้าใส่ไปด้านหน้าเบาๆ แล้วชักกลับ ทำสลับกันระหว่างเท้าทั้งสองข้างหรือสูดด้วยเท้าข้างเดียวก็ได้

5.14 เคาะเท้า คือ กิริยาที่ยกเท้าข้างใดข้างหนึ่งให้ลอยพ้นจากพื้นเล็กน้อย แล้วใช้จุมกเท้าตบลงบนพื้นเบาๆ แล้วยกขึ้นทันที ปฏิบัติตามจังหวะเพลง

ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคำศัพท์ที่ใช้ประกอบถ่ายทอดกระบวนท่ารำด้านนาฏศิลป์ ซึ่งยังมีคำศัพท์อีกเป็นจำนวนมากทั้งที่บ่งบอกกิริยา หรือเพื่อเสริมให้การปฏิบัติถูกต้อง งดงาม ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น คำศัพท์บางคำมีความหมายใกล้เคียงกัน หรือบางท่ามีวิธีการเรียกต่างกันตาม แต่ละสำนัก จึงเป็นที่น่าสนใจว่าหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบัญญัติความหมายของ

คำ เช่น ราชบัณฑิตยสถาน จะได้รวบรวมความหมายของคำศัพท์เหล่านี้โดยประมวลใช้วิชาทาง นิรุกติศาสตร์ หรือจากการรวบรวมของผู้เชี่ยวชาญ และศิลปินทางนาฏศิลป์ไทยที่ยังมีชีวิตอยู่มี จำนวนน้อยมากในปัจจุบัน ให้มีแบบอย่างที่กำหนดตรงกัน เป็นแบบ เป็นระเบียบทางวัฒนธรรม ของชาติที่จำเป็นจะต้องอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลาน รู้ เข้าใจ และถ่ายทอดสืบเนื่องต่อไปได้ในอนาคต

ภาษาท่านาฏศิลป์

ภาษาท่า หมายถึง การแสดงท่าทางซึ่งเป็นท่ารำแทนคำพูด กิริยาอาการที่ผู้กระทำนั้นใช้ เป็นสื่อให้ผู้ดูทราบว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ มีความหมายว่าอย่างไร โดยที่ไม่ต้องเปล่งเสียง เช่นถ้า เราต้องการให้ผู้ใดผู้หนึ่งมาหา เราก็กวักมือโดยไม่ต้องใช้เสียงเรียก ผู้ที่เราต้องการให้มาหา ก็จะ ทราบว่าเราต้องการอะไร หรือถ้าใครให้สิ่งของเราแล้วเราก็พยักหน้า ก็แสดงว่าเรารับ ถ้าสิ้นศึระ ก็แปลว่าไม่ ภาษาท่าที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน แต่ภาษาท่าที่ใช้กันในเรื่องศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้เกิด ความงดงาม ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งยังบ่งบอกให้ทราบถึงอารมณ์กิริยาอาการที่ แสดงออก ก็คือภาษาท่านาฏศิลป์ ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ หรือท่าเต้นรำในศิลปะการแสดง โขน ละคร ฟ้อนรำ เท่ากับเป็นภาษาพูดโดยไม่ต้องเปล่งเสียงออกมา แต่อาศัยอวัยวะต่างๆของ ร่างกายเพื่อแสดงออกมาเป็นท่าทางซึ่งถ้าจะให้เข้าใจสนุกสนานเพลิดเพลิน และชื่นชมในศิลปะ แขนงนี้ได้ ก็ควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องท่าทางต่างๆที่ตัวแสดงนั้นแสดงออกมาเป็น สื่อ เช่น รัก ปฏิเสธ ดีใจ โกรธ เสียใจ เป็นต้น ภาษาท่าในศิลปะแขนงนี้ นอกจากจะเป็นสื่อให้ ทราบถึงความหมายแล้ว ยังได้ดัดแปลงท่าทางให้วิจิตรพิสดารกว่าธรรมดา โดยให้สอดคล้องกับ การขับร้องและดนตรี มุ่งความงดงาม ความเป็นสง่า ความนุ่มนวล ความเข้มแข็ง ฯลฯ โดยอาศัย ศึระ มือ ใบหน้า แขน ขา เท้า ลำตัว ซึ่งมักจะนำไปใช้ในการรำตามบทร้อง บทเจรจา หรือบท พากย์โขนซึ่งในทางนาฏศิลป์เรียกว่าการรำบท การรำบท คือการแสดงท่าทางการรำไปตามบทขับ ร้องหรือถ้อยคำ ซึ่งนอกจากแสดงท่าทางแล้ว บางครั้งก็อาจใช้สีหน้าเข้าช่วยเพื่อให้ทราบถึง อารมณ์นั้นๆด้วย ดังตัวอย่างบทที่ใช้ในภาษาท่าทางนาฏศิลป์

1. ตัวเรา ลักษณะท่าคือ ใช้มือซ้ายจับหงายไว้ที่หว่างอก
2. ดีใจ ลักษณะท่าคือ ใช้มือซ้ายจับคว่ำแล้ววาดมือมาใกล้ปาก
3. หอม, ดม ลักษณะท่าคือ ใช้มือซ้ายจับคว่ำแล้ววาดมือมาใกล้จมูก
4. ไป ลักษณะท่า คือ มือใดมือหนึ่งจับหงายแล้วม้วนข้อมือลงให้เป็นจับ คว่ำคล้ายจับ ออกไปตั้งวง
5. มา, เรียก ลักษณะท่าคือ ปาดมือ กรีดนิ้วจับเข้ามาหาตัวระดับข้างหน้า
6. อยู่ ลักษณะท่าคือสองมือซ้อนกันอยู่ระดับอก
7. โกรธ ลักษณะท่าคือ มือใดมือหนึ่งสีไปมาที่ก้านคอตอนใต้หู

8. รัก ลักษณะทำคือ ประสานมือทาบฐานไหล่
  9. ปฏิเสธ ลักษณะทำคือ ตั้งวงสั้นปลายนิ้ว
  10. เสียใจ, ร้องไห้ ลักษณะทำคือ ฝ่ามือซ้ายแตะหน้าผาก ถ้าสะท้อนลำตัวไปมาก็แสดงว่าสะอื้น
  11. ทุกข์ ลักษณะทำคือ ประสานลำแขนส่วนล่างและฝ่ามือทั้งสองไว้ระดับชายพก
  12. เจริญ ลักษณะทำคือ หงายฝ่ามือตั้งระดับอกจะเป็นมือข้างเดียวหรือทั้งสองมือก็ได้
  13. ช่วย ลักษณะทำคือ หงายฝ่ามือแล้วซ้อนขึ้นจะใช้มือข้างเดียวหรือใช้มือทั้งสองข้างได้
  14. ตาย ลักษณะทำคือ คว่ำมือทั้งสองแล้วพลิกข้อมือหงายฝ่ามือ
  15. คุ้ยฝาย ลักษณะทำคือ คว่ำมือกำนิ้วทั้งสี่หลวมๆเหมือนนิ้วชี้ไว้แล้วใช้นิ้วชี้ ฟ้าดลงข้างล่าง
  16. เป็นใหญ่, มีเกียรติ ลักษณะทำคือ แบมือหงายตั้งสูงระดับศีรษะทั้ง 2 มือ
  17. สว่างไสว ลักษณะทำคือ จีบคว่ำแล้วยกขึ้นไปคล้ายจิบเป็นมือแบหงาย
- ท่าทางทางนาฏศิลป์นั้นคัดแปลงมาจากท่าทางตามธรรมชาติ แต่ประดิษฐ์ประดอยให้งดงามยิ่งขึ้น เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในภาษาท่าทางนาฏศิลป์ก็จะทำให้ชมศิลปะแขนงนี้ได้มีความสุข สนุกสนานยิ่งขึ้น

การประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำ

การเรียนการสอนนาฏศิลป์ในหลักสูตรปัจจุบันมิได้เน้นให้เฉพาะผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผนดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้สามารถนำความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ไปคิดประดิษฐ์ ดัดแปลง ปรับปรุง และสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ได้อย่างเหมาะสมและมีลักษณะทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ ขึ้นในวงการนาฏศิลป์ไทย การสอนวิชานาฏศิลป์ โดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน 12 ปี และในการปฏิรูปการศึกษา ควรให้ผู้เรียนสนุกในการเรียนด้วย ฉะนั้นในการเรียนการสอนนาฏศิลป์จึงต้องหากระบวนการสอนให้หลากหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กเล็ก อันดับแรกที่สำคัญควรเป็นเรื่องของจังหวะ จากนั้นจึงพัฒนาขึ้นไปตามอายุและศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน อรรถพร ฆมวัฒนา (2546, อ้างถึงใน ชนิดา ศรีสำราญ 2549 : 80) นำเสนอแนวคิดเป็นแนวดังนี้

1. การใช้ว๊ยะในร่างกายประกอบจังหวะที่ได้ฟัง เช่น มือ เท้า คอ ศีรษะ สันเท้า ปลายเท้า แขน ฯลฯ หรือจะใช้อุปกรณ์ประกอบจังหวะก็ได้ เช่น ฉิ่ง กรับ กลอง
2. ครูอาจจะเพิ่มเติมในการใช้ร่างกาย เช่น ก้ม เงย ย่อ ยืด งอ ดึง ในอุปกรณ์ ให้เข้ากับจังหวะเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักระดับสูง ต่ำ ไกล ใกล้ มีส่วนไหนทำอะไร ได้บ้าง สามารถเรียนรู้ค่าและการ

ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง จากนั้นเป็นการเคลื่อนไหวตามจังหวะ การสอนเรื่องเหล่านี้ในระดับชั้นเล็ก ควรบูรณาการกับสาระอื่น เพื่อให้ผู้เรียนสนุกในการเรียน

3. เริ่มนำเอาจังหวะกับการเคลื่อนไหวมาผสม โดยคิดทำที่จะนำเสนอต่อผู้สอน จะเป็นการเคลื่อนไหวเดี่ยว หรือ คู่ หรือหมู่ ก็ได้ทั้งสิ้น เช่นอาจจะทำเป็นขบวนรถไฟ เป็นพัลลม เป็นนกบิน ฯลฯ เหล่านี้ให้ผู้เรียนคิดเอง

4. ให้ผู้เรียนรู้จักการฟังเพลงบรรเลง และเพลงที่มีการร้องในจังหวะแตกต่างกัน ให้แสดงความคิดเห็นว่าจังหวะช้าจะทำอะไรหรือทำอะไร จังหวะเร็วทำอะไรและทำอะไร ต่อจากนั้นจะเป็นเพลงที่มีเนื้อร้อง หัดฟังและจับความหมายในเพลงออกมาเป็นการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับเพลง

5. ผู้เรียนจะเริ่มเรียนรู้ในการนำเพลงที่ผู้เรียน หรือกลุ่มผู้เรียนชอบมาประดิษฐ์ท่าทางอย่างผู้มีประสบการณ์ โดยการนำเอาลักษณะท่ารำไทย หรือท่าพื้นฐานของบัลเลต์ แจ๊ส เข้ามาผสม

6. รู้จักการแปรแถว สลับแถวอย่างมีรูปแบบ และมีจังหวะอย่างพร้อมเพรียงน่าดู เป็นการสอนให้นักเรียนคิดเองทำเองเป็น และรู้จักวิเคราะห์หาเหตุผลในการจัดทำสิ่งใดโดยไม่ตามอย่างคาราหรือสมัยนิยมเพียงอย่างเดียว

จุดมุ่งหมายในการประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำ

การประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำนั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างด้านศิลปะ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอน หรือนำไปสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ ตลอดจนนำไปใช้ในการจัดการแสดง

สำหรับหลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในปัจจุบันก็มุ่งส่งเสริมความคิดและจินตนาการด้านการแสดง เช่นในวัยเด็กก็ส่งเสริมให้คิดจินตนาการการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายประกอบดนตรีโดยอิสระ และเมื่อโตขึ้นก็ส่งเสริมให้แสดงความคิดริเริ่ม การประดิษฐ์ท่าทางอย่างมีหลักเกณฑ์ ครุมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะคอยส่งเสริมช่วยชี้แนะ แก้ไข ให้กำลังใจและขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงผลงานที่ตนประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่น อันจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพในบั้นปลายต่อไป

หลักและวิธีการประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำ ระดับประถมศึกษา

การสอนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษานั้น มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้ตามวุฒิภาวะและความถนัดของผู้เรียนและขณะเดียวกัน กิจกรรมดนตรีนาฏศิลป์ก็จะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ให้เด็กมีความรับผิดชอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละ และสิ่งสำคัญของการสอนนาฏศิลป์ในระดับนี้เป็นการปูพื้นฐานทางการเรียนนาฏศิลป์ให้แก่เด็ก

ดังนั้นหลักการประดิษฐ์ทำพ็อนรำให้แก่เด็กระดับนี้ จึงต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ตลอดจนเนื้อหาและวิธีการอันถูกต้องแน่นอน เพื่อสร้างเสริมให้เด็กเกิดความรัก ความเข้าใจ ความเคยชิน ในศิลปะดนตรีนาฏศิลป์อันเป็นรากฐานนำไปสู่ความรู้ และทักษะเบื้องต้นก่อให้เกิด ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด

นอกจากนี้การที่เด็กได้ฝึกการร้องรำทำเพลงอยู่เสมอ เป็นการช่วยให้เด็กได้พัฒนาตนเอง ในด้านต่างๆเช่น

1. การพัฒนาด้านบุคลิกภาพ การฝึกนาฏศิลป์และได้แสดงออกอย่างสม่ำเสมอก่อให้เกิด ความเชื่อมั่นในตนเองยอมรับมาซึ่งบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำ แลเป็นผู้ตามที่ดี เป็นผู้เรียนที่มี อารมณ์ร่าเริง แจ่มใส เป็นที่นิยมนักใคร่ของคนทั่วไป
2. การพัฒนาด้านอารมณ์ เมื่อเด็กได้มีโอกาสร้องรำทำเพลงอยู่เสมอ จะช่วยให้เป็นผู้มี อุปนิสัยร่าเริง สนุกสนาน เปิดเผย และรู้จักที่จะควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกของตนได้เป็นอย่างดี
3. การพัฒนาด้านสังคม การที่เด็กได้ร่วมกิจกรรมร้องรำทำเพลงกับผู้อื่นสามารถฝึกให้ เด็กได้รู้ว่า เมื่อไรตนจึงจะมีบทบาทเป็นผู้นำกลุ่มและเป็นผู้ตาม จะทำตัวอย่างไรจึงจะสามารถเข้ากับ ผู้อื่นได้ รู้จักยอมรับความสามารถของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว
4. การพัฒนาด้านเจตคติ การเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจใน ศิลปวัฒนธรรมของไทยและประเทศใกล้เคียง สามารถแยกระดับชั้น ความดีเด่นของศิลปวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของศิลปะว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนในชาติ จะต้องศึกษาให้เข้าใจและรักษาไว้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นแนวคิดที่น่าสนใจและได้รับความนิยม อย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะสามารถช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ได้ผลอย่างแท้จริงและสมาชิกทุกคนมีความรักใคร่สามัคคี ช่วยเหลือกันในการเรียน มากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ คือกระบวนการเรียนที่นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 2 – 6 คน โดยไม่เกิน 6 คน เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ (Cognitive) ทางด้านอารมณ์จิตใจ (Affective) และช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ ยอมรับในความคิดเห็นและความสามารถ ผู้อื่นที่แตกต่างจากตน รวมทั้งทักษะทางสังคม (Social Skill) ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นและ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อารี สัตถ์หลวี (2534 : 13, อ้างถึงใน ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา 2542) ซึ่งสอดคล้อง กับ ชาตชาย ม่วงประธม (2539 : 11, อ้างถึงใน กาญจนา ลาภบุญเรือง 2544 : 21) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ หมายถึง การเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยให้นักเรียน

ได้ทำงานร่วมกันเพื่อให้ตนเองและสมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ นักเรียนมีความรับผิดชอบ 2 ประการคือ การเรียนบทเรียนตามกำหนดและการช่วยเหลือให้เพื่อนเข้าใจบทเรียน นักเรียนจะค้นหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เช่นเดียวกับ อุษาวดี จันทรสนธิ (2536 : 12, อ้างถึงใน กาญจนา ลาภบุญเรือง 2544 : 17) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นวิธีการเรียนที่นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มย่อยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม กลุ่มแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีลักษณะต่างจากกิจกรรมกลุ่มในชั้นเรียนทั่วไป คือ กลุ่มจะมีขนาดเล็ก และสมาชิกภายในกลุ่ม มีคุณสมบัติต่างกัน แต่จะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และมีกิจกรรมเน้นที่ภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง จากความแตกต่างระหว่างสมาชิกในกลุ่มเป็นข้อดีที่นักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนมุมมองของความคิด ความเข้าใจ และได้ฟังพาความสามารถของกันและกัน ในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในตัวนักเรียนที่จำเป็น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การจำลองรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ในห้องเรียน การเสนอและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวความคิดที่หลากหลายระหว่างสมาชิกกลุ่ม การพัฒนาพฤติกรรม การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล สลาวิน (Slavin 1990 : 27, อ้างถึงใน สุธิดดา ลอยฟ้า 2540 : 40) กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือกันเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้ความสามารถเฉพาะตัว และศักยภาพในตนเองร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยที่สมาชิกในกลุ่มตระหนักว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบร่วมกัน สมาชิกมีการพูดคุยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากเพื่อนและสิ่งที่เป็นผลพลอยได้จากการใช้ชีวิตการสอนแบบการร่วมมือกันเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจะจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มๆละ 4-6 คน โดยสมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันเรียนรู้ หรือร่วมกันทำกิจกรรมจนบรรลุผลสำเร็จ เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความตระหนักในการพัฒนาตนเองและกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้คือ ผู้เรียนจะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีขึ้น พัฒนาการทางสังคมของผู้เรียนดีขึ้นและยังทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเคารพในตนเอง รู้ถึงคุณค่าในตนเองอีกด้วย และนอกจากนั้น

อาร์ทและนิวแมน (Art and Newman 1990, อ้างถึงใน กาญจนา ลาภบุญเรือง 2544 : 25) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นวิธีที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายของสมาชิก ทุกคนจึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา ครูมิใช่เป็นแหล่งความรู้ที่คอยป้อนแก่นักเรียน แต่จะมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือจัดหา และชี้แนะแหล่งข้อมูลในการเรียน ตัวนักเรียนจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกันในกระบวนการเรียนรู้

ซึ่งสอดคล้องกับ อาโจส และจอยเนอร์ (Ajose and Joyner 1990 : 198) กล่าวว่า วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกระบวนการซึ่งนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันรวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันซึ่งการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 2) การมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของตนเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย 4) การใช้ทักษะทางสังคม 5) การใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม จอยซ์และเวลล์ (Joyce and Wiel 1986 : 39, อ้างถึงใน วราภรณ์ บรรดิ 2543 : 26-27) ได้กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการสอนที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสติปัญญาให้เกิดการเรียนรู้โดยมีเพื่อนกลุ่มเดียวกันเป็นผู้คอยแนะนำหรือช่วยเหลือเพราะผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกันจะมีการใช้ภาษาสื่อสารที่เข้าใจง่ายกว่าครูผู้สอน ซึ่งมีหลักที่ผู้สอนต้องคำนึงอยู่ 3 ประการ คือ 1) รางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม ในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ผู้สอนต้องตั้งรางวัลไว้เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้มีความพยายามในการเรียนรู้ และพยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม รางวัลอาจจะเป็นสิ่งของ ประกาศนียบัตรคำชมเชย แต่ครูผู้สอนต้องชี้แจงให้นักเรียนทราบว่ากลุ่มไม่ควรแข่งขันเพื่อรางวัล 2) ความสามารถของแต่ละบุคคล ครูผู้สอนต้องทำการวัดความก้าวหน้าทั้งของกลุ่มและของแต่ละบุคคล คะแนนเฉลี่ยของแต่ละบุคคลเป็นคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มด้วย 3) โอกาสในการช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน ทั้งคนเก่ง ปานกลาง และคนอ่อน ผู้เรียนต้องตระหนักว่า พวกเขาได้สร้างกลุ่มของพวกเขาขึ้นมาด้วยกันไม่ใช่เฉพาะผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้เรียนต้องปรับปรุงพฤติกรรมที่เขา มีมาแต่เดิมให้ดีขึ้นเพื่อส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จมากที่สุด ซึ่งจะเป็นผลต่อตัวเอง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ จะสามารถทำได้ดีเท่าๆกัน และช่วยกันสร้างคุณค่าให้กลุ่มของตน สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียนรู้ ไม่ใช่การสอน โดยให้นักเรียนเข้ากลุ่มกันเรียนรู้แบบปกติ ที่ครูใช้เป็นประจำ แต่จะเป็นการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกันอย่างจริงจังของสมาชิกกลุ่มทุกคน ครูจะต้องติดตามดูแลการเรียนรู้และปฏิบัติงานกลุ่มของนักเรียนตลอดเวลา ให้รับผิดชอบต่อผลงานของตนเองและของกลุ่ม ทุกคนต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพากันยอมรับกันและกัน รวมทั้งช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกให้สามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1990 : 29-33, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี 2548 :166) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนรวมกลุ่มกันทำงาน สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่กันทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดียิ่งขึ้นและทักษะการอยู่ร่วมกันทางสังคมของนักเรียนดีขึ้น

1. แนวคิดการจัดการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ได้รับการพัฒนาโดยอาศัยหลักการการเรียนรู้แบบร่วมมือของ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1974 :18 , อ้างถึงใน ทิศนา แชมมณี 2545 : 8) กล่าวว่า ผู้เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะเกิดการเรียนรู้มากกว่า การแข่งขันกันเพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้ชนะต่างจากการร่วมมือกัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่า ทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ 1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน โดยถือว่าทุกคน มีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน 2) การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัย การหันหน้าเข้าหากันมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ 3) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน 4) การเรียนรู้ ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงาน 5) การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงาน หรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ หากผู้เรียนได้มี โอกาสเรียนรู้แบบร่วมมือกันนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่างๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งการฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตอีกมาก

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1975 : 23-24, อ้างถึงใน วัชรดา เล่าเรียนดี 2545 : 165) เสนอว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ ควรมีลักษณะดังนี้

1. แบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่มย่อยๆแต่ละกลุ่มย่อยประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถละกันประมาณ 4-6 คน
2. สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มต่างมีเป้าหมายที่จะทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดย เฉลี่ยของกลุ่มสูงขึ้น
3. สมาชิกแบ่งงานหรือหน้าที่รับผิดชอบความสำเร็จของสมาชิกทุกคนถือเป็นความสำเร็จ ของกลุ่ม
4. สมาชิกของกลุ่มต่างยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ละคนยอมรับในบทบาท และผลงานของสมาชิกในกลุ่มเสมือนเป็นผลงานของตนเอง และพร้อมที่จะยอมรับในความสามารถ จุดเด่นและ จุดด้อยของเพื่อนสมาชิก
5. สมาชิกของกลุ่มต่างช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน นักเรียน เก่งจะให้กำลังใจนักเรียนที่อ่อน และกระตุ้นให้เพื่อนขยันมากขึ้น เพื่อจะได้ประสบความสำเร็จ ทางการเรียน และเมื่อได้พยายามมากแล้วแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เพิ่มสูงขึ้น เขาจะยังได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนของ เพื่อนในกลุ่ม

เคแกน (Kagan 1994 : 21, อ้างถึงใน จันทรเพ็ญ เชื้อพาณิชย์ 2542 : 24) กล่าวไว้ว่า การเรียนแบบร่วมมือมีความแตกต่างจากกลุ่มซึ่งเรียนแบบร่วมมือ ต้องมีโครงสร้างการเรียนชัดเจน โดยมีแนวคิด คือ

1. เป็นกลุ่มหรือทีม (Team) ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ประมาณ 2 – 6 คนและขนาดที่เหมาะสมที่สุด คือ 4 คน ที่จะเป็นโอกาสให้ทุก ๆ คน ร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งสามารถแบ่งให้ทำงานเป็นคู่ ได้สะดวกภายในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน

2. มีความเต็มใจ (Willing) เป็นความเต็มใจที่ร่วมมือในการเรียนและทำงาน โดยช่วยเหลือกันและกัน และมีการยอมรับกันและกัน อันจะทำให้งานราบรื่น

3. มีการจัดการ (Management) การจัดการเพื่อให้ทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือเป็นไปอย่างราบรื่น ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ นั้นต้องกำหนดสิ่งต่อไปนี้

3.1 สัญญาเจียบ คือ สัญญาที่ผู้สอนสั่งให้ผู้เรียน แล้วผู้เรียนทำสัญญาตามและเจียบเพื่อฟังคำสั่งต่อไป

3.2 บทบาท กำหนดไว้ล่วงหน้า ใครทำอะไรพูด ใครเขียน ใครฟัง ในเวลากำหนด

3.3 คำถาม เป็นคำถามที่เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนทำตาม

3.4 มีทักษะ (Skill) เป็นทักษะทางสังคมรวมทั้งทักษะสื่อความหมาย การช่วยสอน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3.5 มีหลักการสั่งสอน 4 ประการ (Basic Principles) เป็นข้อซึ่งบ่งว่าเป็นการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบร่วมมือต้องมีหลักการ 4 ประการ ดังนี้

3.5.1 มีการฟังพาทอาศัยกันและกัน

3.5.2 มีการรับผิดชอบเป็นรายบุคคล

3.5.3 มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน

3.5.4 มีการปฏิสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน

3.6 มีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดการกิจกรรม รูปแบบการจัดการกิจกรรม หรือเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แต่ละเทคนิคนั้นได้ออกแบบเหมาะสมกับเป้าหมายที่ต่างกัน

สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนรวมกลุ่มกันทำงาน สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการอยู่ร่วมกันทางสังคมของนักเรียน รวมถึงการฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

2. ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีลักษณะแตกต่างจากวิธีอื่นๆ เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางสังคมเพื่อทำงานกลุ่มและปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนการประเมินผลเน้นการประเมินทั้งกระบวนการและผลงาน เป็นวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการ ความคิด และทักษะทางสังคม ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกเพราะทุกคนร่วมมือในการทำงานกลุ่มทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน สมาชิกทุกคนมีโอกาสดู พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือทำอย่างเท่าเทียมกัน เสริมให้มีความช่วยเหลือกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักเสียสละเวลา ส่วนเด็กที่ไม่เก่งเกิดความซาบซึ้ง ในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน ร่วมกันคิดทุกคน ทำให้เกิดการระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกันเพื่อประเมินคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มากและวิเคราะห์และตัดสินใจเลือก ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน อีกทั้งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น (สุวิทย์ คำมูล 2545 : 134, อ้างถึงใน สุทธิรัตน์ ธีระวิวัฒน์ 2548 : 31) สอดคล้องกับอภิญา สิงห์สมบัติ (2545 : 35) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือกันเรียนรู้สามารถพัฒนาพฤติกรรม การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้ง การพัฒนาลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้จักตนเองและเพิ่มคุณค่าของตนเอง โดยสรุป 3 ประเด็น คือ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน (Cognitive) 2) ทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะ การทำงานร่วมกัน (Social Skill) 3) การรู้จักตนเองและตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self Esteem) และสอดคล้องกับ โรเบิร์ต อี สลาวิน (Robert E.Slavin 1991) ได้ทำการวิเคราะห์งานวิจัยเรื่อง การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เมื่อปี 1991 มีผลการวิเคราะห์คือการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วิธีที่ทำให้ประสบความสำเร็จมากที่สุดมาจากพื้นฐานสำคัญคือเป้าหมายของกลุ่มและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล โดยกลุ่มจะได้รับรางวัล แห่งความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลและสมาชิกทุกคนในกลุ่ม เมื่อแนวคิดเรื่องเป้าหมายของกลุ่ม และความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนถูกนำมาใช้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์ที่ได้จาก การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในทุกรายวิชาและพบว่าโรงเรียนแถบชานเมืองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกันทั้งนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อน ผลในทางบวกของการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ พบว่านักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ขอมรับนักเรียนที่เรียนช้ามีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและมีความสามารถที่ทำงานกับผู้อื่นได้ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเป็นวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียน

ในด้านวิชาการ ความคิด ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น และมีทักษะทางสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้

นักการศึกษาได้ศึกษาทดลองและพัฒนาเทคนิคต่างๆของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ ทั้งที่เป็นเทคนิคโดยทั่วไป สามารถดัดแปลงนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลายเนื้อหาวิชาและเทคนิคที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เฉพาะวิชานั้นๆรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันมีดังนี้

วัชรานเล่าเรียนดี (2545 :172-193 ,2547: 9) ได้กำหนดรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกันไว้ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบทีมแข่งขัน (Team-Game-Tournament : TGT) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม 4-6 คน ให้สมาชิกในกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลการเรียน เพศและเชื้อชาติต่างกัน ภารกิจของกลุ่ม คือ ภายหลังจากครูสอนบทเรียนแต่ละบท กลุ่มจะต้องเตรียมสมาชิกแต่ละคนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันตอบคำถามในวันต่อไป โดยมีการช่วยสอนและถามกันในกลุ่มตามเนื้อหาในเอกสารที่ครูแจกให้ โดยปกติจะมีการแข่งขันสัปดาห์ละครั้งประกอบด้วยคำถามสั้นๆเกี่ยวกับบทเรียนที่สอนและเอกสารที่ครูแจกให้ การตอบใช้เวลาครั้งละประมาณ 40 นาที ในการแข่งขันครูจัดนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับเดียวกันแข่งขันกัน โดยจัดให้นักเรียนที่มีคะแนนสูงสุด 3 คนแรกในการแข่งขันครั้งก่อนได้แข่งขันกัน และคนที่ได้คะแนนรองลงไปแข่งขันชุดละ 3 คน ตามลำดับ คะแนนที่สมาชิกทำได้จะนำมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม เมื่อเสร็จการแข่งขันในแต่ละครั้ง ครูจะออกจูลสารประจำห้องประกาศชมเชยผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดและกลุ่มที่ทำคะแนนได้สูงสุด

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student Teams - Achievement Division : STAD) การเรียนการสอนโดยการจัดกลุ่มผู้เรียนที่มีสมาชิกกลุ่มละ 4-6 คน โดยวัดทั้งความสามารถทางการเรียนและเพศ โดยที่ครูจะทำการสอนหรือเสนอเนื้อหาสาระของบทเรียนแก่นักเรียนทั้งชั้นก่อน และมอบหมายให้แต่ละกลุ่มทำงานตามที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ในแผนการสอน เมื่อสมาชิกกลุ่มช่วยกันปฏิบัติและทำแบบฝึกหัด หรือทบทวนเนื้อหาตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จแล้วครูจะให้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบประมาณ 15-20 นาที คะแนนที่ได้จากการทดสอบจะถูกแปลงเป็นคะแนนกลุ่มของแต่ละกลุ่มซึ่งเรียกว่ากลุ่มสัมฤทธิ์ (Achievement Division)

3. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบ Jigsaw ใช้ได้เหมาะสมที่สุดกับเนื้อหาที่จัดเป็นหน่วยหรือเป็นตอนๆชัดเจน โดยจัดกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกภายในกลุ่ม 6 คน ระดับความรู้ความสามารถต่างกัน สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่นในหัวข้อที่ต่างกันออกไป

แล้วทุกคนกลับมากลุ่มของตนเองสอนเพื่อนในสิ่งที่ตนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่นๆมา การประเมินผลเป็นรายบุคคล

4. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบ Jigsaw II นักเรียนจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เช่นเดียวกับเทคนิค TGT และ STAD ซึ่งจะมีการจัดกลุ่มผู้เรียนความสามารถเช่นเดียวกัน มีสมาชิกกลุ่มละ 4-6 คน สมาชิกในกลุ่ม 1 คน ของแต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมายงานหรือสาระให้ ศึกษาค้นคว้า หลังจากนั้นสมาชิกที่ได้รับมอบหมายงานจากแต่ละกลุ่มจะมารวมกันเป็นกลุ่ม “ผู้เชี่ยวชาญ” (Expert) มีการศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันและกัน จนสามารถเข้าใจในทุกอย่าง แล้วกลับไปสอนหรืออธิบายให้กลุ่มของตนเองฟัง ต่อจากนั้นครูจะทดสอบเป็นรายบุคคล คิดคำนวณคะแนน พัฒนาแล้วเฉลี่ยรวมเป็นคะแนนกลุ่มๆกลุ่มที่ได้คะแนนพัฒนาสูงสุดจะได้รับ รางวัลเป็นการชมเชยยกย่อง ประกาศผลงานเป็นต้น

5. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบกลุ่มช่วยสอนรายบุคคล (Team Assisted Individualization : TAI) เป็นเทคนิคการเรียนที่มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเช่นเดียวกับเทคนิค TGT เป็นการออกแบบการสอนเพื่อใช้ในวิชาคณิตศาสตร์ จะมีการทดสอบความสามารถในวิชา คณิตศาสตร์ของผู้เรียน เด็กแต่ละคนจะเริ่มบทเรียนไม่เหมือนกันแต่ทำงานร่วมกันเป็นทีม เด็กทุกคนจะได้รับการสอนเป็นรายบุคคลในกลุ่มที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน เสร็จแล้วทุกคน กลับมานั่งรวมกลุ่มทำงาน เด็กที่เรียนได้เร็วจะช่วยเด็กอ่อนในการทำงานและช่วยตรวจแบบฝึกหัด เมื่อจบหน่วยการเรียนแต่ละหน่วยครูทดสอบเด็กโดยใช้แบบทดสอบที่แตกต่างกัน แต่ละสัปดาห์ครู จะนับจำนวนบทเรียนที่เด็กแต่ละกลุ่มทำได้สำเร็จ หากกลุ่มใดทำได้มากกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนดให้ กลุ่มนั้นจะได้รับรางวัลและจะเพิ่มคะแนนให้กับแบบฝึกหัดที่ถูกต้องทุกข้อ กับแบบฝึกหัดที่สำเร็จทุกข้อ เป็นพิเศษ

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบร่วมกันเรียน LT (Learning Together) สมาชิก ในกลุ่มมี 4-6 ระดับความรู้ต่างกัน ครูทำการสอนทั้งชั้น นักเรียนแต่ละคนทำงานตามที่ครูมอบหมาย คะแนนของแต่ละกลุ่มพิจารณาจากผลงานของกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบสืบเสาะความรู้ GI (Group Investigation) สมาชิกในกลุ่มมี 2-6 คน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อที่ต้องการค้นคว้า สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทั้งกลุ่ม เสนอผลงานหรือรายงานต่อหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนให้เป็นกลุ่ม

8. การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบบูรณาการอ่านและการเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition : CIRC) เป็นการผสมผสานระหว่างการอ่านและการเขียน แบบร่วมมือกันซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ และใช้ได้กับหลายวิชาสำหรับใน โรงเรียนประถมศึกษา การอ่านและการเขียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก CIRC จะสามารถอธิบายถึงเหตุผลพัฒนาการ และคุณค่าของการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ตามวิธีของ CIRC ช่วยให้การอ่านและการเขียน

เรียงความมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น CIRC เหมาะสำหรับใช้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา CIRC และ TAI มีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน คือ ใช้ความร่วมมือเป็นเครื่องมือที่จะเรียนรู้ CIRC มีความมุ่งหมายที่จะนำมาใช้ในการสอนอ่านและสอนเขียนโดยเฉพาะ

สรุปได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการคือ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และการให้รางวัล แตกต่างกันไป เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดโดยอาศัยความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันและกัน และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ วิธีการเสริมแรงและการให้รางวัล

การจัดการเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียน

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson) แห่งมหาวิทยาลัยมินิโซต้า เป็นผู้เสนอในปี ค.ศ. 1975 ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 เขาเรียกรูปแบบนี้ว่า วงกลมการเรียนรู้ (Circles of Learning) รูปแบบนี้มีการกำหนดสถานการณ์และเงื่อนไขให้นักเรียนทำผลงานเป็นกลุ่ม ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งปันเอกสาร การแบ่งงานที่เหมาะสม และการให้รางวัลกลุ่ม ซึ่ง จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1987 : 24, อ้างถึงใน ไสว พักขาว 2542 : 152) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ว่า

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามรูปแบบ LT จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. สร้างความรู้สึกร่วมกัน (Positive Interdependence) ให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนซึ่งอาจซึ่งอาจทำได้หลายวิธี คือ

1.1 กำหนดเป้าหมายร่วมของกลุ่ม (Mutual Goals) ให้ทุกคนต้องเรียนรู้เหมือนกัน

1.2 การให้รางวัลรวมคะแนน ถ้าสมาชิกทุกคนของกลุ่มได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม (Joint Rewards) สมาชิกในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนพิเศษอีกคนละ 5 คะแนน

1.3 ให้ใช้เอกสารหรือแหล่งข้อมูล (Share Resources) ครูอาจแจกเอกสารที่ต้องใช้เพียง 1 ชุดสมาชิกแต่ละคนต้องช่วยกันอ่าน โดยแบ่งเอกสารออกเป็นส่วนๆเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

1.4 กำหนดบทบาทของสมาชิกในการทำงาน (Assigned Roles) งานที่มอบหมายแต่ละงานอาจกำหนดบทบาทการทำงานของสมาชิกในกลุ่มแตกต่างกัน หากเป็นงานเกี่ยวกับการตอบคำถามในแบบฝึกหัดที่กำหนด ครูอาจกำหนดบทบาทสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้อ่านคำถาม ผู้ตรวจสอบ ผู้กระตุ้นให้สมาชิกช่วยกันคิดหาคำตอบและผู้จดบันทึกคำตอบ

2. จัดให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน(Face -to -Face Interaction) ให้นักเรียนทำงานด้วยกันภายใต้บรรยากาศของความช่วยเหลือและส่งเสริมกัน

3. จัดให้มีการรับผิดชอบในส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้ (Individual Accountability) เป็นการให้นักเรียนแต่ละคนตั้งใจเรียนและช่วยกันทำงาน ไม่กินแรงเพื่อนครูอาจจัดภาพการณ์ได้ด้วย การประเมินเป็นระยะ สุ่มสมาชิกของกลุ่มให้ตอบคำถามหรือรายงานผลการทำงานสมาชิกทุกคนต้องเตรียมพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่ม

4. ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะของสังคม (Social Skills) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี นักเรียนต้องมีทักษะทางสังคมที่จำเป็น ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การตัดสินใจ การสร้างความไว้วางใจ การสื่อสาร และทักษะการจัดการกับข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

5. จัดให้มีกระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และหาทางปรับปรุงการทำงานกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนหรือ Learning Together เป็นการให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้ได้ผลงานกลุ่ม ในขณะที่ทำงานนักเรียนช่วยกันคิดและช่วยกันตอบคำถาม พยายามทำให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและทุกคนเข้าใจที่มาของคำตอบ ให้นักเรียนขอความช่วยเหลือจากเพื่อนก่อนที่จะถามครู และครูชมเชยหรือให้รางวัลกลุ่มตามผลงานของกลุ่มเป็นหลัก

การนำรูปแบบไปใช้ควรดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนให้ชัดเจน

2. จัดกลุ่มให้มีขนาดไม่เกิน 6 คน หากนักเรียนยังใหม่กับการเรียนแบบร่วมมือ ควรใช้กลุ่มที่มีขนาดเล็ก เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด นักเรียนในแต่ละกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีเพศหญิงและเพศชาย แต่ในบางครั้งการจัดนักเรียนที่มีความสามารถที่เหมือนกันเข้ากลุ่มเดียวกันเพื่อฝึกทักษะก็สามารถทำได้

3. จัดให้นักเรียนหันหน้าเข้าหากันเป็นวง เพื่อสามารถสื่อสารพูดคุยกันได้สะดวก

4. จัดเอกสารหรือสื่อการสอนที่ให้นักเรียนต้องพึ่งพาอาศัยกัน เช่น จัดเอกสารกลุ่มละชุดเดียว เพื่อให้นักเรียนแบ่งกันดู แบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ให้แต่ละคนรับผิดชอบในการอ่าน และทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างกลุ่มเพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มต้องพึ่งพาช่วยเหลือกัน ทำให้กลุ่มของตนเป็นกลุ่มที่ชนะ

5. กำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดการพึ่งพากัน ตัวอย่างบทบาทในการทำงานกลุ่มได้แก่ ผู้สรุปย่อ ทำหน้าที่สรุปบทเรียน ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่สอบถามเพื่อนสมาชิก ผู้กระตุ้นทำหน้าที่ส่งเสริมชักชวนให้เพื่อนสมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นผู้บันทึก

ทำหน้าที่จัดบันทึกการตัดสินใจของกลุ่มหรือรายงานของกลุ่ม ผู้สังเกต ทำหน้าที่ตรวจสอบความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

6. อธิบายงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำ

7. แจกเงื่อนงำเพื่อปรับสภาพให้เกิดความเกี่ยวพันกันในเรื่องของเป้าหมายร่วม อาจทำได้โดยกำหนดให้กลุ่มผลิตผลงานร่วมกันเพียง 1 ชิ้น หรือให้รางวัลกลุ่มจากผลงานของสมาชิกแต่ละคน

8. จัดสภาพให้เกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของแต่ละคน ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมให้กับกลุ่ม เช่นครูจัดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูสุ่มเลือกสมาชิกคนใดคนหนึ่งขึ้นมารายงานผลงานของกลุ่ม หรือครูเลือกผลงานของสมาชิกคนใดคนหนึ่งมาเป็นตัวแทนของกลุ่มแล้วให้คะแนนต่อผลงานของสมาชิกคนนั้นเป็นต้น

9. จัดสภาพให้เกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่ม เป็นต้นว่าให้ถามเพื่อนในกลุ่มอื่นได้เมื่อต้องการความช่วยเหลือ

10. อธิบายเกณฑ์ของความสำเร็จ การให้คะแนนควรเป็นแบบอิงเกณฑ์มากกว่าอิงกลุ่ม สำหรับกลุ่มแบบแตกต่าง(Heterogeneous Groups) เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละกลุ่มจะต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

11. ระบุพฤติกรรมที่คาดหวัง ในระยะแรกพฤติกรรมที่คาดหวัง คือให้อยู่กับกลุ่ม ถามชื่อเพื่อนสมาชิก ในพฤติกรรมที่ระดับซับซ้อนขึ้น ได้แก่ ให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปราย ทุกคนเข้าใจและเห็นด้วยกับคำตอบของกลุ่ม

12. ระหว่างที่นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ครูมีบทบาทดังนี้

12.1 สังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินการแก้ไขหากนักเรียนประสบปัญหาในการทำงานหรือปัญหาเกี่ยวกับการร่วมมือกัน

12.2 ให้ความช่วยเหลือนักเรียน ครูจำเป็นต้องเข้าไปแทรกในระหว่างการทำงาน of นักเรียนเป็นครั้งคราว เพื่อชี้แจงคำสั่ง เพื่อตอบปัญหาข้อสงสัย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น พุดคุย และเพื่อสอนทักษะการเรียนรู้

12.3 สอนทักษะการร่วมมือเพื่อให้สื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

13. สรุปบทเรียนโดยนักเรียนและครู

14. นักเรียนประเมินการทำงาน of สมาชิกในกลุ่มและหาแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานในครั้งต่อไป

15. การประเมินผล

15.1 ประเมินผลงานของนักเรียน อาจทำได้หลายวิธี เช่น ให้สมาชิกในกลุ่มได้คะแนนเท่ากัน ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนร่วมมือกัน หรือให้แรงเสริมแบบร่วมมือไปพร้อมกับ

การให้แรงเสริมรายบุคคล โดยให้คะแนนเป็นรายบุคคลจากผลงานของแต่ละคนและให้รางวัลกลุ่ม จากคะแนนรวมของสมาชิกในกลุ่ม หรือนักเรียนได้คะแนนของตนเองรวมกับคะแนนพิเศษ (Bonus Points) ที่ได้จากจำนวนสมาชิกภายในกลุ่มที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

15.2 ประเมินการทำงานของกลุ่มจากการสังเกตระหว่างเรียน และการอภิปรายในชั้น กระบวนการกลุ่ม

สรุปได้ว่าการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ครูผู้สอนกำหนด วัตถุประสงค์ในการสอนให้ชัดเจน และจัดกลุ่มนักเรียนให้มีขนาดไม่เกิน 6 คน นักเรียนในแต่ละกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีเพศหญิงและเพศชาย จัดให้นักเรียนหันหน้าเข้าหากันเป็นวง เพื่อสามารถสื่อสารกันได้สะดวก ครูผู้สอนควรอธิบายงานที่มอบหมายให้นักเรียนเข้าใจ แจ่มแจ้งวัตถุประสงค์ในเรื่องของเป้าหมายร่วมกัน และส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกลุ่ม ครูผู้สอน ควรอธิบายเกณฑ์การให้คะแนน โดยระบุพฤติกรรมที่คาดหวัง ควรสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินการแก้ไขหากนักเรียนประสบปัญหาในการทำงานหรือปัญหา เกี่ยวกับการร่วมมือกัน และคอยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น พูดคุยกัน ในการสรุป บทเรียน นักเรียนประเมินการทำงานของสมาชิกในกลุ่มและหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการทำงาน การประเมินผล ของนักเรียนเป็นรายบุคคลจากผลงานของแต่ละคน หรือผลงานจากคะแนนรวม ของสมาชิกในกลุ่ม ที่ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด การประเมินการทำงานของกลุ่มได้จากการสังเกตระหว่างเรียน และการอภิปรายในชั้นกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้การประเมินผล มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน LT

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1991 : 101-102, อ้างถึงใน วัชราน เล่าเรียนดี 2545 : 160) ได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนนั้น จะต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ทั้งในบทบาทหน้าที่บทบาทสมาชิกแต่ละคน รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย ซึ่งครูจำเป็นต้องดำเนินการดังนี้

1. ขั้นเตรียม ประกอบด้วยครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของนักเรียน การแบ่งกลุ่มการเรียนรู้ แจ่มจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละบท แต่ละคาบและฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม
2. ขั้นสอน ครูจะทำการสอนในรูปแบบกิจกรรมการสอนที่ประกอบด้วยการนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย และจะช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการเสริมแรงและการสนับสนุนกัน

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าครบถ้วนหรือไม่ ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลต่อจากนั้นเป็นการทดสอบ

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข

กนกพร แสงสว่าง (2541 : 21, อ้างถึงในทิวาพร บุญเกียรติ 2547 : 8) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม
2. ขั้นก่อนทำกิจกรรม
3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม
4. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่มติดตาม
5. ขั้นประเมินผลการเรียน
6. ขั้นสรุปผลการเรียนรู้

วัชรมา เล่าเรียนดี (2548 : 109) ได้สรุปการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ขั้นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ประกอบด้วยการทบทวนความรู้เดิม การให้ความรู้ใหม่ การทบทวนบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แนวทางการปฏิบัติงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ การกำหนดคะแนนสอบย่อย คะแนนพัฒนา และคะแนนรวมของกลุ่ม

2. ขั้นพัฒนาความรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย การร่วมกันเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ การอธิบาย และช่วยเหลือเพื่อสมาชิกในการเรียนรู้

3. ขั้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้และปฏิบัติงานกลุ่ม ประกอบด้วยครู และนักเรียนช่วยกันสรุปสาระความรู้ นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยเป็นรายบุคคล ตรวจให้คะแนน การสอบย่อย กำหนดคะแนนพัฒนา และตัดสินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม การประเมินผลการทำงานกลุ่มของสมาชิกแต่ละกลุ่ม ข้อเสนอในการพัฒนาปรับปรุงการทำงานกลุ่ม และการให้รางวัลกลุ่มที่มีผลการเรียนรู้ดีเลิศ

ลินณา พัฒนมาศ (2550 : 53) ได้กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิคเรียนรู้ร่วมกันประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่

1. ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยทบทวนความรู้เดิม ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีเรียน และการวัดผลประเมินผล ทบทวนความรู้เดิม และทบทวนวิธีเรียนรู้ร่วมกัน จัดกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 4-6 คน โดยแนะนำการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม การช่วยเหลือกัน การยอมรับกันและการฟังพาทักษะกันในกลุ่ม

2. ขั้นจัดการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มอบหมายใบงาน ใบกิจกรรม พร้อมสาธิต และยกตัวอย่างให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ โดยครูเป็นผู้แนะนำ

3. ขั้นกิจกรรมกลุ่ม จัดกลุ่มผู้เรียนให้เรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนปฏิบัติตามใบงาน ใบกิจกรรม ใบประเมินผลการปฏิบัติงานกลุ่ม ผู้เรียนร่วมกันเรียนตามใบความรู้ และฝึกปฏิบัติตามใบงาน ครูติดตามการปฏิบัติงานกลุ่ม และปรับแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

4. ขั้นสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ ครูและนักเรียนร่วมกันตรวจให้คะแนน บันทึกผลการทดสอบ คำนวณคะแนนพัฒนาของบุคคลและกลุ่ม ประเมินผลงานกลุ่มและให้รางวัลกลุ่มที่ประสบความสำเร็จสูงสุด

สรุปได้ว่าขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ขั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำถึงบทบาทของนักเรียน การแบ่งกลุ่มการเรียน แจกจุดประสงค์ของการเรียนฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม ขั้นสอน ประกอบด้วย การนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย และจะช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดการเสริมแรงและการสนับสนุนกัน ขั้นตรวจสอบผลงาน การปฏิบัติ การตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าครบถ้วนหรือไม่ เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่ม และรายบุคคล ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผลโดยครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่น และสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข

ความหมายของการทำงานกลุ่ม

การทำงานกลุ่ม มีความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เพื่อจะให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ จึงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการทำงานกลุ่มซึ่งเป็นพื้นฐานหลักในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ทักษะการทำงานกลุ่มเกิดจากการรวมตัวของบุคคลเป็นกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันในการร่วมงานกัน โดยต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและกระทำตามนั้นอย่างเต็มความสามารถ

สุรพงษ์ วิจิต (2539 : 6) กล่าวถึง การทำงานกลุ่มว่า หมายถึง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ ที่สมาชิกแต่ละคนได้รับมอบหมาย จากกลุ่มในการเรียนครั้งนั้น บทบาทของสมาชิกได้แก่ บทบาทหัวหน้า เลขานุการ และบทบาทของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 19) ได้ให้ความหมายของการทำงานกลุ่ม ไว้ว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่มหมายถึง การทำงานกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน มีกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ อารยา กล้าหาญ (2545 : 58) ได้ให้

ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ไว้ว่า หมายถึงความชำนาญในการทำงานของบุคคลภายในกลุ่ม ทุกคนภายในกลุ่มมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน โดยปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในการทำงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความคุ้นเคย การสื่อสารความหมาย การยกย่องให้กำลังใจ และการจัดความขัดแย้ง นอกจากนี้จอห์นสัน และคณะ (Johnson and Others 1984, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี 2545) ได้กล่าวถึงกระบวนการกลุ่มว่าเป็นการปฏิบัติงานกลุ่มซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือกันองค์ประกอบหนึ่ง กระบวนการจะปรากฏเมื่อสมาชิกร่วมกันอภิปราย จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การทำงานร่วมกันทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดประสิทธิภาพของสมาชิกและบุคคลภายในกลุ่ม สอดคล้องกับ วัชรรา เล่าเรียนดี (2547 :13) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ไว้ว่า พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม (Group Working Behaviors) หมายถึง การแสดงออกด้วยคำพูดและปฏิบัติ เพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จสูงสุด ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนต้องยอมรับว่าผลงานกลุ่มหรือผลสำเร็จของงานกลุ่มทุกครั้งนั้นเป็นผลงานของทุกคน ทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกันต่อผลงานกลุ่ม ทุกคนในกลุ่ม จึงต้องมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติ การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมเสนอและปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ครูต้องคอยติดตามดูแลการปฏิบัติงานของกลุ่ม คอยช่วยเหลือ ปรับและแก้ไข พฤติกรรม ไม่เหมาะสม และกระตุ้นเสริมกำลังใจให้ทุกคนร่วมกันคิด และปฏิบัติอย่างสนุกสนาน พฤติกรรมที่นักเรียนฝึกและสังเกตได้มีดังนี้ การแสดงความคิดเห็น การให้กำลังใจเพื่อน การรับฟังความคิดเห็น การร่วมมือกับกลุ่ม และความตั้งใจในการทำงานกลุ่ม

จากความหมายที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน มีกระบวนการทำงานตามบทบาทหน้าที่ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันประกอบด้วย การแสดงความคิดเห็นและการถาม-ตอบ การรับฟังความคิดเห็น การยกย่องให้กำลังใจ และการร่วมมือกันสรุปประเด็นและสาระสำคัญ

หลักการและแนวคิดในการทำงานกลุ่ม

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มคือแนวคิดในทฤษฎีสนามของ เคิร์ต เลวิน (Kurt Levin , อ้างถึงใน น้ำทิพย์ ชังเกต 2547 : 61) กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม ดังนี้

1. พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
2. โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกันและจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม

3. การรวมกลุ่มจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในด้านการกระทำ(Action) ความรู้สึก(Feeling) และความคิด (Thinking)

4. สมาชิกกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและจะพยายามช่วยกันทำงาน โดยอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปตามเป้าหมายของกลุ่ม

การทำงานกลุ่ม ควรคำนึงถึงหลักที่สำคัญ 3 ประการดังนี้

1. การนำความสามารถหรือศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนมาผสมผสานกัน โดยนำความสามารถของแต่ละคนมาช่วยกันปฏิบัติงานของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานกลุ่มให้ได้ผลสำเร็จ สูงสุด ซึ่งหมายถึงความสำเร็จของทุกคนด้วย ดังนั้นในการจัดกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทำงานร่วมกันจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้นำศักยภาพของตนเองมาใช้ในการปฏิบัติงานกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งยังเป็นการสร้างการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียน จะเริ่มต้นจากการที่ นักเรียนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานในฐานะสมาชิกของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ร่วมใจ (Heart) ได้แก่ การที่นักเรียนมีความรู้สึกตั้งใจ เต็มใจ มุ่งมั่นในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ / การทำงานกลุ่ม

2.2 ร่วมคิด (Head) ได้แก่ การที่นักเรียนมีแนวคิด เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการเรียนรู้ / การทำงานของกลุ่ม มีการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3 ร่วมมือ (Hand) ได้แก่ การที่นักเรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือมีการอภิปราย การแสดงความคิดเห็นของตนเอง ให้สมาชิกในกลุ่มได้รับรู้

การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจำเป็นต้องมีการกำหนด บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น มีผู้นำกลุ่ม เลขากลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ควรให้นักเรียนสลับบทบาทกันเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการทำงานกลุ่ม รวมทั้งฝึกฝนทักษะการทำงานกลุ่มอื่น ๆ อันได้แก่ การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม การวางแผน และการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และประสบการณ์การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ การร่วมมือกันปฏิบัติงานและการประเมินผล ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานกลุ่มได้อย่างราบรื่น

3. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม นับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานในกลุ่มเป้าหมาย และสมาชิกกลุ่มมีความพอใจ มีความสุขในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้น สมาชิกกลุ่มทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างบรรยากาศที่ดี

ในการทำงาน อันได้แก่การมีเจตคติทางบวกต่อเพื่อนในกลุ่มและต่องานของกลุ่ม มีทักษะในการสื่อสาร มีการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้กำลังใจกัน มีน้ำใจต่อกัน เอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้อภัยกัน ซึ่งทักษะทางสังคม เหล่านี้จะสามารถ “ร่วมใจ” ในระหว่างสมาชิกอันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่การ “ร่วมคิด” และ “ร่วมมือ” เพื่อช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วยความพอใจในผลงานของกลุ่ม มีความสุขในขณะที่ปฏิบัติงาน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกกลุ่มทุกคน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สมปอง พรหมพิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ทางการเรียนแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยเน้นการใช้ประสบการณ์ภาษาและการร่วมมือกันเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนบ้านโนนม่วงสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 12 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติจริงคือ แผนการสอนคณิตศาสตร์ โดยเน้นการใช้ประสบการณ์ภาษาและการร่วมมือกันเรียนรู้ จำนวน 24 แผนการสอน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบได้แก่ แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการสะท้อนผล ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู แบบบันทึกประสบการณ์การเรียน แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกสนาม แบบฝึกปฏิบัติ แบบทดสอบย่อย และแฟ้มสะสมงานรูปแบบในการวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวงจรปฏิบัติ 4 วงจร และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกสนาม การทดสอบ และการทำแบบฝึกปฏิบัติที่จัดเก็บในแฟ้มสะสมงานมาวิเคราะห์ โดยการใช้การวิเคราะห์ข้อความความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในวงจรต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนแก้โจทย์ปัญหาที่เน้นการใช้ประสบการณ์ภาษาและการร่วมมือกันเรียนรู้ เป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการและเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในมโนคติทางคณิตศาสตร์ สามารถนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาสัมพันธ์กับคณิตศาสตร์ได้ รูปแบบการสอนการแก้โจทย์ปัญหาที่เน้นการใช้ประสบการณ์ภาษาและการร่วมมือกันเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ช้้นนำ เป็นการแจ้งจุดประสงค์การเรียนและทบทวนความรู้เดิม 2) ช้้นสอนประกอบด้วย

2.1 ชั้นภาษานักเรียน 2.2 ชั้นภาษา 2.3 ชั้นภาษาคณิตศาสตร์ 2.4 ชั้นภาษาสัญลักษณ์ 2.5 ชั้นศึกษากลุ่มย่อย 3) ชั้นสรุป นักเรียนสรุปแนวคิดมโนคติที่เรียน 4) ชั้นวัดผล นักเรียนทำแบบฝึกปฏิบัติในเวลาเรียนปกติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแบบการสอนการแก้โจทย์ปัญหาโดยเน้นการใช้ประสบการณ์ภาษาและการร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย 79.17 และ มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 91.0 สอดคล้องกับเป้าหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้

ลินณา พัฒนมาศ (2550 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลการเรียนรู้วิชางานบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน ได้เสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อมของผู้เรียน 2) ขั้นจัดการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ขั้นกิจกรรมกลุ่ม จัดกลุ่มผู้เรียนให้เรียนรู้ร่วมกัน 4) ขั้นสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้วิชางานบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังจากรับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมมือกันสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับวิชางานบ้านที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกันด้านมารยาทในการรับประทานอาหารแบบนั่งโต๊ะ และมารยาทในการรอซื้ออาหารมีความสามารถอยู่ในระดับสูง ส่วนมารยาทในการรับประทานอาหารแบบนั่งพื้นมีความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมพบว่าเป็นด้วยในระดับมาก ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้มีความคิดเห็นว่าเป็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้ได้ช่วยเหลือกันในกลุ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าเป็นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกันมีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้แบบนี้ทำให้นักเรียนมีความคิดกว้างขึ้น มีความสุขในการเรียน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ชาราน (Sharan 1980 : 241) ได้ศึกษาและรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อยซึ่งให้ผู้เรียนร่วมมือกัน ได้แก่การสอนแบบให้เพื่อนช่วยสอน (Peer-Tutoring) และการค้นคว้าร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group investigation) ซึ่งได้สรุปว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือในชั้นเรียนช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกและเจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และยังช่วยพัฒนาผู้เรียน

ให้เห็นคุณค่าในตนเองและของกลุ่ม สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยทุกคนจะภาคภูมิใจในความสำเร็จเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ร่วมกัน และจากผลการวิจัยทำให้

แยกเกอร์ จอห์นสัน และ คณะ (Yaker, Johnson and Others 1985 :60-66) ได้เปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนเกรด 2 จำนวน 75 คน ซึ่งแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนดี เรียนปานกลาง และเรียนอ่อนทั้งสองเพศอย่างละเท่าๆกัน กลุ่มแรกให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นรายบุคคล กลุ่มที่สองให้ทำงานโดยให้มีการอภิปรายกับเพื่อนในกลุ่มย่อยของการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้างของการอภิปรายไว้อย่างแน่ชัด และกลุ่มที่สามให้ทำงานในลักษณะเดียวกับกลุ่มที่สอง แต่แตกต่างกันตรงที่การอภิปรายไม่ได้กำหนดโครงสร้างอย่างแน่ชัด ปรากฏว่านักเรียนที่มีการอภิปรายกับทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและการทดลองความคงทนในการเรียนรู้ซึ่งจัดขึ้นภายหลังจากการเรียนที่ใช้ในการทดลองเสร็จสิ้นไปแล้ว 18 วัน โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนในกลุ่มที่มีการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีการเรียนเป็นรายบุคคล

จอห์นสัน และคณะ (Johnson and Others 1987 :64-62, อ้างถึงใน สุธรรม สอนเดือน 2543 : 36) ได้รวบรวมงานวิจัย 122 เรื่อง ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนร่วมมือกันแบบแข่งขัน และแบบให้แต่ละคนช่วยตนเอง เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนดังกล่าวพบว่า การเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนร่วมมือมีประสิทธิผลมากกว่าการให้แข่งขันหรือแบบที่ให้แต่ละคนช่วยตนเอง

นอกจากนี้ยังได้ศึกษางานวิจัย จำนวน 28 เรื่อง ซึ่งเกี่ยวกับการสอนแบบให้ผู้เรียนร่วมมือกันเป็นทีม (Cooperative or Team Learning) ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้

จากการเปรียบเทียบงานวิจัยระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนแบบอื่นๆจำนวนทั้งหมด 28 เรื่อง พบว่าการเรียนแบบร่วมมือทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนแบบอื่นๆอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 27 เรื่อง

1. การเรียนแบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนเชื้อชาติต่างกันเกิดความเข้าใจกันมากขึ้น
2. สัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนที่เรียนรู้แบบร่วมมือเป็นไปในทางบวกในห้องเรียน
3. ในงานวิจัยบางเรื่องพบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองของผู้เรียน
4. นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยร่วมมือกันในการเรียนรายงานว่าชอบการเรียนแบบร่วมมืออยู่ในระดับสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ

มอแกนและบอบเบทท์ (Morgan and Bobbete 1987 : 30-34) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ วิธีการที่ครูใช้การจัดสภาพห้องเรียน การรวมกลุ่มทางสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะมีทัศนคติในทางบวกต่อวิชาที่เรียนมากกว่านักเรียนที่เรียนในห้องเรียนที่ใช้วิธีสอนแบบปกติมากกว่า 30 % และมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่า แต่พฤติกรรมการรับรู้การรวมกลุ่มทางสังคมไม่แตกต่างกันและพบว่าครูที่ได้รับการฝึกให้สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือจะนำวิธีการสอนไปใช้ได้ดีกว่าครูที่ไม่ได้รับการฝึก

ทาวและแกรนท์ (Town and Grant 1997 : 819) ได้ทำการวิเคราะห์วิธีเรียนแบบร่วมมือโดยให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อสรุปเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนมาแล้วในวันสุดท้ายของการเรียนแต่ละเรื่อง เพื่ออธิบายโครงสร้างและสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนต่อวิธีเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของวิธีเรียนแบบร่วมมือนี้จะเน้นให้นักเรียนได้รับฝึกหัดในเรื่องที่เรียนด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันซักถามปัญหาต่างๆ โดยการสร้างและตอบปัญหาด้วยตนเอง และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อวิธีเรียนแบบร่วมมือนี้ เห็นว่าเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้ดีและจดจำได้นาน มีการเชื่อมโยงความรู้ด้านต่างๆ เข้าด้วยกันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น และช่วยพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนได้เป็นอย่างดีด้วย

สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ แนวทางการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ในการจัดการเรียนรู้ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมประสบการณ์การทำงานจริง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนรู้ คือ จิตวิทยาในการสอน และพัฒนาการของเด็ก ครูต้องให้ออกาสักนักเรียนในการคิดหรือแสดงออกในกิจกรรมนาฏศิลป์ และใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ เป็นแกนในการเชื่อมโยงวิชาอื่น ๆ หรือบูรณาการการจัดการเรียนรู้ได้ จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ในระดับประถมศึกษา มิได้มุ่งหมายเพียงให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมนาฏศิลป์เท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการ

หนึ่ง คือ มุ่งเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนและแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการเรียนรู้ สาระนาฏศิลป์ เครื่องมือวัดและประเมินผล ในด้านความรู้โดยใช้ข้อทดสอบ และการทดสอบภาคปฏิบัติเพื่อประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกจาก แบบประเมินการปฏิบัติ โดยการสังเกต เพื่อวัดและประเมินผล หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนทางตลิ่งชัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญของการเรียนรู้ไว้แก่ผู้เรียน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิธีการทางนาฏศิลป์ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะ กระบวนการวิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้วิธีการทำงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมไทย นาฏศิลป์เบื้องต้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการแสดง และเป็นแบบแผนที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะของนาฏศิลป์ไทย ซึ่งประกอบด้วย การเคลื่อนไหวเบื้องต้น คือ การเตรียมร่างกายทุกส่วนเพื่อให้ร่างกายมีความคล่องตัว โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวในทางนาฏศิลป์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการแสดงนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้แสดงท่าทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อลักษณะการรำของไทย เป็นศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนรำ ภาษาท่านาฏศิลป์ คือ การแสดงท่าทางซึ่งเป็นท่ารำแทนคำพูด กิริยาอาการที่ผู้กระทำนั้นใช้เป็นสื่อให้ผู้ดูทราบว่าตนกำลังทำอะไร มีความหมายอย่างไร โดยที่ไม่ต้องเปล่งเสียง และการประดิษฐ์ท่ารำ คือ การคิด คัดแปลง ปรับปรุง โดยนำเอาลักษณะท่ารำไทยหรือท่าพื้นฐาน สร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ได้อย่างเหมาะสม การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ คือ กระบวนการเรียนที่นักเรียนทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 2 – 6 คน เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ ทางด้านอารมณ์จิตใจ และช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ในความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญา ทักษะ ทักษะคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลในการเรียนรู้ต่างๆ ทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มี 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นเตรียม เป็นการแจ้งจุดประสงค์ของการเรียน ทบทวนความรู้เดิม เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาใหม่และวิธีการเรียน 2) ขั้นสอน เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนอธิบายเนื้อหา การฝึกปฏิบัติตามเทคนิควิธีการและมอบหมายงานให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยแบบคละความสามารถ เก่ง ปานกลาง อ่อน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย 4) ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบผลงานการปฏิบัติกิจกรรม โดยผู้สอนและผู้เรียน 5) ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่ม ผู้เรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมและร่วมแสดงความคิดเห็นจนเกิดความเข้าใจตามที่ต้องการ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน พบว่า การจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนได้

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยกำหนดให้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 36 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเกิดประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงกำหนดรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการจัดเตรียมโครงการวิจัยให้เกิดระบบการดำเนินการตามโครงการ เป็นขั้นตอนของการนิยามปัญหา โดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลสารสนเทศต่างๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนา และปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ และเสนอขอความเห็นชอบโครงการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย เป็นขั้นการทดลองเก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนาจากขั้นตอนที่ 1 แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการวิจัย เพื่อเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์และรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยนี้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วยประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา แบบแผนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ได้แก่ การเคลื่อนไหวเบื้องต้น นาฏยศัพท์ ภาษานาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำ จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ รวม 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551
2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน
3. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยวิเคราะห์ประเด็นการประเมิน (Rubrics) ซึ่งประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำนาฏศิลป์เบื้องต้นในด้าน การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ ความมั่นใจในการแสดงออก และความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง จำนวน 1 ฉบับ
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น จำนวน 4 แผน 12 ชั่วโมง ในหน่วยการเรียนรู้ ที่ 2 ซึ่งประกอบด้วยเรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น นาฏยศัพท์ ภาษานาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
นาฏศิลป์เบื้องต้น	1	- การเคลื่อนไหวเบื้องต้น“ เพลงกราวงะระ”	3
	2	- นาฏยศัพท์	2
	3	- ภาษานาฏศิลป์	2
	4	- การประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”	5

1.1 ศึกษาหลักสูตร เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียน

1.2 ศึกษาการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประยุกต์จากการศึกษางานวิจัย ผู้วิจัยสร้างขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนขึ้นเอง

1.3 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ช่วงชั้นที่ 1 จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลทางการศึกษา และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วิเคราะห์เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.4 สร้างแผนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนประกอบด้วยเรื่อง การเคลื่อนไหวเบื้องต้น นาฏยศัพท์ ภาษาท่านาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำ

1.5 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เทคนิคร่วมมือกันเรียน ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยทำแบบสำรวจรายการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความในแต่ละข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

+ 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (เป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่ต้องการวัด)

0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (เป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่ต้องการวัด)

-1 ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (เป็นตัวแทนของพฤติกรรมที่ต้องการวัด)

นำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตรของโรไวเนลลีและแฮมเบลตัน (Rowinelli and Hamblen 1977, อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์ 2547 : 177)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของแผนการสอนที่สร้างขึ้น
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 1.00 โดยทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ≥ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

1.6 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งต้องปรับปรุงเรื่องเวลาในการสอน จากแผนการสอนที่มีเวลาสอนไม่สอดคล้องกับเนื้อหาในการเรียน ให้เป็นแผนละ 3 ชั่วโมง เท่ากันตามความเหมาะสม การใช้ภาษา และการวางตำแหน่งขั้นตอน ในแผนการสอน ให้สอดคล้องกับแนวทางการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.7 สุ่มแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น จำนวน 4 แผน ทดลองโดยการเลือกห้องเรียนที่ไม่ใช่ชั้นเรียนในกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 /2 ของโรงเรียนชุมชนทางตลิ่งชัน สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้อง 36 คน พบว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเกินเวลาที่กำหนดมาก ต้องปรับปรุงการใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม และปรับปรุงเนื้อหา ให้สามารถยืดหยุ่นเวลาได้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย จากขั้นตอนดังกล่าวสามารถสรุปดังรายละเอียดแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน ใช้ทั้งก่อนและหลัง จำนวน 30 ข้อ

2.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ช่วงชั้น ที่ 1 จากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผล ทางการศึกษา

2.2 ศึกษารายละเอียดของคุณลักษณะ ในเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

2.3 วิเคราะห์เนื้อหา และจุดประสงค์โดยพิจารณาจากความสำคัญของจุดประสงค์ ปลายทาง และจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาศิลปะ สาระนาฏศิลป์ โดยการจัดการ เรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ ความสามารถด้านความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการ วิเคราะห์เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน(Prettest) และหลังเรียน (Posttest) เพื่อวัดผลการเรียนรู้จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แล้วคัดเลือกมาเป็น เครื่องมือการวิจัย 30 ข้อ โดยพิจารณาจากข้อสอบที่มีค่าความเชื่อมั่น ความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ สำหรับจำนวนข้อสอบ และคะแนนความรู้ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น แสดงได้ ดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ข้อสอบ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

แผน การเรียนรู้	เนื้อหา	พฤติกรรม				รวม
		ความ รู้	ความ เข้าใจ	การนำ ไปใช้	การ วิเคราะห์	
1	การเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวเงาะ”	2	2	1	1	6
2	นาฏยศัพท์	2	2	2	2	8
3	ภาษาท่านาฏศิลป์	2	2	2	4	10
4	การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”	1	1	2	2	6
รวม		7	7	7	9	30

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และตารางวิเคราะห์เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบปรนัย เท่ากับ 0.67-1.00 โดยทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ≥ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2.6 นำแบบทดสอบที่ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงครั้งนี้ ปรับปรุงแบบทดสอบให้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดผล ในด้านความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ การใช้ประโยคคำถามให้ชัดเจน ปรับปรุงข้อคำตอบให้เหมาะสม และนำเสนอรูปภาพประกอบที่ถูกต้องชัดเจนตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทย แล้วนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้องเรียน 36 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.7 นำผลการทดสอบผลการเรียนรู้ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น มาวิเคราะห์รายข้อของแบบทดสอบดังนี้

2.7.1 ค่าความยากง่าย (Difficulty : P) คือ สัดส่วนระหว่างจำนวนผู้ตอบแบบทดสอบถูกในแต่ละข้อ ต่อจำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 (มาเรียม นิลพันธุ์ 2547 : 188)

$$P = \frac{R}{N}$$

R จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
N จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 ถ้าค่าความยากง่าย < 0.20 ถือว่าข้อคำถามนั้นยากเกินไป และถ้าค่าความยากง่าย > 0.80 ถือว่าข้อคำถามนั้นง่ายเกินไป ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายของแบบทดสอบเท่ากับ 0.46 ข้อสอบมีความยากง่ายตามเกณฑ์ คือ ความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80

2.7.2 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination : D) คือ การตรวจสอบคะแนนระหว่างคนที่ได้คะแนนในกลุ่มเก่ง และกลุ่มอ่อน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (มาเรียม นิลพันธุ์ 2547 : 186)

$$D = \frac{R_u - R_e}{\frac{n}{2}}$$

D	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
R_u	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
R_e	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
N	แทน	นักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเท่ากับ 0.58 ได้ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบตามเกณฑ์ คือไม่ต่ำกว่า 0.20 ขึ้นไป

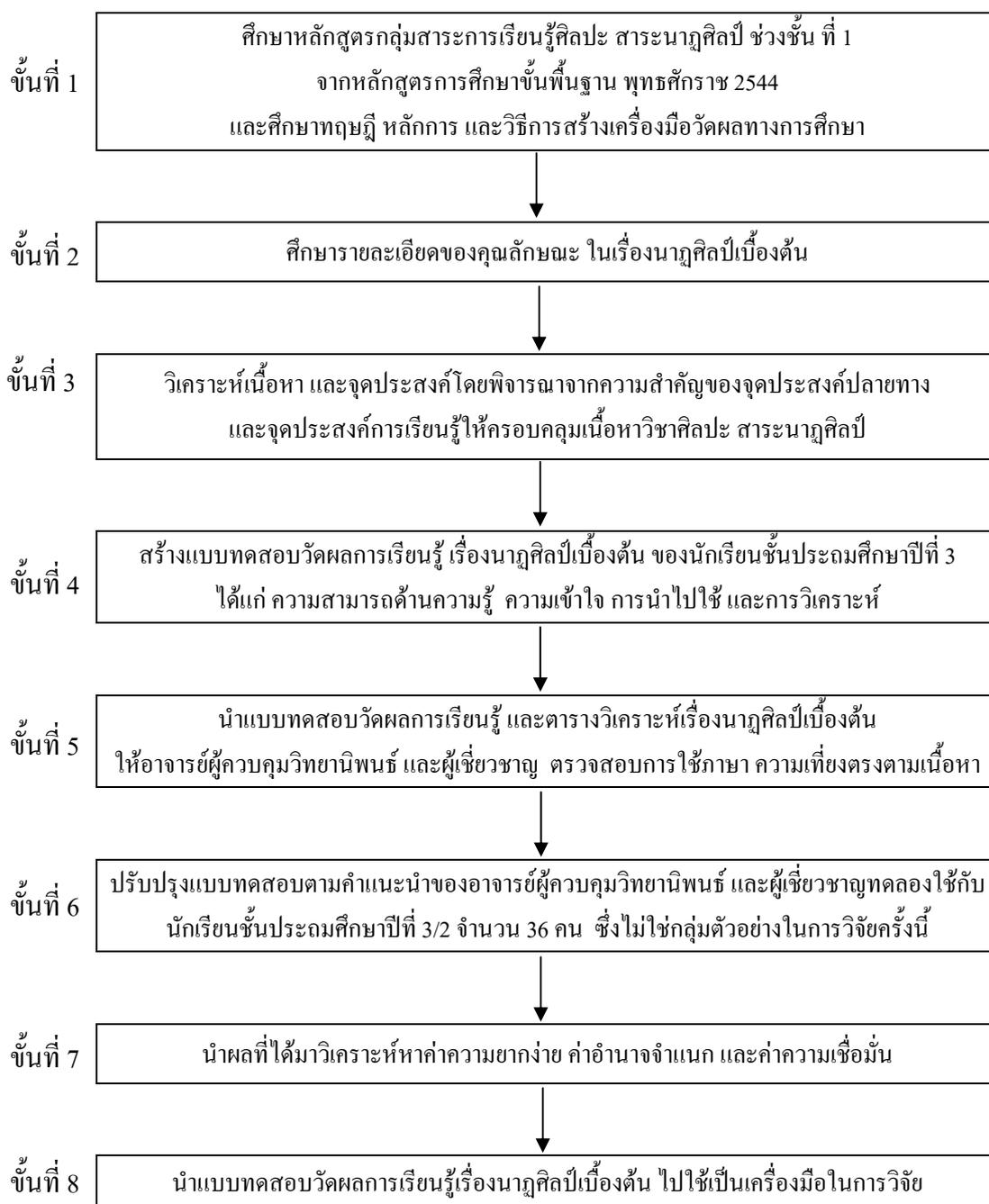
2.7.3 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) คือ การตรวจสอบการวัดค่าความเชื่อมั่น โดยพิจารณาความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน ที่เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) จากสูตร KR – 20 (มาเรียม นิลพันธุ์ 2547 : 182)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

r_{tt}	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อคำถาม
S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ
P	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำถูกในแต่ละข้อ
q	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำถูกในแต่ละข้อ ($p=1- q$)

โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.98 ซึ่งข้อสอบมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ขึ้นไปถือว่ามีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์

2.8 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย จากขั้นตอนดังกล่าวสามารถสรุปดังรายละเอียดแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

3. การสร้างแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น จำนวน 1 ฉบับ โดยการวิเคราะห์ประเด็นการประเมิน (Rubrics) แบบประเมินวัดความสามารถในการปฏิบัติทำรำ 5 ข้อ คือ 1) การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง 2) การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง 3) ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ 4) ความมั่นใจในการแสดงออก 5) ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง จำนวน 1 ฉบับ และมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ช่วงชั้นที่ 1 จากหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผล ทางการศึกษา

3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ โดยพิจารณาจากความสำคัญของผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

3.3 สร้างแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการ วิเคราะห์ประเด็นการประเมินแบบ Rubrics Scoring เกี่ยวกับ การแสดงท่าทางเหมาะสมตาม ความหมายของบทร้อง การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง ความสวยงามอ่อนช้อยของ ท่าทางนาฏศิลป์ ความมั่นใจในการแสดงออก และ ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง โดยมีเกณฑ์การ ให้คะแนน 4 เกณฑ์ แต่ละเกณฑ์ให้คะแนน 1-4 คะแนนตามลำดับ จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 4 คะแนน รวม 20 คะแนนเพื่อนำมาคิดหาคะแนนพัฒนาของกลุ่ม

สำหรับการให้คะแนนการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น แสดงได้ดังตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
1. การแสดงท่าทางเหมาะสม ตามความหมายของบทร้อง	<p>4 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง สื่อ ความหมายตามบทร้องได้ทุกท่ารำ</p> <p>3 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางใกล้เคียงกับบทร้อง สื่อ ความหมายตามบทร้องได้ทุกท่ารำ</p> <p>2 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง ท่ารำ บางท่าไม่สื่อความหมายตามบทร้อง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อความหมาย ตามบทร้อง</p>
2. การเคลื่อนไหวสอดคล้อง กับจังหวะเพลง	<p>4 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึก สอดคล้องกับทำนองจังหวะเพลง</p> <p>3 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึก สอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นส่วนใหญ่</p> <p>2 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะไม่ ตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และ ความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็น บางครั้ง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวไม่ตรงทำนองและจังหวะ ตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และ ความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็น บางครั้ง</p>

ตารางที่ 7 (ต่อ)

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรา	ระดับการปฏิบัติ
3. ความสวยงามอ่อนช้อยของ ท่าทางนาฏศิลป์	<p>4 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงพอใช้</p> <p>1 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้เล็กน้อย</p>
4. ความมั่นใจในการ แสดงออก	<p>4 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อมในการ แสดง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ขาดความพร้อมและความมั่นใจในการ แสดง</p>
5. ความคิดสร้างสรรค์ของ ท่าทาง	<p>4 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้เหมาะสม ทุกท่า</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ เหมาะสม เป็นบางท่า</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้แต่ไม่ เหมาะสม</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ไม่มีการประยุกต์ท่าทาง</p>

การวิเคราะห์แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืองานภูศิลป์เบื้องต้น มีเกณฑ์ แปลความหมายดังปรากฏในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 เกณฑ์แปลความหมายของแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืองานภูศิลป์เบื้องต้น (มาเรียม นิลพันธุ์ 2547 : 196)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือ
3.50 - 4.00	ความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืออยู่ในระดับสูงมาก
2.50 - 3.49	ความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืออยู่ในระดับสูง
1.50 - 2.49	ความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืออยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 1.49	ความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืออยู่ในระดับต่ำ

เมื่อนำผลคะแนนจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ จากการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติท่าเรืองานภูศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำมารวม เพื่อสรุปผล ความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

เกณฑ์พิจารณา

- 16 - 20 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติท่าเรือได้คะแนนสูงมาก
- 11 - 15 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติท่าเรือได้คะแนนสูง
- 6 - 10 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติท่าเรือได้คะแนนปานกลาง
- 0 - 5 คะแนน หมายถึง ควรปรับปรุงการปฏิบัติท่าเรือ

3.4 นำแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือ เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบการวัดและประเมินผล ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถเท่ากับ 0.67-1.00 โดยทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ≥ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องในเกณฑ์ยอมรับได้

3.5 นำแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับข้อความในเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัดผล และให้มีความเหมาะสม

3.6 นำแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรือ มาเป็นเครื่องมือประเมินความสามารถของนักเรียน

การสร้างแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น มีขั้นตอนการพัฒนา ดังแสดงในแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

4. แบบสอบความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน (Learning Together) สอบถามในลักษณะ 2 ประเด็น คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2)บรรยากาศในการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

4.1 ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

4.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะ 2 ประเด็น คือ 1) การจัดการเรียนรู้ 2)บรรยากาศในการเรียนรู้โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

4.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า เท่ากับ 0.67-1.00 โดยทุกข้อผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ≥ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องใน เกณฑ์ยอมรับได้

4.4 ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการใช้ภาษาในข้อคำถามให้มีความเหมาะสม

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย จำนวน 10 ข้อ ใช้วัดหลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนแล้ว

การแปลความหมายของคำถาม กำหนดค่าความคิดเห็น 3 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 9 เกณฑ์การกำหนดค่าระดับความคิดเห็น

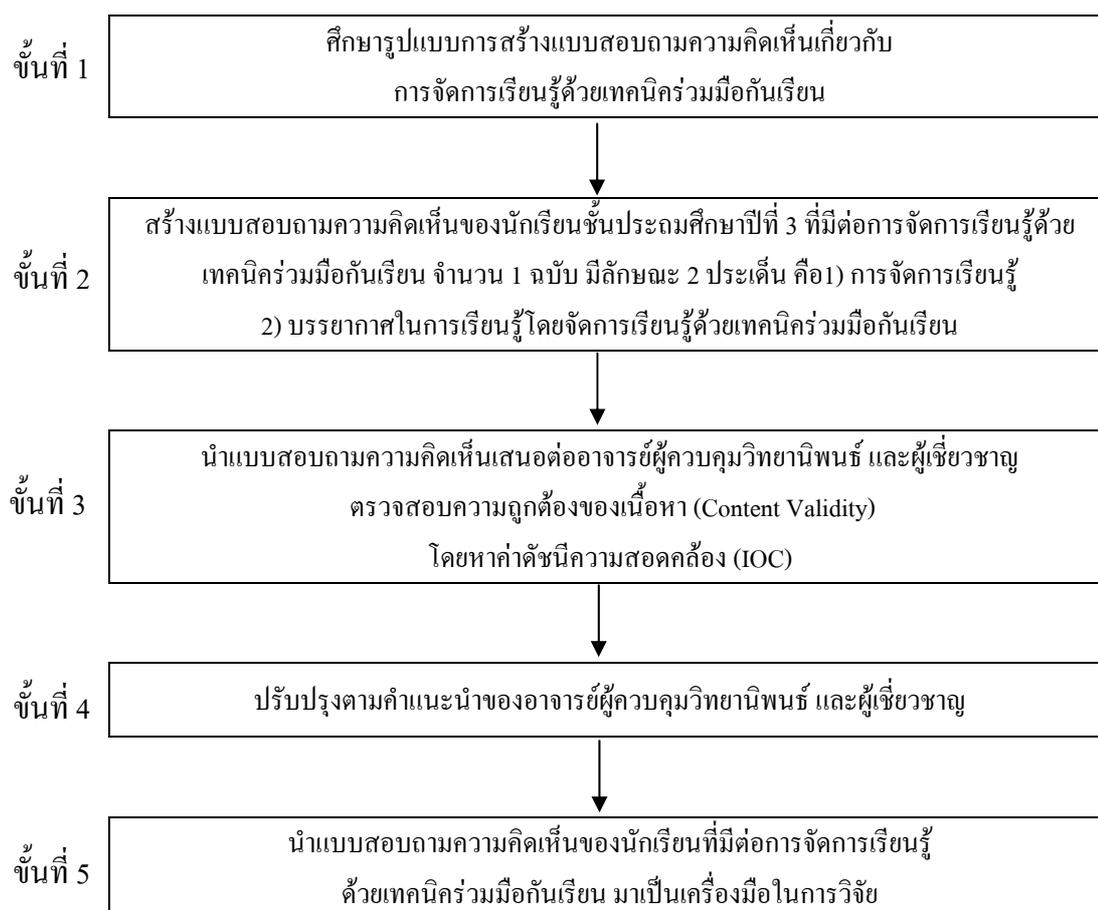
ระดับความคิดเห็น	คะแนนที่ได้
 เห็นด้วยมาก	3 คะแนน
 เห็นด้วยปานกลาง	2 คะแนน
 เห็นด้วยน้อย	1 คะแนน

ตารางที่ 10 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
2.50-3.00	เห็นด้วยมาก
1.50-2.49	เห็นด้วยปานกลาง
1.00-1.49	เห็นด้วยน้อย

4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มาเป็นเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนมีขั้นตอนการพัฒนาดังแสดงในแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

การดำเนินการทดลองในการวิจัย

การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการทดลอง

ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำการทดสอบ (Pretest) เพื่อวัดความรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือแล้ว

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทดลอง

ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยใช้ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียม วัตถุประสงค์ของการเรียนและวิธีการเรียน 2) ขั้นสอน การนำเข้าสู่บทเรียนอธิบายเนื้อหาฝึกปฏิบัติตามแบบและมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย 4) ขั้นตรวจสอบผลงาน การปฏิบัติ 5) ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผล โดยครูและนักเรียนร่วมกันสรุปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างไว้ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง วัตถุประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การประเมินผลโดยใช้เครื่องมือในการวิจัยที่เตรียมไว้ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ระยะเวลาทดลอง ทำการทดลอง จำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง และใช้นอกเวลาเรียนเสริมการทำกิจกรรม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

2. เนื้อหา ได้แก่ สาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาระที่ 3 นาฏศิลป์ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ศ.3.1 ข้อที่ 2 คือ การเคลื่อนไหวอย่างอิสระและมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น และข้อที่ 3 แสดงออกทางนาฏศิลป์จากประสบการณ์อย่างอิสระ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินการวิจัยเพื่อวัดผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมความพร้อมและทบทวนความรู้พื้นฐาน และการดำเนินการโดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ดังนี้

3.1.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มจะมีความสามารถในการเรียนแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการเรียนและวิธีการเรียน

3.1.3 ชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ และการดำเนินการ

3.1.4 ชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลการทำงานกิจกรรมการเรียนรู้

3.1.5 ทบทวนความรู้พื้นฐานเรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น

3.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

3.2.1 ช้่นนำ อธิบายเนื้อหาการฝึกปฏิบัติทำท่า เพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียน

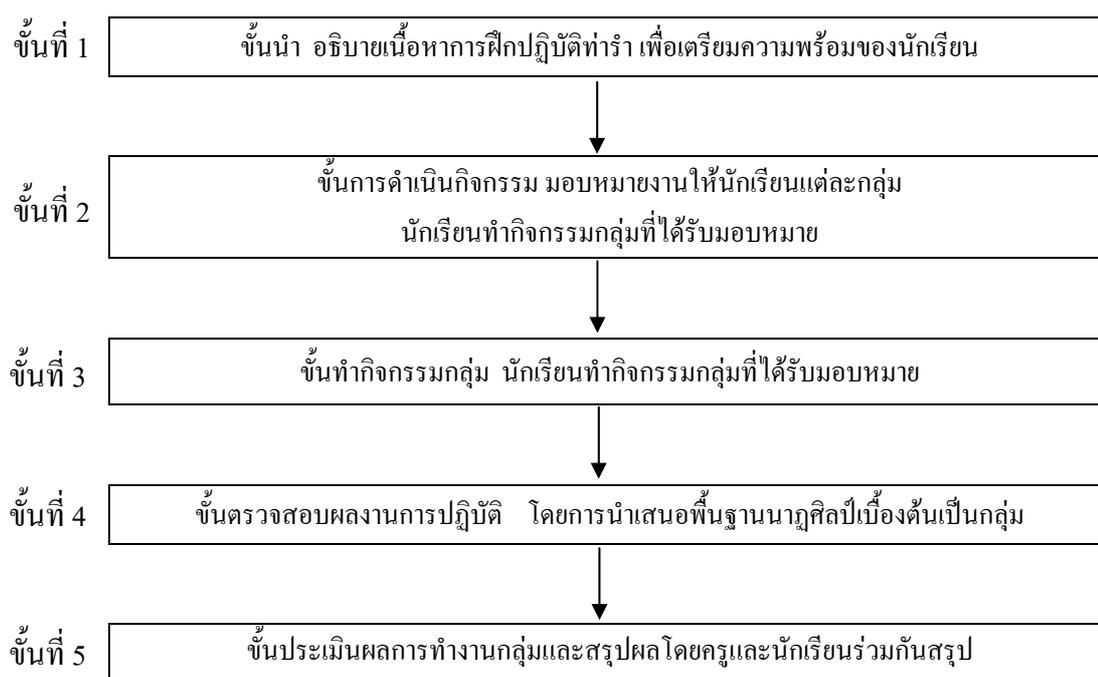
3.2.2 ช้่นการดำเนินกิจกรรม มอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย

1) กำหนดจุดมุ่งหมาย แจ้งวัตถุประสงค์

2) สาธิตการฝึกนาฏศิลป์เบื้องต้น

- 3) สอนนาฏศิลป์เบื้องต้น พร้อมกับจังหวะและทำนองเพลง
- 3.2.3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย
- 3.2.4 ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ โดยการนำเสนอานาฏศิลป์เบื้องต้นเป็นกลุ่ม
- 3.2.5 ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผล โดยครูและนักเรียนร่วมกันสรุป

หลังจากเสร็จสิ้นการสอนแล้ว ครูผู้สอนจำเป็นต้องประเมินผลว่า ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่โดยประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม ด้านเนื้อหา ทักษะและการทำงานกลุ่ม คือ การทำแบบทดสอบหลังเรียน ตรวจสอบงาน และข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน การวัดผลการทำงานกลุ่มจะเป็นการประเมินผลโดยครูและนักเรียนร่วมด้วย และเกณฑ์ความสามารถในการปฏิบัติทำรำนองนักเรียนเป็นกลุ่ม ในการวัดผลประเมินผลจะเป็นการประเมินผลโดยผู้วิจัย เป็นผู้ประเมินกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ จากขั้นตอนดังกล่าวสามารถสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนดังรายละเอียดดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นหลังการทดลอง

เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบวัด และนำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ไปทดสอบกับนักเรียน แล้วนำแบบสอบถามความคิดเห็น ไปสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ทดลองโดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

1.1 ค่าร้อยละ (%)

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.4 วิเคราะห์ความแตกต่างโดยการทดสอบค่าที (t- test) แบบ Dependent

2. การวิเคราะห์ความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็นโดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

3.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

3.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

ตารางที่ 11 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล
1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน	ทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร จำนวน 36 คน	แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่า t – test แบบ dependent

ตารางที่ 11 (ต่อ)

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูล
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน	ประเมินผลความสามารถในการปฏิบัติทำท่า เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร	แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำท่า เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน	สอบถามความคิดเห็นของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน	จำนวน 36 คน	แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ตามแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน สำนักงานเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 36 คน ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ใช้การทดสอบค่าที (t- test) แบบ Dependent ข้อมูลที่ได้จากความสามารถในการปฏิบัติ โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ใช้การวิเคราะห์ความคิดเห็น 3 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนและสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อเป็นการตอบวัตถุประสงค์และข้อคำถามการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ตอนที่ 2 การศึกษาความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ในด้านการจัดการเรียนรู้และด้านบรรยากาศในการเรียน

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ผลการเรียนรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนแตกต่างกันหรือไม่

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มีรายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ทดสอบ	n	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t- test	Sig (2-tailed)
ก่อนเรียน	36	30	12.75	1.00	- 71.91	.00
หลังเรียน	36	30	25.61	1.53		

จากตารางที่ 12 พบว่า ผลการเรียนรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อน และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 25.61$, S.D. = 1.53) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 12.75$, S.D. = 1.00)

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มีรายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น จำแนกตามหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

นาฏศิลป์เบื้องต้น	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ทดสอบก่อนเรียน			ทดสอบหลังเรียน			ลำดับที่
			$\bar{X}$	เฉลี่ยร้อยละ	S.D	$\bar{X}$	เฉลี่ยร้อยละ	S.D	
1. การเคลื่อนไหวเบื้องต้น	36	6	3.75	62.50	0.50	5.92	98.67	0.28	1
2. นาฏยศัพท์	36	8	3.25	40.63	0.50	6.78	84.75	0.59	3
3. ภาษาทำนาฏศิลป์	36	10	3.44	34.40	0.65	8.69	86.90	0.74	2
4. การประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง	36	6	2.31	38.50	0.57	4.33	72.17	0.67	4

จากตารางที่ 13 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการเรียนรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น จำแนกตามหน่วยการเรียนรู้ พบว่า หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 5.92$, S.D. = 0.28) รองลงมาคือ เรื่อง ภาษาทำนาฏศิลป์ ($\bar{X} = 8.69$, S.D. = 0.74) เรื่องนาฏยศัพท์ ($\bar{X} = 6.78$, S.D. = 0.59) และคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67) คะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกัน

ตอนที่ 2 การศึกษาความสามารถในการปฏิบัติทำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 2 จากการวิเคราะห์ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนอยู่ในระดับใด มีรายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น						
ข้อ	n	คะแนนเต็ม (20)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสามารถ ในการปฏิบัติ	ลำดับที่
1. การแสดงท่าทาง เหมาะสมตามความหมาย ของบทร้อง	36	4	3.06	0.86	สูง	5
2. การเคลื่อนไหว สอดคล้องกับจังหวะเพลง	36	4	3.11	0.78	สูง	4
3. ความสวยงามอ่อนช้อย ของท่าทางนาฏศิลป์	36	4	3.17	0.74	สูง	3
4. ความมั่นใจในการ แสดงออก	36	4	3.31	0.62	สูง	1
5. ความคิดสร้างสรรค์ ของท่าทาง	36	4	3.19	0.62	สูง	2
รวม	36	20	3.17	0.09	สูง	

จากตารางที่ 14 พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวม มีความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับสูง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความมั่นใจในการแสดงออก ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.62) ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.62) ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.74) การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.78) และ การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง ($\bar{X} = 3.06$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ในด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 3 จากการวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ในด้านการจัดการเรียนรู้ และบรรยากาศในการเรียนอยู่ในระดับใด มีรายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ระดับความคิดเห็นในภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านการจัดการเรียนรู้	2.53	0.11	เห็นด้วยมาก	2
ด้านบรรยากาศในการเรียน	2.55	0.14	เห็นด้วยมาก	1
รวม	2.54	0.12	เห็นด้วยมาก	
1. ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน				
1.1 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ไม่ยาก	2.39	0.49	เห็นด้วยปานกลาง	5
1.2 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน	2.50	0.61	เห็นด้วยมาก	4
1.3 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกหน้าชั้นเรียนและมีความมั่นใจมากขึ้น	2.56	0.61	เห็นด้วยมาก	2
1.4 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	2.50	0.65	เห็นด้วยมาก	3
1.5 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นนำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ	2.69	0.47	เห็นด้วยมาก	1
รวม	2.53	0.11	เห็นด้วยมาก	
2. ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน				
2.1 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ได้คิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	2.61	0.69	เห็นด้วยมาก	3
2.2 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม	2.53	0.56	เห็นด้วยมาก	4
2.3 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกอยากร่วมกิจกรรม	2.64	0.54	เห็นด้วยมาก	2
2.4 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นอย่างอิสระ	2.31	0.86	เห็นด้วยปานกลาง	5
2.5 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความสุขและสนุกในการร่วมกิจกรรม	2.64	0.59	เห็นด้วยมาก	1
รวม	2.55	0.14	เห็นด้วยมาก	

จากตารางที่ 15 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ในภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก 4 ด้าน และเห็นด้วยระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนมีความสุข และสนุกในการร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.59) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกอยากร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 2.64$, S.D. = 0.54) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ได้คิด และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 0.69) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม ($\bar{X} = 2.53$, S.D. = 0.56) และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติ นานุกิจศิลป์เบื้องต้นอย่างอิสระ ($\bar{X} = 2.31$, S.D. = 0.86) และรองลงมาได้แก่ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยภาพรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.53$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมาก 4 ด้าน และเห็นด้วยปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เรื่องนานุกิจศิลป์เบื้องต้นนำมาใช้ในการประดิษฐ์ทำรำ ($\bar{X} = 2.69$, S.D. = 0.47) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้นักเรียนได้แสดงออกหน้าชั้นเรียนและมีความมั่นใจมากขึ้น ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.61) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.65) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ($\bar{X} = 2.50$, S.D. = 0.61) และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ไม่ยาก ($\bar{X} = 2.39$, S.D. = 0.49)

ข้อสังเกตจากการสอนพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบ เพลง เวลาที่ใช้ในการสอนไม่เพียงพอ เนื่องจากหลักสูตรปัจจุบันมิได้เน้นให้เฉพาะผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติ ให้ถูกต้องตามแบบแผนดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้สามารถนำความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ คิด ประดิษฐ์ ดัดแปลง สร้างสรรค์ผลงานด้านนานุกิจศิลป์ได้อย่างเหมาะสม ในการประดิษฐ์ทำรำประกอบ เพลงอย่างมีหลักเกณฑ์ ครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะคอยส่งเสริมช่วยชี้แนะ แก้ไข ให้กำลังใจ และควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงผลงานที่ตนประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้เด็กกล้าคิด กล้า ทำ กล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่น ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้เรื่องการประดิษฐ์ทำรำให้แก่เด็ก ระดับนี้ จึงต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กตลอดจนเนื้อหาและวิธีการอันถูกต้องแน่นอน ครูผู้สอน จึงควรกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างเสริมให้เด็กเกิดความรัก ความเข้าใจ ในนานุกิจศิลป์ก่อให้เกิดความ สนุกสนาน เพลิดเพลิน และสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 และ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวนนักเรียน 72 คน โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 36 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนชุมชนทางดิ่งชั้น สำนักงานเขตดิ่งชั้น กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ได้แก่ การเคลื่อนไหวเบื้องต้น นาฏศัพท์ ภาษานาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำ จำนวน 4 แผน ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 2) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ที่ใช้ทดสอบก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่าย 0.46 ค่าอำนาจจำแนก 0.58 และ ค่าความเชื่อมั่น 0.98 3) แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น จำนวน 5 ข้อ โดยวิเคราะห์ประเด็นการประเมินระดับ ความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ 4 ระดับ (Rubrics) คือ ระดับสูงมาก ระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน จำนวน 1 ฉบับ สอบถามในลักษณะ 2 ประเด็น คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent สรุปผลวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการเรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เมื่อพิจารณาตามหน่วยการเรียนรู้ พบว่า เรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 รองลงมาคือ เรื่องภาษาท่านาฏศิลป์ เรื่องนาฏยศัพท์ และคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เรื่องการประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง

2. ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาผลการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติ เป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความสามารถสูงเป็นลำดับที่ 1 ด้าน ความมั่นใจในการแสดงออกสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง และการแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้องเป็นลำดับสุดท้าย

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยภาพรวมพบว่า นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก โดยในด้านการจัดการเรียนรู้ นักเรียนเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นนำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ และความคิดเห็นด้านบรรยากาศการเรียนรู้พบว่า นักเรียนเห็นว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกอยากร่วมกิจกรรม และทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกในการร่วมกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน สามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้

ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกันเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหา ทั้งกิจกรรมที่จัดยังส่งเสริมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาด้านความคิดกล้าปฏิบัติ และเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถพร พรสีมา (2540 : 3) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือแลกเปลี่ยนให้ความร่วมมือกันและกันในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผย สมาชิกทุกคนกล้าถามในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจ บรรยากาศเช่นนี้นำไปสู่การอภิปรายซักถามในชั้นเรียนอันนำมาสู่การเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การทำความเข้าใจในความคิดรวบยอดหรือหลักการที่สำคัญ ช่วยลดปัญหาวิตกกังวลในชั้นเรียน คือ นักเรียนทุกคนจะให้กำลังใจ ยอมรับและช่วยเหลือ สมาชิกในกลุ่มจะรับผิดชอบในความสำเร็จของกลุ่มจึงจำเป็นต้องร่วมมือกันพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้งชั้น ในการที่นักเรียนเก่งช่วยนักเรียนอ่อน นักเรียนเก่งจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดของหัวข้อที่กำลังเรียนได้ชัดเจนขึ้น ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่เรียนช้าจะเรียนรู้ความคิดรวบยอดจากเพื่อนซึ่งใช้ภาษาใกล้เคียงกันสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่าการเรียนรู้จากครู ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ ได้ศึกษาค้นคว้าทำงานและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองนักเรียนมีทักษะในการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา มนุษยสัมพันธ์และการสื่อความหมายทักษะดังกล่าวได้ถูกพัฒนาขึ้นจากการที่นักเรียนได้ทำงาน อภิปราย ซักถาม ช่วยเหลือแลกเปลี่ยน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยในการเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริงซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันแบบเผชิญหน้า สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชราน เล่าเรียนดี (2548 : 166) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนรวมกลุ่มกันทำงาน สมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนความรู้ให้แก่กัน ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดียิ่งขึ้นและทักษะการอยู่ร่วมกันทางสังคมของนักเรียนดีขึ้น

เมื่อพิจารณาผลการเรียนรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น พิจารณาตามหน่วยการเรียนรู้ พบว่าหน่วยการเรียนรู้ เรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน สูงเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนเป็นการสอนที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสติปัญญาให้เกิดการเรียนรู้โดยมีเพื่อนกลุ่มเดียวกันเป็นผู้คอยแนะนำหรือช่วยเหลือเพราะผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกันจะมีการใช้ภาษาสื่อสารที่เข้าใจง่ายกว่าครูผู้สอนสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาราน (Sharan 1980 : 241-271) ที่กล่าวว่าจัดการ

การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกละและเจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและสอดคล้องกับแนวคิดของ สลาวิน (Slavin 1990 : 27) ที่กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือกันเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้ความสามารถเฉพาะตัว และศักยภาพในตนเองร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยที่สมาชิกในกลุ่มตระหนักว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบร่วมกัน สมาชิกมีการพูดคุยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากเพื่อนและสิ่งที่เป็นผลพลอยได้จากการใช้ชีวิตการสอนแบบการร่วมมือกันเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนจะจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มๆละ4-6 คน โดยสมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันเรียนรู้ หรือร่วมกันทำกิจกรรมจนบรรลุผลสำเร็จ เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความตระหนักในการพัฒนาตนเองและกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้คือ ผู้เรียนจะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นดีขึ้น พัฒนาการทางสังคมของผู้เรียนดีขึ้นและยังทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเคารพในตนเอง รู้ถึงคุณค่าในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ เอปส์เทิน (Epstein 1991 : 13) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมความเป็นอิสระของนักเรียน ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่ม ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม หลีกเลี่ยงการครอบงำ ของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่ม ทำให้เกิดการยอมรับและความเข้าใจจากสมาชิกในกลุ่ม และช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม การจัดการเรียนแบบร่วมมือกันช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในด้าน กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ การพัฒนาด้านสังคม และการพัฒนาด้านอารมณ์ ความเชื่อ และทัศนคติต่อตนเอง บุคคลอื่น และต่อสังคมในเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson 1994 : 21) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสมาชิกกลุ่มในทุกคน พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างนักเรียนในชั้นเรียน เป็นการฝึกประสบการณ์การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทาวและแกรนท์ (Town and Grant 1997 : 819-835) ที่กล่าวว่า โครงสร้างของวิธีเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนนี้จะเน้นให้นักเรียนได้รับผิดชอบในเรื่องที่เรียนด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซักถามปัญหาต่างๆ โดยการสร้างและตอบปัญหาด้วยตนเอง และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน แบบร่วมมือกันนี้ เป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนได้ดีและจดจำได้นาน มีการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆเข้าด้วยกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น และช่วยพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี และหน่วยการเรียนรู้ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประดิษฐ์ทำรำเป็นความคิดสร้างสรรค์เฉพาะบุคคล ต้องอาศัยความกล้าคิด กล้าปฏิบัติ รวมทั้งเวลาในการคิดและฝึกอย่าง

เพียงพอ จึงเป็นเรื่องที่ยากสำหรับนักเรียนทุกคน นอกจากนั้นการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในหลักสูตรปัจจุบันมิได้เน้นให้เฉพาะผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผนดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งให้สามารถนำความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ไปคิดประดิษฐ์ ดัดแปลง ปรับปรุง และสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ได้อย่างเหมาะสมและมีลักษณะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ ขึ้นในวงการนาฏศิลป์ไทย การประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำนั้น มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างด้านศิลปะ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอน หรือนำไปสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ ตลอดจนนำไปใช้ในการจัดการแสดง การประดิษฐ์ท่าทางอย่างมีลักษณะ ครูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะคอยส่งเสริมช่วยชี้แนะ แก้ไข ให้กำลังใจและขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้เด็กแสดงผลงานที่ตนประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกด้วยความเชื่อมั่น อันจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานด้านศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพในบั้นปลายต่อไป ดังนั้นหลักการประดิษฐ์ท่าฟ้อนรำให้แก่เด็กระดับนี้ จึงต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กตลอดจนเนื้อหาและวิธีการอันถูกต้องแน่นอน เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความรัก ความเข้าใจ ในศิลปะดนตรีนาฏศิลป์อันเป็นรากฐานนำไปสู่ความรู้ และทักษะเบื้องต้นก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการกำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นโดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยภาพรวมพบว่านักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติ โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และมีการช่วยเหลือกันจนบรรลุตามเป้าหมาย และกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การปฏิบัติที่ซับซ้อน สร้างทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบ และความร่วมมือภายในกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ลาภบุญเรือง (2544 : 21) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ นักเรียนมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและสมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ นักเรียนมีความรับผิดชอบ การเรียนในบทเรียนตามกำหนด และการช่วยเหลือให้เพื่อนเข้าใจบทเรียน นักเรียนจะค้นหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา แจมมณี (2545 : 38) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุกคนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน นักเรียนจะช่วยเหลือกันในการเรียน สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย

รับรู้ปัญหา และทางเลือกในการแก้ สิ่งเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้ที่มีความคงทนมากขึ้น แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา สิงห์สมบัติ (2545 : 35) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้สามารถพัฒนาพฤติกรรม การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งการพัฒนาลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้จักตนเองและเพิ่มคุณค่าของตนเองในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ นักเรียนต้องเรียนรู้ให้ครบถ้วนด้วยสมอง กายและใจ และเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงออก และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนใช้กระบวนการคิดสร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณาผลการพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติ เป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับความสามารถสูงเป็นลำดับที่ 1 ด้านความมั่นใจในการแสดงออก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนนั้น นักเรียนได้ร่วมกันฝึกทักษะทางนาฏศิลป์เบื้องต้นจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ในการเคลื่อนไหวร่างกายเบื้องต้น การฝึกนาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์ และการประดิษฐ์ท่ารำอย่างอิสระจากรูปแบบง่าย นักเรียนได้ร่วมกันฝึกปฏิบัติจนสามารถปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นได้ โดยปราศจากความวิตกกังวล ทำให้ส่งผลถึงความสามารถในการเรียนรู้ เกิดความเชื่อมั่นได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออก นอกจากนี้ นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้ร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันจนทำให้งานประสบความสำเร็จสอดคล้องกับแนวคิดของ อรวรรณ ขมวัฒนา (254 : 127) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดความรักความเข้าใจ ความเคยชินในศิลปะดนตรีนาฏศิลป์ อันเป็นรากฐานนำไปสู่ความรู้ และทักษะเบื้องต้น ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการคิดและการปฏิบัติ และลำดับสุดท้ายด้านการแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง ทั้งนี้อาจเนื่องจากบทเพลงในการจัดการเรียนรู้เป็นเพลงที่นักเรียนไม่คุ้นเคย ทั้งเนื้อร้องและจังหวะ และการแปลความหมายของคำในบทร้อง เมื่อนำมาประดิษฐ์ท่ารำ ประกอบเพลง ท่ารำจึงแตกต่างจากความหมายในเพลง และเวลาในการคิดประดิษฐ์ท่ารำ อาจจะไม่มากพอที่จะคิดประดิษฐ์ท่ารำให้มีความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บอริช (Borich 1992 : 13) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบร่วมมือจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ผู้สอนต้องทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดแนวคิดในการศึกษา ตลอดจนเป็นผู้แนะนำข้อมูล และชี้ทางในการทำงานกลุ่ม และพร้อมที่จะช่วยเหลือกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and

Johnson 1987 : 73) ที่กล่าวว่า ในการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ผู้เรียนและผู้สอน มีบทบาทที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก ผู้สอนมีหน้าที่แนะนำผู้เรียน อธิบายและสร้างเงื่อนไขในการเรียนรู้ ให้แนวทางในการคิด และการหาข้อสรุป คอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนใช้ความรู้ความสามารถในการแสวงหาคำตอบ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย และทำงานที่รับมอบหมายจนสำเร็จ

3. จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยภาพรวม นักเรียนเห็นด้วยต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้อาจมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง และนักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นผลดีต่อนักเรียนในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และสนุกสนาน กล่าวคือกล้าปฏิบัติ และทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย วรภิเกษมสกุล (2540 : 56) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิดรวบยอดใหม่ๆ ร่วมกัน พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน เพิ่มความรับผิดชอบและรู้จักควบคุม ตลอดจนการดำเนินการให้แก่ผู้เรียนในการทำงานกลุ่ม ให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยกระบวนการที่สนุกและน่าสนใจ การทำงานกลุ่มจะทำให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและได้รับการประเมินจากเพื่อนร่วมกลุ่ม ทำให้เกิดบรรยากาศการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จากแนวคิดที่หลากหลายสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนาพร ระเบียบทฤษฏี (2541 : 44) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพิจารณาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อมกับพัฒนาความดีงาม และความรู้ความสามารถ และช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยน และให้ความร่วมมือกันในบรรยากาศที่เป็นกันเอง สมาชิกทุกคนกล้าถามคำถามที่ตนไม่เข้าใจ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่ม การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ซักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน คนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่าให้ตามเพื่อนให้ทัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช จุลกนิษฐ์ (2544 : 27) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสังคมที่อยู่ท่ามกลางบุคคลอื่น การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับความคิดและปรัรณนาของผู้อื่นนำไปสู่การมีทักษะแบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันจะมุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆด้วยตนเอง ด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆรวมทั้งได้พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญาและด้านสังคม ซึ่งส่งผลต่อ

ผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกัน การรู้จักตนเองและตระหนักในคุณค่าของตนเองสอดคล้องกับแนวคิดของ จอยส์ เวลด์ และชาวเวอร์ (Joyce Weil and Showers 1992 : 3) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียน จะสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ลดการแข่งขัน ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มจะสร้างผลงานในทางบวกให้แก่กลุ่ม สมาชิกแต่ละคนจะร่วมมือกันและจะพึ่งพาอาศัยกัน เรียนรู้ การปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม นอกจากจะพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้วยังพัฒนาทักษะทางสังคมไปในตัว เป็นการสอนที่พัฒนากิจกรรมทางสติปัญญาและเพิ่มพูนการเรียนรู้มากกว่าการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การร่วมมือกันเรียนจะเพิ่มพูนความรู้สึกในทางบวกต่อกันและกัน ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและห่างเหินในทางตรงกันข้ามจะสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น การร่วมมือกันเรียนจะพัฒนาความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักตนเองจากการเรียนรู้ได้ดีขึ้น รวมทั้งจากสิ่งแวดล้อม ทำให้ตระหนักว่าตนเองได้รับการยอมรับและเอาใจใส่จากสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจากงานที่กำหนดให้ กลุ่มรับผิดชอบ คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงานมากเท่าใด ผู้เรียนก็จะพัฒนาทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกันมากขึ้นเท่านั้น

เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากในด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยประเด็นที่นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่ 1 คือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นนำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองได้สังเกตการปฏิบัติของเพื่อน ช่วยเหลือเพื่อนภายในกลุ่มจะทำให้มีการร่วมมือกันเรียนเกิดความมั่นใจในการแสดงออก ซึ่งผู้เรียนได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมในทุกขั้นตอน ผู้เรียนได้คิดได้ทำ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นอิสระ ไม่อาย และกล้าที่จะแสดงความสามารถของตนให้เพื่อน ได้ยอมรับ การแสดงความสามารถให้เพื่อนยอมรับเป็นการนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตน การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกหน้าชั้นเรียนและมีความมั่นใจมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อนและเห็นด้วยปานกลางเป็นลำดับสุดท้ายคือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ไม่ยาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนรู้ร่วมกัน และขาดทักษะและความเข้าใจในกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541:38) ที่กล่าวว่า นักเรียนบางคนไม่มีทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เนื่องจากยังไม่ได้รับการพัฒนาในเรื่องนี้มาก่อน อาจทำให้มีปัญหาบ้าง

ในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ดังนั้นก่อนที่จะจัดการเรียนรู้ ครูจึงควรวางพื้นฐานนักเรียนให้มีทักษะในการทำงานกลุ่ม การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม เช่น มีผู้นำกลุ่ม เลขากลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งบทบาทต่าง ๆ เหล่านี้ควรให้นักเรียนสลับบทบาทกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการทำงานกลุ่ม รวมทั้งฝึกฝนทักษะการทำงานกลุ่มอื่น ๆ อันได้แก่ การกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม การวางแผน และการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และประสบการณ์การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ การร่วมมือกันปฏิบัติงานและการประเมินผล ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานกลุ่มได้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เคิร์ต เลวิน (Kurt Levin , อ้างถึงใน น้ำทิพย์ ชังเกต 2547 : 61) ที่กล่าวว่า การนำความสามารถหรือศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนมาผสมผสานกัน โดยนำความสามารถของแต่ละคนมาช่วยกันปฏิบัติงานของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานกลุ่มให้ได้ผลสำเร็จ สูงสุด ในการจัดกลุ่มเพื่อให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เป็นวิธีการหนึ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนได้นำศักยภาพของตนเองมาใช้ในการปฏิบัติงานกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งยังเป็นการสร้างการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานกลุ่มของนักเรียน จะเริ่มต้นจากการที่ นักเรียนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานในฐานะสมาชิกของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ การทำงานด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมของนักเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน จึงเป็นวิธีการที่สามารถนำมาพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่หนึ่ง คือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกอยากร่วมกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกในการร่วมกิจกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนนักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม นักเรียนได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่มทุกคน ซึ่งช่วยลดความวิตกกังวลตามธรรมชาติลง ผ่อนคลายความเครียด การปฏิบัติกิจกรรมสม่ำเสมอ ช่วยให้ผู้เรียนมีอารมณ์แจ่มใส สนุกสนานร่าเริง เกิดการพัฒนาของอารมณ์ไปในทางบวก ทำให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง ในสถานการณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน นักเรียนจะผลัดกันเป็นผู้ชมและผู้แสดง ทำให้นักเรียนมารยาททางสังคมในการให้เกียรติผู้อื่น รู้จักยอมรับความสามารถของผู้อื่นพร้อมจะแสดงความสามารถของตนเอง มีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม สอดคล้องกับเอกสารประกอบการสอนของ สมพงษ์ สิงหะพล

(2541 : 10) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มทำงาน รับผิดชอบร่วมกัน สนใจการทำงานของตนเองเท่าๆกับการทำงานของกลุ่ม ผลงานที่เกิดขึ้น จากการทำงานจะออกมาในลักษณะงานกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของทุกคน ซึ่งสมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันในการทำงานต่างๆในกลุ่มของ ตนเอง ทุกคนในกลุ่มมีโอกาสเท่าเทียมกันในการประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภวรรณ เล็กวิไล (2542 : 4) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน สร้างสัมพันธ์ ที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิก เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่ศึกษา มีทักษะในการทำงาน มีการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน นักเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ และเห็นด้วยปานกลางเป็นลำดับสุดท้าย คือ เป็นจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาส ให้นักเรียนปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นอย่างอิสระ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือ กันเรียน ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกลุ่ม จากการสังเกตพฤติกรรมเพื่อน ได้ร่วมกัน แสดงความคิดเห็นของตนเอง อาจมีการโต้เถียงกัน แต่ด้านความเป็นอิสระลดลงและต้องพยายาม ยอมรับเหตุผลของผู้อื่น ปรับปรุงข้อบกพร่องและร่วมกันวางเป้าหมายในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนครูผู้สอนเป็นผู้สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้าง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเป็นที่ปรึกษาของทุกกลุ่มย่อย และคอยติดตามความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ยกย่องเมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และสอดคล้องกับ แนวคิดของ นวลจิตต์ เชาวศิริพิงศ์ (2546 : 45) ที่กล่าวว่าครูคือผู้สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม จัดกิจกรรมหรือดูแลให้กิจกรรมดำเนินไปตามแผน และต้องคอยสังเกต บันทึกพฤติกรรมที่ปรากฏของผู้เรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มเพื่อสามารถ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้มีความเหมาะสม และให้การเสริมแรง หรือให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ข้อสังเกต ตลอดจนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการ จัดการเรียนรู้เพราะนักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการร่วมมือกันเรียน ซึ่งควรเผยแพร่ให้มีการใช้ เทคนิค LT อย่างแพร่หลาย ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ
2. จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง และ ความสามารถในการปฏิบัติเรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นด้านการแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมาย

ของบทร้องของนักเรียน อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนฝึกฟังเพลงที่มีจังหวะที่แตกต่างกัน หรือให้นักเรียนนำเพลงที่นักเรียนชอบมาร่วมกันศึกษาความหมายของคำ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกลุ่ม แสดงความคิดเห็น อภิปรายความหมายของบทเพลงร่วมกันให้เข้าใจ จึงนำท่าทางนาฏศิลป์มาประดิษฐ์เป็นท่ารำประกอบเพลงให้เกิดความสวยงามเหมาะสมกับบทเพลง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียนไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการแสดงออก ด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยรูปแบบอื่นๆ เช่น เทคนิคกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ หรือ แบบกลุ่มร่วมมือ (Co-op Co-op)
3. ควรมีการศึกษาวิจัยในการนำเทคนิคร่วมมือกันเรียนไปจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิธีอื่นๆ เช่น การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ความสามารถในการปฏิบัติโดยการเข้าร่วมกับเทคนิคแม่แบบ การใช้ชุดการสอน การสาธิต หรือการใช้บทบาทสมมติ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. การวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดนตรีและนาฏศิลป์ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2523). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- _____ . การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2543.
- _____ . ข คู่มือหลักสูตรวิชาศิลปะระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- _____ . แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2545.
- _____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545) พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- _____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545). กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์, 2548.
- _____ . ข หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.
- _____ . หนังสือคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ระดับประถมและมัธยม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2545.
- _____ . ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2548.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภา. กองส่งเสริมการศึกษา. วิชาความรู้เกี่ยวกับดนตรีและนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2527.

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545). กรุงเทพฯ : สกยบุ๊คส์, 2548.
- กาญจนา ลาภบุญเรือง. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความหมายและการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในวิชาคณิตศาสตร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. การเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- จารุวรรณ เชื้อปุย. “การศึกษาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2547.
- ชนิดา ศรีสำราญ. “การพัฒนาความสามารถในการแสดงท่าทางประกอบเพลงด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- ทิวากร อุดมเสน. “การศึกษาผลการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- ทิวาพร บุญเกียรติ. “การศึกษาผลการเรียนรู้เรื่องเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- ทิสนา แคมมณี. บทบาทสมาชิกกลุ่ม ในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู สาธารณสุข สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528.
- _____. ทฤษฎีการสอนกลุ่มสัมพันธ์และแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บุรพาธิการพิมพ์, 2531.
- _____. ข ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์, 2540.
- _____. รูปแบบการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : สุทธาการพิมพ์, 2545.
- _____. ข ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : สุทธาการพิมพ์, 2545.

- นวลจิตต์ เขาวีรดิพงษ์. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2546.
- น้ำทิพย์ ชังเกตุ. “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหาการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน เทคนิค STAD ร่วมกับ เทคนิค KWDL.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- บุษกร พรหมหล้าวรรณ. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
แบบ 4 MAT.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2549.
- ปิยนุช จุกนิษฐ์. “ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่แก้ปัญหาคัดแย้งตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ต่อ
ความรอบรู้ทางอารมณ์ของเด็กอนุบาล.” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ประภาพรธรรม นภา. “การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบ
ร่วมมือกันเรียนรู้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. แนวคิดและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2542.
- เพ็ญณี กันตะวงษ์. การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เล่ม 3 เอกสารการนิเทศการศึกษาระดับที่
281. พัฒนาคำถามและเอกสารวิชาการ กรมการฝึกหัดครู, 2521.
- มาเรียม นิลพันธ์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. นครปฐม: โครงการส่งเสริม
การผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.
- มานิช ฝันนิม “ ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โดยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้”.วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
2546.
- มันทนา กุฎาคาม. เอกสารการสอนวิชา วศ 401 การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2542.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์,
2542.

เรณู โภคินานนท์. รำไทย. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2524.

ลินณา พัฒนมาศ. “การพัฒนาผลการเรียนรู้ วิชางานบ้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเรียนรู้ร่วมกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

วราภรณ์ บรรดิ. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

วิลาวลัย วัชรเกียรติศักดิ์. นาฏยศัพท์และภาษา. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 7 เมษายน 2550. เข้าถึงได้จาก <http://www.nrru.ac.th/preelearning/Wilawan/>

วัชรรา เล่าเรียนดี. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

_____. เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

_____. ก การนิเทศการสอน. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

_____. ข เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : เลิฟเอັນด์ยันส์จำกัด, 2541.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. “การพัฒนารูปแบบการสอนวิชาคณิตศาสตร์โดยการสื่อสารแนวความคิดเพื่อเพิ่มทักษะการแก้ปัญหา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.

สมปอง พรหมพิน. “การพัฒนาความสามารถทางการเรียน การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยเน้นการใช้ประสบการณ์ภาษาและการร่วมมือกันเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.

สมพงษ์ สิงหะพล. รูปแบบการสอน เอกสารประกอบการสอน. คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏ นครราชสีมา, 2541.

สามารถ สุทวงษ์. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ โคนใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูวิทยานิพนธ์.”

ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2537.

สายฝน เพ็ญเกา. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดมโนทัศน์ความคิดล่วงหน้า และการร่วมมือกันเรียนรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. รายงานการประเมินตนเอง การประเมินตนเองกับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546.

สุทธิรัตน์ ชีระวิวัฒน์. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง สิ่งมีชีวิตกับสภาวะแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ และวิธีสอนตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

สุธรรม สอเบื่อน. “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะวอลเลย์บอลด้วยโปรแกรมการเรียนแบบร่วมมือและโปรแกรมการเรียนแบบแบ่งกลุ่ม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533.

สุรพงษ์ วิจิต. “การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.

สุมิตร เทพวงษ์. นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2541.

สุลัดดา ลอยฟ้า. “รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กระบวนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.

สำลี รักสุทธิ. แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา, 2548.

- สัมพันธ์ วงษ์ดี. การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ ในรายวิชาพื้นฐานดนตรี นาฏศิลป์และ การละครเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพของนักศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ สาขาวิชา อุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- โสภา กิมวังตะโก. “การสร้างหน่วยการเรียนการสอน เรื่องอุบายพราหมณ์ สำหรับนักศึกษาครู.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2540.
- ไสว พักขาว. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
เอ็มพันธ์ , 2542.
- ศิริพร เถาว์โท. “ผลการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น ,2545
- ศรีภรณ์ ณะวงศ์ษา. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีใช้กิจกรรมการเรียนแบบ
STAD แบบ TGT และการสอนตามคู่มือครู”. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ,2542.
- ศุภวรรณ เล็กวิไล. รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ : หน่วยงานนิเทศกรรมสามัญศึกษา,
2542.
- อดิพร สุขสมนิตย์. อิทธิพลของลัทธิชาตนิยมที่มีต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาดนตรี
นาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2543.
- อภิญา สิมพ์สมบัติ. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสิทธิหน้าที่ของประชาชนตาม
ระบอบประชาธิปไตยและศึกษาทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และวิธีสอนตามแนวคู่มือครู”. วิทยานิพนธ์
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2545.
- อรพรรณ พรสิมา. ศูนย์วิทยากร. กรุงเทพฯ : โปรรดักทีฟบุ๊ก, 2540.
- อรพรรณ บรรจงศักดิ์ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์. หลักการสอนดนตรีนาฏศิลป์. เอกสารการสอนชุด
วิชาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เล่ม 2 สาขาศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยนสจโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.
- อรพรรณ ขมวัฒนา . หนังสือประกอบการเรียนรู้ กลุ่มสาระศิลปะ “สาระนาฏศิลป์ 12 ชั้นปี”.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ . การแสดงท่าทางนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา เอกสารเสริมความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

อารยา กล้าหาญ. “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วย การเมืองการปกครอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนด้วยวิธีแบบร่วมมือกัน เรียนรู้และวิธีสอนตามคู่มือครู.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

อารี สัณหทวิ . พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษา, 2535.

อุษาวดี จันทร์สนธิ. การวิจัยวิธีสอนเพื่อการเรียนแบบร่วมมือกันกับประมวลสาระชุดวิชาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536.

อัญญา วงศ์โสธร . แนวการสร้างข้อสอบทางภาษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อัญชลี เครือคำขาว. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรม การทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคลโดยการ สอนแบบเทคนิคการศึกษากรณีตัวอย่างใช้ในการเรียนแบบร่วมงาน.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร, 2540.

อัมพร น้อยสุวรรณ. “ผลการใช้วิธีทัศนแบบโปรแกรมกิจกรรมนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.

ภาษาต่างประเทศ

Artzt, Alice F., and Newman, Chare M. Cooperative Learning The Mathematic Teacher. n.p.,1990.

Epstein. Cooperative Learning The Jigsaw Reading Techinque Social Education. Silverplatter Filt : 1991.

Johannella Tafuri. International Journal of Music Education, International Society for Music Education: ISME Learning together through research method. Central St Martins College of Art in Italy press, 1999.

Johnson and Johnson. Johnson, D.W. and R.T. Johnson. Cooperative Learning The Mathematis. New York : Addison Westley Publishing Company, 1990.

_____. Learning Together and Alone. Boston Allyn and Bacon, 1991.

- _____. Joining Together group theory and group skills. Boston:Ally and Bacon, 1994.
- Joyce and Weil. Models of Teaching. London : Prentice/Hall International, 1992.
- Kari Sand-Jecklin., and Health Restoration. Learning Together Incorporating Active/Cooperative Learning Strategies in a Large Nursing Class. [Online]. Accessed November 14, 2005. Available from <http://www.stti.confex.com>
- Robert Slavin. Cooperative Learning. Review of Educational Research, 1991.
- Sharan. Cooperative Learning in Small Groups. Methods and Effects on Achievement, Attitudes and Ethnic Relation. Review of Education Research, 1980.
- Town M.H., and Grant E.R. I. I believe I will out of this Class Actually Knowing Something Cooperative Learning Activities In Physical Chemistry. Journal of Research in Science Teaching, 1980.
- _____. I believe I will out of this class Actually knowing something Cooperative Learning Activities In Physical Chemistny. Journal of Research in Science Teaching, 1997.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาวดี โพธิเวชกุล รองคณะบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา สารานุกรมศิลป์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ บัวรอด หัวหน้าสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้
3. นางจริยา ศรีเพชร ครูเชี่ยวชาญ
โรงเรียนบ้านคลองมหาสวัสดิ์
ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผลประเมินผล

ภาคผนวก ข
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

รายการประเมิน	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1				
	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
1. สารสำคัญ					
1.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
1.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
2.1 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
2.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมิน	+1	+1	+1	+3	1
3. เนื้อหา					
3.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
3.2 ความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐาน	+1	+1	+1	+3	1
3.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
4.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
4.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+3	1
5. สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
5.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6. การประเมินผล					
6.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
6.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2				
	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
1. สารสำคัญ					
1.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
1.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
2.1 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
2.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมิน	+1	+1	+1	+3	1
3. เนื้อหา					
3.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
3.2 ความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐาน	+1	+1	+1	+3	1
3.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
4.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
4.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+3	1
5. สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
5.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6. การประเมินผล					
6.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
6.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3				
	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
1. สารสำคัญ					
1.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
1.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
2.1 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
2.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมิน	+1	+1	+1	+3	1
3. เนื้อหา					
3.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
3.2 ความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐาน	+1	+1	+1	+3	1
3.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
4.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
4.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+3	1
5. สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
5.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6. การประเมินผล					
6.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
6.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4				
	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
1. สำคัญ					
1.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
1.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2. จุดประสงค์การเรียนรู้					
2.1 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
2.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
2.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมิน	+1	+1	+1	+3	1
3. เนื้อหา					
3.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
3.2 ความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐาน	+1	+1	+1	+3	1
3.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
4.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
4.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
4.3 ความสอดคล้องกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	+3	1
5. สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
5.2 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6. การประเมินผล					
6.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1
6.2 ความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	+3	1
6.3 ความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วย เทคนิคร่วมมือกันเรียน

หน่วยการเรียนรู้	ด้านที่พิจารณา	ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	ioc
			1	2	3		
นาฏศิลป์เบื้องต้น การเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวเงาะ”	ความรู้/จำ	1	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	2	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	3	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	4	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	5	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	6	+1	+1	+1	+3	1
	การนำไปใช้	7	+1	+1	+1	+3	1
	การนำไปใช้	8	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	9	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	10	+1	+1	+1	+3	1
นาฏยศัพท์	ความเข้าใจ	11	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	12	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	13	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	14	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	15	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	16	+1	0	+1	+2	0.67
	ความเข้าใจ	17	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	18	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	19	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	20	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 17 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	ด้านที่พิจารณา	ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
			1	2	3		
ภาษาทำนาฏศิลป์	การวิเคราะห์	21	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	22	+1	0	+1	+2	0.67
	การนำไปใช้	23	+1	+1	+1	+3	1
	การนำไปใช้	24	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	25	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	26	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	27	+1	+1	+1	+3	1
	ความรู้/จำ	28	+1	0	+1	+2	0.67
	การวิเคราะห์	29	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	30	+1	+1	+1	+3	1
การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง “โน้มน้ำมีปลาโน้มน้ำมีข้าว”	ความรู้/จำ	31	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	32	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	33	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	34	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	35	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	36	+1	+1	+1	+3	1
	การวิเคราะห์	37	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	38	+1	+1	+1	+3	1
	ความเข้าใจ	39	+1	+1	+1	+3	1
	การนำไปใช้	40	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 18 การหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

ข้อ	ความยากง่าย (P)	อำนาจจำแนก (r)	ข้อ	ความยากง่าย (P)	อำนาจจำแนก (r)
1	0.57	0.43	21	0.38	0.57
2	0.43	0.57	22	0.29	0.43
3	0.57	0.57	23	0.62	0.14*
4	0.48	0.86	24	0.33	0.71
5	0.90*	0.43	25	0.29	0.71
6	0.52	- 0.14 *	26	0.43	0.71
7	0.43	0.71	27	0.29	0.57
8	0.38	0.71	28	0.05 *	0.86
9	0.57	0.71	29	0.33	0.71
10	0.52	0.86	30	0.57	0.57
11	0.48	0.71	31	0.62	0.14*
12	0.62	0.71	32	0.52	0.71
13	0.29	0.57	33	0.38	0.57
14	0.43	0.71	34	0.33	0.29*
15	0.52	0.86	35	0.38	0.86
16	0.33	0.57	36	0.38	0.71
17	0.43	0.29*	37	0.29	- 0.29*
18	0.24	0.71	38	0.33	0.71
19	0.10*	0.86	39	0.29	0.86
20	0.52	0.86	40	0.05 *	0.71

หมายเหตุ

แบบทดสอบเรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ข้อ 5,6,17 ,19 ,23 ,28 ,31,34,37 และ 40 เป็นแบบประเมินที่มีค่าความยากง่าย และอำนาจจำแนกไม่เป็นไปตามที่กำหนด ผู้วิจัยได้ตัดข้อดังกล่าวออกจากแบบประเมิน

ตารางที่ 19 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	1	2	3		
1. การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง 4 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ดีทุกท่า	+1	+1	+1	+3	1
3 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางใกล้เคียงกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้เล็กน้อย	+1	+1	+1	+3	1
2 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง ท่ารับบางท่าสื่อความหมายตามบทร้องไม่ชัดเจน	+1	+1	+1	+3	1
1 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อความหมายตาม บทร้อง	+1	+1	+1	+3	1
2. การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง 4 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะ ตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับ จังหวะเพลง	+1	+1	+1	+3	1
3 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะ ไม่ตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับ จังหวะเพลง	+1	+1	+1	+3	1
2 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะ ไม่ตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับ จังหวะเพลงเป็นบางครั้ง	+1	+1	+1	+3	1
1 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวไม่ตรงทำนอง และ จังหวะตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้อง กับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
3. ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์ 4 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับทำนองและจังหวะเพลงได้ดีมาก	+1	+1	+1	+3	1
3 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้ดี	+1	+1	+1	+3	1
2 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงพอใช้	+1	0	+1	+2	0.67
1 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้เล็กน้อย	+1	0	+1	+2	0.67
4. ความมั่นใจในการแสดงออก 4 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้อย่างดี	+1	+1	+1	+3	1
3 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้อย่างดี	+1	+1	+1	+3	1
2 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อม ในการแสดง	+1	0	+1	+2	0.67
1 คะแนน หมายถึง ขาดความมั่นใจในการแสดง	+1	0	+1	+2	0.67
5. ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง 4 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ ตามความเหมาะสมได้อย่างดี	+1	+1	+1	+3	1
3 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ ตามความเหมาะสมดี	+1	+1	+1	+3	1

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
	1	2	3		
ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน นักเรียนมีความรู้สึกลงว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ :					
1. ทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ง่าย	+1	+1	+1	+3	1
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน	+1	+1	+1	+3	1
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกหน้าชั้นเรียนและมีความมั่นใจมากขึ้น	+1	+1	+1	+3	1
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง	+1	+1	+1	+3	1
5. ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นนำมาใช้ประดิษฐ์ท่ารำ	+1	+1	+1	+3	1
ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน นักเรียนมีความรู้สึกลงว่า :					
6. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ได้คิด และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	+1	+1	+1	+3	1
7. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม	+1	+1	+1	+3	1
8. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกอยากร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	+3	1
9. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นอย่างอิสระ	+1	+1	+1	+3	1
10. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกในการร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	+3	1

ภาคผนวก ค
การวิเคราะห์สมมติฐาน

ตารางที่ 21 ผลการทดสอบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค ร่วมมือกันเรียน

คนที่	ผลการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้	ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้
1	11	23
2	12	25
3	12	25
4	12	23
5	12	24
6	11	23
7	13	25
8	14	27
9	13	26
10	12	24
11	12	25
12	14	28
13	13	27
14	13	24
15	13	26
16	12	25
17	13	25
18	13	26
19	14	26
20	13	26
21	12	24
22	12	22
23	14	28
24	13	26
25	12	25
26	13	26

ตารางที่ 21 (ต่อ)

คนที่	ผลการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้	ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้
27	15	28
28	15	28
29	13	27
30	13	26
31	14	27
32	12	26
33	13	26
34	12	26
35	11	27
36	13	27

ตารางที่ 22 การคำนวณเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแบบทดสอบสมมติฐานโดยใช้สูตร t-test แบบ Dependent (วิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป)

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	PRE	12.75	36	.996	.166
	POST	25.61	36	1.536	.256

Paired Samples Correlations

		N	Correlatio n	Sig.
Pair 1	PRE & POST	36	.719	.000

Paired Samples Test

Pair	PRE -POST	Paired Differences				t	df	Sig. (2- tailed)	
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower				Upper
1		-12.86	1.073	.179	-13.22	-12.50	-71.909	35	.000

ตารางที่ 23 คะแนนการวัดความสามารถในการปฏิบัติทำำ รื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

คนที่	ข้อ 1 4 คะแนน	ข้อ 2 4 คะแนน	ข้อ 3 4 คะแนน	ข้อ 4 4 คะแนน	ข้อ 5 4 คะแนน	รวม 20 คะแนน
1	3	3	4	4	4	18
2	2	2	3	3	3	13
3	3	4	3	4	3	17
4	3	3	3	4	4	17
5	2	2	3	3	3	13
6	2	3	3	3	3	14
7	4	4	3	3	3	17
8	3	3	2	3	2	13
9	3	3	2	2	2	12
10	4	4	3	3	4	18
11	4	4	4	3	3	18
12	2	3	2	3	2	12
13	2	3	2	2	3	12

ตารางที่ 23 (ต่อ)

คนที่	ข้อ 1 4 คะแนน	ข้อ 2 4 คะแนน	ข้อ 3 4 คะแนน	ข้อ 4 4 คะแนน	ข้อ 5 4 คะแนน	รวม 20 คะแนน
14	3	2	2	2	3	12
15	3	3	2	3	3	14
16	2	3	3	3	3	14
17	3	2	3	3	3	14
18	2	3	2	3	3	13
19	4	4	4	3	3	18
20	4	4	4	4	3	19
21	2	2	3	3	3	13
22	4	4	4	4	3	19
23	3	3	4	4	4	18
32	4	4	4	4	4	20
33	2	2	3	3	2	12
34	4	4	4	4	4	20
35	4	4	4	4	4	20

ตารางที่ 24 การคำนวณผลคะแนนการวัดความสามารถในการปฏิบัติทำท่า เรื่องนาฏศิลป์ จาก การ
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
AC1	36	2.00	4.00	3.0556	.86005
AC2	36	2.00	4.00	3.1111	.78478
AC3	36	2.00	4.00	3.1667	.73679
AC4	36	2.00	4.00	3.3056	.62425
AC5	36	2.00	4.00	3.1944	.62425
Valid N	36				

Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ACS	5	3.06	3.31	3.1680	.09445
Valid N	5				

ตารางที่ 25 การคำนวณผลระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และบรรยากาศในการเรียนโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
A1	36	2.00	3.00	2.3889	.49441
A2	36	1.00	3.00	2.5000	.60945
A3	36	1.00	3.00	2.5556	.60684
A4	36	1.00	3.00	2.5000	.65465
A5	36	2.00	3.00	2.6944	.46718
B1	36	1.00	3.00	2.6111	.68776
B2	36	1.00	3.00	2.5278	.55990
B3	36	1.00	3.00	2.6389	.54263
B4	36	1.00	3.00	2.3056	.85589
B5	36	1.00	3.00	2.6389	.59295
Valid N	36				

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

โครงสร้างการจัดหน่วยการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ : นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ภาคเรียนที่ 1 เวลาเรียน 12 ชั่วโมง

ตารางที่ 26 โครงสร้างการจัดหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	เนื้อหา	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	- การเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวเงาะ”	3
	- นาฏยศัพท์	2
	- ภาษาทำนาฏศิลป์	2
	- การประดิษฐ์ท่ารำประกอบเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”	5
รวมเวลาเรียน		12

ตารางที่ 27 การวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และเวลาเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
เรื่อนาฏศิลป์เบื้องต้น	1	- การเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวเงาะ”	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถอธิบาย ความหมายของการ เคลื่อนไหวเบื้องต้นได้ 2. นักเรียนสามารถร้อง “เพลงกราวเงาะ” ได้ 3. นักเรียนสามารถแสดงการเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวเงาะ” ได้ 4. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน ในกลุ่มได้ 	3
	2	- นาฏยศัพท์	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและบอกชื่อทำนาฏยศัพท์ได้ 2. นักเรียนสามารถแสดงทำนาฏยศัพท์ได้ 3. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน ในกลุ่มได้ 	2

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	แผนการจัดการเรียนรู้	เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	เวลา/ชั่วโมง
เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	3	- ภาษาทำนาฏศิลป์	1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์ได้ 2. นักเรียนสามารถแสดงภาษาทำนาฏศิลป์ได้ 3. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มได้	2
	4	- การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”	1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของเพลง“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”ได้ 2. นักเรียนสามารถร้องเพลง“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”ได้ 3. นักเรียนสามารถประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”ได้ 4. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มได้	5

แบบทดสอบก่อนและหลัง
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (สาระนาฏศิลป์)
เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผลการเรียนรู้เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน
2. แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีทั้งหมด 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ใช้เวลาในการทำข้อสอบทั้งหมด 60 นาที
3. ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ ข้อ ก ข ค

และ ง

หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1				

หากต้องการเปลี่ยนคำตอบให้กาเครื่องหมาย (X) แล้วจึงเลือกคำตอบที่ถูกต้องใหม่
 ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง
1	X		X	

แบบทดสอบ

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย × ทับตัวอักษร ก ข ค และ ง หน้าคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว
จงเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว

<p>1. เนื้อเพลงกราวเงาะเป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลใด</p> <p>ก. รัชกาลที่ 1 ข. รัชกาลที่ 2 ค. รัชกาลที่ 4 ง. รัชกาลที่ 5</p>	<p>6. ข้อใดคือจังหวะกลองในเพลงกราวเงาะ</p> <p>ก. <table border="1" data-bbox="906 566 1267 629"> <tr> <td>-</td> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> </tr> </table> </p> <p>ข. <table border="1" data-bbox="906 685 1267 748"> <tr> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> <td>-</td> </tr> </table> </p> <p>ค. <table border="1" data-bbox="906 804 1267 866"> <tr> <td>-</td> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> </tr> </table> </p> <p>ง. <table border="1" data-bbox="906 922 1267 985"> <tr> <td>ตุ้ม</td> <td>ตุ้ม</td> <td>-</td> <td>ตุ้ม</td> </tr> </table> </p>	-	ตุ้ม	-	-	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม	-	ตุ้ม						
-	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม														
ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม	-															
-	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม															
ตุ้ม	ตุ้ม	-	ตุ้ม															
<p>2. ความสวยงามของการเคลื่อนไหวในเพลงกราวเงาะ ขึ้นอยู่กับสิ่งใด</p> <p>ก. ความพร้อมเพรียง ข. เครื่องแต่งกาย ค. เสียงร้องเพลง ง. อุปกรณ์ในการแสดง</p>	<p>7. จากรูปภาพแสดงให้เห็นท่ารำในข้อใด</p> <p>ก. จรด ข. กระทุ้ง ค. กระดก ง. ก้าวเท้า</p> 																	
<p>3. ผู้ฟังเพลงกราวเงาะจะเกิดอารมณ์อย่างไร</p> <p>ก. รัก ค. ร่าเริง ข. โกรธ ง. เศร้า</p>	<p>8. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> นาฏยศัพท์</p> <p>ก. จีบ ค. รำวง ข. ตั้งวง ง. กรายมือ</p>																	
<p>4. การทำท่าทางประกอบเพลงกราวเงาะ ใช้อวัยวะส่วนใดมากที่สุด</p> <p>ก. หน้า ค. เท้า ข. ตา ง. แขน</p>	<p>9. ข้อใดคือความหมายของ“นาฏยศัพท์”</p> <p>ก. การรำแบบทั่วไป ข. การแสดงนาฏศิลป์ ค. ภาษาทำนาฏศิลป์ ง. ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำ</p>																	
<p>5. เพลงกราวเงาะใช้ทำนองเพลงอะไร</p> <p>ก. กราวนอก ค. กราวรำ ข. กราวใน ง. โลมนอก</p>	<p>10. การตั้งวงบน ต้องวางแขนในลักษณะใด</p> <p>ก. แขนเหยียดตึง ข. แขนเป็นวงกลม ค. ตั้งแขนเป็นรูปสามเหลี่ยม ง. ถัดแขนทอดโค้งครึ่ง วงกลม</p>																	

แบบทดสอบ (ต่อ)

<p>11. การจับ คือการใช้นิ้วหัวแม่มือจรดกับข้อบนของนิ้วใด</p> <p>ก. นิ้วชี้ ค. นิ้วนาง</p> <p>ข. นิ้วกลาง ง. นิ้วก้อย</p>	<p>16. การแสดงทางนาฏศิลป์ใช้สิ่งใดแทนความรู้สึก</p> <p>ก. คำพูด ค. คำสรรพนาม</p> <p>ข. ท่ารำ ง. อารมณ์</p>
<p>12. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับนาฏยศัพท์</p> <p>ก. การจับใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้มาจรดกัน</p> <p>ข. การตั้งวงบนปลายนิ้วอยู่ระดับไหล่</p> <p>ค. การประเท่าให้ยกเท้าไปด้านหลัง</p> <p>ง. การตั้งวงล่างปลายนิ้วมืออยู่ระดับหน้าท้อง</p>	<p>17. ข้อใดกล่าวถึงภาษาทำนาฏศิลป์ไทยได้ถูกต้อง</p> <p>ก. การแสดงท่าทางที่มีจังหวะเร้าใจ</p> <p>ข. การรำรำที่นุ่มนวล</p> <p>ค. การแสดงท่าทางแทนคำพูด</p> <p>ง. การแสดงที่ไม่มีแบบแผน</p>
<p>13. จากรูปภาพตรงกับท่ารำในข้อใด</p> <p>ก. จับคว่ำ</p> <p>ข. จับหงาย</p> <p>ค. จับปรกหน้า</p> <p>ง. จับปรกข้าง</p> 	<p>18. ภาษาท่ามีประโยชน์อย่างไร</p> <p>ก. ทำให้การแสดงมีความสนุกสนาน</p> <p>ข. ผู้ชมสามารถเลียนแบบการแสดง</p> <p>ค. ผู้แสดงรู้ว่าตนจะพูดอะไร</p> <p>ง. ผู้ชมเข้าใจการสื่อสารของผู้แสดง</p>
<p>14. ข้อใดสัมพันธ์กัน</p> <p>ก. ตั้งวง : เท้า</p> <p>ข. กระทบ : เท้า</p> <p>ค. กระทบ : มือ</p> <p>ง. จับ : เท้า</p>	<p>19. ท่ารำตามภาพนี้ มีความหมายในภาษาทำนาฏศิลป์ตรงกับข้อใด</p> <p>ก. เชอ</p> <p>ข. รัก</p> <p>ค. ฉันท</p> <p>ง. โศกเศร้า</p>
<p>15. ข้อใดเป็นท่ารำเบื้องต้น ที่ใช้ประกอบในภาษาทำนาฏศิลป์</p> <p>ก. การจับ ค. ชักตัว</p> <p>ข. จรดเท้า ง. กระทบเท้า</p>	<p>20. มือซ้ายจับใกล้ริมฝีปาก คือข้อใด</p> <p>ก. หอม</p> <p>ข. ยิ้ม</p> <p>ค. โกรธ</p> <p>ง. รัก</p>

แบบทดสอบ (ต่อ)

<p>21. กิริยาใช้ฝ่ามือตีแก้มแล้วกระชากลง คือ กิริยาใด</p> <p>ก. อาย ข. ตัวเรา ค. โศกเศร้า ง. โกรธ</p>	<p>26. การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง เป็นการสร้างสรรค์ทำรำเพื่อจุดมุ่งหมายใด</p> <p>ก. ดัดแปลงทำรำให้ทันสมัย ข. แก้ไขทำรำเดิมให้ชัดเจนขึ้น ค. สร้างสรรค์ทำรำให้สอดคล้องกับเพลง ง. จัดจำภาษาทำนาฏศิลป์ได้แม่นยำขึ้น</p>
<p>22. มือทั้งสองประสานกันระดับสะโพก มีความหมายตรงกับข้อใด</p> <p>ก. ทำรัก ค. ทำมาถึง ข. ทำโศกเศร้า ง. ทำตัวเรา</p>	<p>27. การแสดงเพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว ผู้แสดงควรมีท่าทางอย่างไร</p> <p>ก. โศกเศร้า ค. ร่าเริง ข. เชื่องช้า ง. รัก</p>
<p>23. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับภาษาท่า</p> <p>ก. ทำยิ้ม ข. ทำรัก ค. ทำตั้งวง ง. ทำอาย</p>	<p>28. การประดิษฐ์ทำรำควรคำนึงถึงเรื่องใด</p> <p>ก. การแต่งกาย ข. ทำรำสอดคล้องกับเนื้อเพลง ค. ประดิษฐ์ท่าโลดโผน ง. จำนวนของผู้แสดง</p>
<p>24. ภาษาทำนาฏศิลป์กับภาษาท่าทางที่เราแสดงออก ต่างกันอย่างไร</p> <p>ก. ความหมาย ค. ความรู้สึก ข. อารมณ์ ง. ความอ่อนช้อย</p>	<p>29. ข้อใดคือความหมายของเนื้อหาเพลงในน้ำมีปลาในนามี ข้าว</p> <p>ก. ธรรมชาติในป่า ข. ความสวยงามของแม่น้ำ ค. การแสดงของชาวบ้าน ง. ความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง</p>
<p>25. ใครเป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้องเพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว</p> <p>ก. หลวงวิจิตรวาทการ ข. หลวงประดิษฐ์ไพเราะ ค. หลวงสารานุกรมประพันธ์ ง. พ่อขุนรามคำแหง</p>	<p>30. เนื้อร้อง “แผ่นดินของเรา” ควรมีทำรำอย่างไร</p> <p>ก. มือสองข้างไขว้ทาบไหล่ ข. มือซ้ายชี้ระดับสะเอว ค. มือซ้ายแตะแก้ม ง. จับมือใกล้จมูก</p>

เฉลยแบบทดสอบ

ข้อที่	เฉลย	ด้านการประเมิน	ข้อที่	เฉลย	ด้านการประเมิน
1	ง	ความรู้/จำ	16	ข	การวิเคราะห์
2	ก	การวิเคราะห์	17	ค	ความเข้าใจ
3	ค	ความเข้าใจ	18	ง	การนำไปใช้
4	ค	การนำไปใช้	19	ข	ความรู้/จำ
5	ก	ความรู้/จำ	20	ข	การนำไปใช้
6	ก	ความเข้าใจ	21	ง	ความรู้/จำ
7	ค	ความเข้าใจ	22	ข	ความเข้าใจ
8	ค	การวิเคราะห์	23	ค	การวิเคราะห์
9	ง	ความรู้/จำ	24	ง	การวิเคราะห์
10	ง	การนำไปใช้	25	ก	ความรู้/จำ
11	ค	ความเข้าใจ	26	ค	การวิเคราะห์
12	ง	ความรู้/จำ	27	ค	การนำไปใช้
13	ก	การนำไปใช้	28	ข	ความเข้าใจ
14	ง	การวิเคราะห์	29	ง	การวิเคราะห์
15	ก	การวิเคราะห์	30	ข	การนำไปใช้

แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำเรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้เป็นแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยจะมีการประเมินความสามารถทั้งหมด 5 ข้อ ดังนี้

- ข้อที่ 1 การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง
- ข้อที่ 2 การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง
- ข้อที่ 3 ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์
- ข้อที่ 4 ความมั่นใจในการแสดงออก
- ข้อที่ 5 ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง

2. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ จะประเมินโดยผู้วิจัย

3. ผู้ประเมินจะพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติทำรำ ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับข้อความเพียงช่องเดียว ดังนี้

แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่ารำ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น

เกณฑ์พิจารณา

- 4 คะแนน หมายถึง ผ่านเกณฑ์ ข้อที่ 1
- 3 คะแนน หมายถึง ผ่านเกณฑ์ ข้อที่ 2
- 2 คะแนน หมายถึง ผ่านเกณฑ์ ข้อที่ 3
- 1 คะแนน หมายถึง ผ่านเกณฑ์ ข้อที่ 4

ข้อที่ 1 การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง

กลุ่ม ที่	เกณฑ์ข้อที่ 1	เกณฑ์ข้อที่ 2	เกณฑ์ข้อที่ 3	เกณฑ์ข้อที่ 4	คะแนน
	แสดงท่าทาง เหมาะสมกับบทร้อง สื่อความหมายตาม บทร้องได้ดีทุกท่ารำ	แสดงท่าทาง ใกล้เคียงกับ บทร้อง สื่อ ความหมายตาม บทร้องได้ดีทุกท่ารำ	แสดงท่าทาง เหมาะสมกับ บทร้อง ท่ารำ บางท่าไม่สื่อ ความหมายตาม บทร้อง	แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อ ความหมาย ตามบทร้อง	
1					
2					
3					
4					
5					
6					

ข้อที่ 2 การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง

	เกณฑ์ข้อที่ 1	เกณฑ์ข้อที่ 2	เกณฑ์ข้อที่ 3	เกณฑ์ข้อที่ 4	คะแนน
กลุ่มที่	เคลื่อนไหวตรง ทำนองและจังหวะ ตลอดเพลง การ แสดงอารมณ์และ ความรู้สึก สอดคล้องกับ จังหวะเพลง	เคลื่อนไหวตรง ทำนองและจังหวะ ตลอดเพลง การ แสดงอารมณ์ และความรู้สึก สอดคล้องกับ จังหวะเพลงเป็น ส่วนใหญ่	เคลื่อนไหวตรง ทำนองและจังหวะ ไม่ตลอดเพลง การ แสดงอารมณ์ และความรู้สึก สอดคล้องกับ จังหวะเพลงเป็น บางครั้ง	เคลื่อนไหวไม่ตรง ทำนอง และจังหวะ ตลอดเพลง การ แสดงอารมณ์และ ความรู้สึก สอดคล้องกับ จังหวะเพลงเป็น บางครั้ง	
1					
2					
3					
4					
5					
6					

ข้อที่ 3 ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์

กลุ่ม ที่	เกณฑ์ข้อที่ 1	เกณฑ์ข้อที่ 2	เกณฑ์ข้อที่ 3	เกณฑ์ข้อที่ 4	คะแนน
	มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงได้ดี มาก	มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับ ทำนองและจังหวะ เพลงได้ดี	มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับ ทำนองและจังหวะ เพลง พอใช้	มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับ ทำนองและจังหวะ เพลง ได้เล็กน้อย	
1					
2					
3					
4					
5					
6					

ข้อที่ 4 ความมั่นใจในการแสดงออก

กลุ่ม ที่	เกณฑ์ข้อที่ 1	เกณฑ์ข้อที่ 2	เกณฑ์ข้อที่ 3	เกณฑ์ข้อที่ 4	คะแนน
	ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และพร้อมที่ จะแสดงได้ อย่างดีมาก	ท่าทางมั่นใจ แต่ขาด ความพร้อมในการ แสดงได้อย่างดี	ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อม ในการแสดง	ขาดความมั่นใจ ในการแสดง	
1					
2					
3					
4					
5					
6					

ข้อที่ 5 ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง

	เกณฑ์ข้อที่ 1	เกณฑ์ข้อที่ 2	เกณฑ์ข้อที่ 3	เกณฑ์ข้อที่ 4	คะแนน
กลุ่มที่	มีการประยุกต์ท่าทางได้ตามความเหมาะสมได้ดีมาก	มีการประยุกต์ท่าทางได้ตามความเหมาะสมดี	เลียนแบบท่าทางได้เหมาะสมปานกลาง	มีการประยุกต์ท่าทางได้ตามความเหมาะสมเล็กน้อย	
1					
2					
3					
4					
5					
6					

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)

แบบความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น

คำชี้แจง ผู้วิจัย นำผลคะแนนจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ จากการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติทำรำ เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำมารวม เพื่อสรุปผลความสามารถในการปฏิบัติทำรำของนักเรียน

เกณฑ์พิจารณา

- 16 - 20 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติทำรำได้คะแนนสูงมาก
 11 - 15 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติทำรำได้คะแนนสูง
 6 - 10 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติทำรำได้คะแนนปานกลาง
 0 - 5 คะแนน หมายถึง ควรปรับปรุงการปฏิบัติทำรำ

	เกณฑ์ข้อที่ 1	เกณฑ์ข้อที่ 2	เกณฑ์ข้อที่ 3	เกณฑ์ข้อที่ 4	เกณฑ์ข้อที่ 5	
กลุ่มที่	การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง	การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง	ความสวยงามอ่อนช้อยของท่าทางนาฏศิลป์	ความมั่นใจในการแสดงออก	ความคิดสร้างสรรค์ของท่าทาง	คะแนน
1						
2						
3						
4						
5						
6						

ชื่อ..... ผู้ประเมิน
 (.....)

**แบบสอบถามความคิดเห็น
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน**

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้
2. แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด เพราะแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกที่แตกต่างกัน
3. แบบสอบถามนี้ไม่ต้องการทราบว่าใครคือผู้ตอบ คำตอบของนักเรียนจึงไม่มีผลกระทบต่อนักเรียน ฉะนั้นขอให้นักเรียนตอบอย่างสบายใจ และคำตอบของนักเรียนจะเก็บไว้เป็นความลับ

ดังนั้นนักเรียนมีโอกาสเต็มที่ที่จะพิจารณาข้อความ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเพียงช่องเดียว ดังนี้

นักเรียนเห็นด้วยมาก	โดยทำเครื่องหมาย	ในรูป ☺
นักเรียนเห็นด้วยปานกลาง	โดยทำเครื่องหมาย	ในรูป ☹
นักเรียนเห็นด้วยน้อย	โดยทำเครื่องหมาย	ในรูป ☹

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของนักเรียนเพียงช่องเดียว

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	☺ เห็นด้วย มาก	☹ เห็นด้วย ปานกลาง	☹ เห็นด้วย น้อย
1	นักเรียนชอบกิจกรรมนี้	✓		

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของนักเรียนเพียงช่องเดียว

ข้อ	ข้อความ	☺ เห็นด้วย มาก	☹ เห็นด้วย ปานกลาง	☹ เห็นด้วย น้อย
ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน				
นักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ :				
1	นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้ง่าย			
2	ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน			
3	ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกหน้าชั้นเรียน และมีความมั่นใจมากขึ้น			
4	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ด้วยตนเอง			
5	นักเรียนได้เรียนรู้ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น สามารถนำมาใช้ในการประดิษฐ์ท่ารำที่สวยงาม			
ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน				
นักเรียนมีความรู้สึกที่ :				
6	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน			
7	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้มีการช่วยเหลือกัน ในกลุ่ม			
8	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำให้รู้สึกอยาก ร่วมกิจกรรม			
9	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ปฏิบัตินาฏศิลป์เบื้องต้นอย่างอิสระ			
10	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข และสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม			

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น (การเคลื่อนไหวเบื้องต้น)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ใช้เวลาสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง

สอนครั้งนี้ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

มาตรฐาน ศ 3.1

เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)

แสดงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระและมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น

สาระการเรียนรู้

การเคลื่อนไหวประกอบเพลง เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะเพลง โดยท่าทางที่เคลื่อนไหวต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง และมีรูปแบบในการใช้ประกอบจังหวะ จังหวะเพลง กราวเงาะเป็นจังหวะพื้นฐานในการแสดงนาฏศิลป์ของไทย จังหวะเพลงกราวเงาะมักใช้ประกอบกิริยาอาการของตัวละคร แสดงอาการร่าเริง หรือการยกทัพ เครื่องดนตรีที่ใช้กำกับจังหวะเพลงกราวคือ กลองทัด

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถเคลื่อนไหวประกอบจังหวะได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบาย ความหมายของการ เคลื่อนไหวเบื้องต้นได้
2. นักเรียนสามารถร้อง“เพลงกราวเงาะ” ได้
3. นักเรียนสามารถแสดง การเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวเงาะ”ได้
4. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียม

1.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน

1.2 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

1.3 ครูให้นักเรียนดูสื่อจากวีซีดีเรื่อง “เงาะป่า” โดยให้สังเกต และแสดงความคิดเห็น และใช้คำถาม-ตอบ ประกอบการอธิบาย

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารประกอบการสอน เรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น ประกอบเพลงกราวเงาะ (ใบความรู้) และสอนเนื้อหา โดยการอธิบายลักษณะของการเคลื่อนไหวเบื้องต้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมมือกันฝึกการปรบมือเพลงกราวเงาะตามจังหวะกลองทัด

2.2 นักเรียนดูเนื้อเพลง “กราวเงาะ” จากแผนภูมิเพลง แล้วให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงตามครู 2 ครั้ง ให้นักเรียนสังเกตชื่อผู้ประพันธ์เพลง ภาษา และความหมาย

2.3 นักเรียนฟังเพลงและร้องเพลงกราวเงาะตามเครื่องบันทึกเสียง 1 ครั้ง จากนั้น ครูร้องเพลงให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนร้องตามที่ละวรรค พร้อมปรบมือตามจังหวะ

เพลง กราวเงาะ

เนื้อร้อง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทำนอง กราวเงาะ

เงาะน้อยเงาะใหญ่ไปคึกคึก

อีกทีกลื่อนลั่นสนั่นป่า

เดินโลดลากเลือกเกือกตา

ตบขาเขย่งแก้งกอย

จ๊ับจ๊ับปังปังประดังเสียง

ดังแผ่นดินจะเอียงทรุดค้อย

กวัดแกว่งบอเลาเป่าลูกลอย

ถูกนกตกผล็อยแย่งกันพรุ

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

3.1 แจกใบงานให้นักเรียนทั้ง 6 กลุ่ม ฝึกร้องเพลง “กราวเงาะ” และฝึกปรบมือให้เข้ากับจังหวะ

3.2 หลังจากสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มฝึกร้องเพลงและปรบมือให้เข้ากับจังหวะ เมื่อ แล้วให้นักเรียนร้องเพลง “กราวเงาะ” ที่ละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

3.3 นักเรียนทุกกลุ่มดูใบความรู้ เรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ”

3.4 สมาชิกในกลุ่ม ทั้ง 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและฝึกการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ” ศึกษาจากใบความรู้ที่กำหนดให้ พร้อมกับเพลงประกอบจนจบเพลง

3.5 ครูเปิดแถบบันทึกเสียง เพลง “กราวเงาะ” เพื่อให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติการเล่นไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ” ในกลุ่มตนเอง

4. ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ

4.1 หลังจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ได้ฝึกปฏิบัติทำรายการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ” เรียบร้อยแล้ว ครูให้นักเรียนออกมาแสดงหน้าชั้น ที่แต่ละกลุ่ม สมาชิกกลุ่มอื่นๆ ขณะที่เพื่อนออกมาแสดง ให้ปรบมือและร้องตามจังหวะเพลงจนครบทุกกลุ่ม

4.2 ครูตรวจสอบผลงานว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติทำรายการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ” ครบถ้วน โดยเน้นการประเมินผลงานกลุ่มและรายบุคคล

4.3 แจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำแบบฝึกกิจกรรม และตอบคำถาม

5. ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผล

5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมเรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้นเพลง “กราวเงาะ” ครูและนักเรียนจะร่วมกันประเมินผลว่าจากการสังเกตพฤติกรรม ทางด้านเนื้อหา ความสามารถในการปฏิบัติทำรายการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ” และช่วยกันประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม หากจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข ถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม

สื่อการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลง “กราวเงาะ”
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. เครื่องเคาะจังหวะ เช่น ฉิ่ง หรือกลอง
4. ใบความรู้ เรื่อง การเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ”

การประเมินผล

วิธีการวัดผล

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. ประเมินจากใบงาน
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการร้องเพลงและการปฏิบัติทำรายการเคลื่อนไหวเบื้องต้น
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือ

1. ใบงาน
2. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
4. ใบงาน การฝึกร้องเพลงและปฏิบัติทำรำการเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ”

ใบความรู้
เรื่องการเคลื่อนไหวเบื้องต้น
เพลง “กราวเงาะ”

การเคลื่อนไหวประกอบเพลง เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายไปตามจังหวะเพลง โดยท่าทางที่เคลื่อนไหวต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลง และมีรูปแบบในการใช้ประกอบจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายโดยการเดิน วิ่ง กระโดด สามารถทำให้เข้ากับจังหวะได้ ซึ่งทำให้การเคลื่อนไหวนั้นเกิดความพร้อมเพรียงสวยงาม และดูเป็นระเบียบ จังหวะเพลงกราวเงาะเป็นจังหวะพื้นฐานในการแสดงนาฏศิลป์ของไทย จังหวะเพลงกราวเงาะมักใช้ประกอบกิริยาอาการของตัวละคร แสดงอาการร่าเริง เครื่องดนตรีที่ใช้กำกับจังหวะเพลงกราวเงาะ คือ กลองทัด

การทำจังหวะด้วยวิธีการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการเคาะจังหวะโดยการฝึกตามขั้นตอน การทำจังหวะ 4 วิธี คือ

1. การทำจังหวะด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่างๆ เช่นพยักหน้า โยกตัว ขยับไหล่ การฝึกทำจังหวะด้วยร่างกายเป็นการฝึกความฉับไว เปลี่ยนอารมณ์ได้ให้สนุกสนาน การใช้ร่างกายส่วนอื่นๆนอกจากนี้ทำให้มีโอกาsxยับเขยื้อนเคลื่อนไหวมากขึ้นกว่าเดิมด้วย
2. การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง หรือวลีสั้นๆ
3. การทำจังหวะด้วยการเคาะเครื่องเคาะจังหวะ
4. การทำจังหวะด้วยการเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวที่มีเสียงประกอบ และการเคลื่อนไหวที่ไม่มีเสียงประกอบ การโยกตัว ขยับไหล่ขึ้นลงเป็นจังหวะ

จังหวะสำหรับทำท่าประกอบเพลงกราวเงาะ

เสียงดนตรี	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม	ตุ้ม
จังหวะ	●	●	●	●

● หมายถึง จังหวะสำหรับทำท่าประกอบ

การฝึกเคลื่อนไหวร่างกายให้เข้ากับจังหวะเพลงกราวเงาะ นักเรียนจะต้องฝึกฟังจังหวะกลองก่อน จากนั้นค่อยฝึกท่าทางประกอบ เช่น ยกเท้า ยักคอ พยักหน้า ตบเข่า ให้เข้ากับจังหวะ

วิธีฝึก ให้นักเรียนยืนเป็นแถวยาว หรือวงกลม ยกมือจับบ่าคนหน้าซึ่งยืนเท้าสะเอวอยู่ จากนั้นยกเท้าซ้ายอยู่กับที่ ให้เข้ากับจังหวะ

ที่มา : สำนักวิชาการ, ศิลปะ ป.3 (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2547), 89-91

ใบงาน
เรื่อง การเคลื่อนไหวเบื้องต้น
เพลง “กราวเงาะ”

จุดประสงค์

นักเรียนสามารถร้องเพลง พร้อมปฏิบัติท่าการเคลื่อนไหวเบื้องต้น และปรบมือตามจังหวะเพลง “กราวเงาะ” ได้

คำชี้แจง

ให้สมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันฝึกร้องเพลง ปฏิบัติท่าการเคลื่อนไหวเบื้องต้นและปรบมือตามจังหวะเพลง “กราวเงาะ” ให้ถูกต้อง

เพลง กราวเงาะ

ผู้ประพันธ์เนื้อร้อง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทำนอง กราวเงาะ

เงาะน้อยเงาะใหญ่ไปคิกคิก	อีกทีก็เลื่อนลั่นสนั่นป่า
เต็น โลดลากเลือกเกลือกตา	ตบขาเข่งแก๊งกอย
จ๊ับจ๊ับปังปังประดังเสียง	ดังแผ่นดินจะเอียงทรุดค้อย
กวัดแกว่งบอเลาเป่าลูกลอย	ถูกนกตกผล็อยแย่งกันพรุ

กลุ่ม

.....

รายชื่อสมาชิก

1. ....เลขที่.....

2. ....เลขที่.....

3. ....เลขที่.....

4. ....เลขที่.....

5. ....เลขที่.....

6. ....เลขที่.....

ใบงาน
เรื่อง การเคลื่อนไหวเบื้องต้น
เพลง “กราวเงาะ”

คำสั่ง ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมปฏิบัติท่าการเคลื่อนไหวเบื้องต้น
ประกอบเพลง “กราวเงาะ” แล้วตอบคำถาม

1. เพลง “กราวเงาะ” มีความหมายเกี่ยวกับอะไร

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้เคลื่อนไหวเบื้องต้น ประกอบเพลง
“กราวเงาะ”

.....

.....

.....

.....

3. นักเรียนมีวิธีการเคลื่อนไหวเบื้องต้น ประกอบเพลง “กราวเงาะ” ให้มีความ
ถูกต้องสวยงามและพร้อมเพรียงกันได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน ผู้สอนพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง (Rubrics)

1. เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติทำรำ เรื่อง การเคลื่อนไหวเบื้องต้น เพลง “กราวเงาะ”

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
1. การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง	<p>4 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกทำรำ</p> <p>3 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางใกล้เคียงกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกทำรำ</p> <p>2 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง ทำรำบางท่าไม่สื่อความหมายตามบทร้อง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อความหมายตามบทร้อง</p>
2. การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง	<p>4 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์ และความรู้สึกสอดคล้องกับทำนองจังหวะเพลง</p> <p>3 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์ และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นส่วนใหญ่</p> <p>2 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะไม่ตลอด เพลง การแสดงอารมณ์ และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวไม่ตรงทำนอง และจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์ และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p>

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
3. ความสวยงามอ่อนช้อยของ ท่าทางนาฏศิลป์	<p>4 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทางสอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงพอใช้</p> <p>1 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทางสอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้เล็กน้อย</p>
4. ความมั่นใจในการ แสดงออก	<p>4 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อมใน การแสดง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ขาดความพร้อมและความมั่นใจใน การแสดง</p>
5. ความคิดสร้างสรรค์ของ ท่าทาง	<p>4 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้เหมาะสมทุก ท่า</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ เหมาะสม เป็นบางท่า</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้แต่ไม่ เหมาะสม</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ไม่มีการประยุกต์ท่าทาง</p>

เมื่อนำผลคะแนนจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ จากการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติทำรำ
เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำมารวม เพื่อสรุปผล ความสามารถในการปฏิบัติทำ
รำของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

เกณฑ์พิจารณา

16 - 20	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำรำได้คะแนนสูงมาก
11 - 15	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำรำได้คะแนนสูง
6 - 10	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำรำได้คะแนนปานกลาง
0 - 5	คะแนน	หมายถึง	ควรปรับปรุงการปฏิบัติทำรำ

2. ประเมินพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	เกณฑ์ระดับคะแนน		
	3	1	0
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม 1. ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม 5. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่สังเกต)	ปฏิบัติบางครั้ง (2-3 ครั้ง)	ไม่เคยปฏิบัติ

เกณฑ์พิจารณา

1. ช่วงคะแนน 8 - 10 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับสูง
2. ช่วงคะแนน 5 - 7 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง
3. ช่วงคะแนน 1 - 4 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปรับปรุง

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วพิจารณาว่าพฤติกรรม ในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นอย่างไร เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติจริง ของนักเรียน

	พฤติกรรมที่ปฏิบัติภายในกลุ่ม	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ	รวม
1	ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับ หน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม				
2	ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม				
3	รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิก ในกลุ่ม				
4	ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม				
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				
รวมคะแนน					

เกณฑ์การประเมิน

- ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่สังเกต)   ค่าคะแนน 2
- ปฏิบัติบางครั้ง (2 - 3 ครั้ง)   ค่าคะแนน 1
- ไม่เคยปฏิบัติ   ค่าคะแนน 0

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2
การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น (นาฏยศัพท์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ใช้เวลาสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง

สอนครั้งนี้ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

มาตรฐาน ศ 3.1

เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)

แสดงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระและมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น

สาระการเรียนรู้

การแสดงท่าทางของนาฏศิลป์ไทย ใช้นาฏยศัพท์ในการสื่อความหมาย และแสดงอารมณ์ ความรู้สึก นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้เกี่ยวกับท่ารำ เป็นคำที่ใช้ในวงการนาฏศิลป์ไทย ที่สามารถสื่อความหมายกันได้ เช่น การตั้งวง การจีบ สะบัดมือ กระทุ้งเท้า และกระดกเท้า

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถแสดงท่านาฏยศัพท์ ตามที่กำหนดได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและบอกชื่อท่านาฏยศัพท์ได้
2. นักเรียนสามารถแสดงท่านาฏยศัพท์ได้
3. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียม

1.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน

1.2 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

1.3 นักเรียนดูวีซีดีเรื่อง “นาฏยศัพท์” จำนวน 5 ท่า ได้แก่ ตั้งวง จีบ ม้วนมือ กระทุ้ง และกระดก โดยให้นักเรียนสังเกต ร่วมแสดงความคิดเห็น และใช้คำถาม-ตอบ ประกอบการอธิบาย

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารประกอบการสอน เรื่องนาฏยศัพท์ (ใบความรู้) และสอนเนื้อหา โดยการอธิบายลักษณะของ “นาฏยศัพท์” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมมือกันฝึกปฏิบัติ นาฏยศัพท์

2.2 นักเรียนดูรูปภาพ “นาฏยศัพท์” ได้แก่

- ตั้งวง ประกอบด้วย วงบน วงกลาง และวงล่าง
- จีบ ประกอบด้วย จีบคว่ำ จีบหงาย จีบหลัง และจیبปรกข้าง
- ม้วนมือ
- กระทุ้ง
- กระดก

2.3 สาธิตให้นักเรียนดูและนักเรียนปฏิบัติตาม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

3.1 แจกใบความรู้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันฝึกปฏิบัติ “นาฏยศัพท์” ได้แก่ ตั้งวง (วงบน วงกลาง วงล่าง) จีบ (จیبคว่ำ จีบหงาย จีบหลัง และจیبปรกข้าง) ม้วนมือ กระทุ้งเท้า และกระดกเท้า ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง “นาฏยศัพท์”

3.2 ให้สมาชิกในกลุ่ม ทั้ง 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มร่วมกันฝึกปฏิบัติ “นาฏยศัพท์” ศึกษาจากใบความรู้ที่กำหนดให้

3.3 ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติ “นาฏยศัพท์” ในกลุ่มตนเอง

4. ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ

4.1 หลังจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ได้ฝึกปฏิบัติ “นาฏยศัพท์” ในกลุ่มตนเองเรียบร้อยแล้ว นักเรียนออกมาแสดงหน้าชั้น ที่ละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

4.2 ครูตรวจสอบผลงานว่านักเรียนได้ปฏิบัติท่า “นาฏยศัพท์” ถูกต้องครบถ้วน โดยเน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล

4.3 แจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำแบบฝึกกิจกรรม และตอบคำถาม

5. ชั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผล

5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการปฏิบัติ เรื่อง“นาฏยศัพท์” ครูและนักเรียนจะร่วมกันประเมินผลว่าจากการสังเกตพฤติกรรม ทางด้านเนื้อหา ความสามารถในการปฏิบัตินาฏยศัพท์ และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข ถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม

สื่อการเรียนรู้

1. วีซีดี เรื่อง“นาฏยศัพท์”
2. การสาธิต“นาฏยศัพท์”ได้แก่ การตั้งวง (วงบน วงกลาง วงล่าง) การจับ (จับคว่ำ จับหงาย จับหลัง และจับปรกข้าง) ม้วนมือ กระหู่่งเท้าและกระดกเท้า
3. ใบความรู้ เรื่อง“นาฏยศัพท์”
4. ใบงานการฝึกปฏิบัติทำท่าเรื่อง“นาฏยศัพท์”

การประเมินผล

วิธีการวัดผล

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. ประเมินจากใบงาน
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติท่าเรื่อง“นาฏยศัพท์”
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือ

1. ใบงาน
2. ใบความรู้
3. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติท่าเรื่อง“นาฏยศัพท์”
4. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ใบความรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์ คือ ศัพท์ที่ใช้แสดงท่าทางนาฏศิลป์ เป็นชื่อลักษณะการรำของไทย เป็นศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการฟ้อนรำทั้งปวง และรวมไปถึงคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในมหรสพต่างๆ เช่น โขน ละคร หนังใหญ่ กระบี่กระบอง ประเภทของนาฏยศัพท์ที่ใช้ในการแสดงละครรำโดยเฉพาะแบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

1. นามศัพท์ คือ ศัพท์ที่เรียกชื่อท่ารำต่างๆ บ่งบอกอาการกิริยาหรือวิธีปฏิบัติทำนั้นๆ หมายรวมถึงตำแหน่งและระดับที่งามอย่างมาตรฐานด้วย เช่น วง จีบ ม้วนมือ กระทุ้งเท้า กระดกเท้า

2. กิริยาศัพท์ คือ ศัพท์เพื่อเสริมวิปฏิบัติหรือกิริยาของท่าว่าเป็นไปในลักษณะงามหรือไม่เพียงใด แบ่งออกเป็น

2.1 ศัพท์เสริม คือ คำที่แสดงวิปฏิบัติหรือกิริยาของท่าที่มุ่งหวังให้ได้มาตรฐานขึ้น ใ้งามมากขึ้น

2.2 ศัพท์เสื่อม คือ คำที่แสดงวิปฏิบัติหรือกิริยาของท่าที่แสดงระดับที่ไม่ได้มาตรฐาน เพื่อบอกกล่าวให้ผู้รำแก้ไขกิริยาทำนั้นให้ถูกต้องตามมาตรฐาน

3. นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด คือ คำที่มีความหมายเฉพาะนอกเหนือจากนามศัพท์และกิริยาศัพท์ มีความหมายที่เข้าใจตรงกัน และปฏิบัติตรงตามกันสืบเนื่องมาจากการฝึกท่าและตำแหน่งของท่า โดยแบ่งประเภทตามส่วนต่างๆของร่างกาย ในแต่ละส่วนก็จะมีนาฏยศัพท์ที่กำหนดวิปฏิบัติโดยเฉพาะ

1. ตั้งวง

ช่วงท่อนแขนและมือที่กางออก ข้อมือหักหงายให้อ่อนโค้งเข้าหาลำแขน การจะตั้งวงให้ได้สัดส่วนที่งามนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับการมีนิ้วมือที่เรียวกิ่งไปด้านหลังได้มากๆ แต่อย่างเดียว ขึ้นอยู่กับองศาระหว่างท่อนแขนบนล่าง และท่อนแขนล่างกับข้อมือประกอบด้วย เพราะความหมายของ “วง” นั้น ก็เป็นส่วนของเส้นโค้ง การตั้งวงจึงต้องทอดแขนแลให้เห็นเป็นเส้นโค้งที่มีสัดส่วนสวยงามตามแบบฉบับของแต่ละบท เช่น พระ นาง ยักษ์ ลิง เป็นต้น ดังนั้น ระดับแขนระหว่างตัวละครต่างๆ จึงแตกต่างกัน

1.1 การตั้งวงบน

วงบน ตัวพระ ก้นวงออกข้างลำตัว เียงมาทางด้านหน้าเล็กน้อย (แนวเดียวกันกับหน้าขาที่เปิดออก) ยกขึ้นให้ปลายมืออยู่ในระดับแก้มศีรษะ ตัวนาง จะก้นวงเียงมาด้านหน้ามากกว่าตัวพระเล็กน้อย และลดระดับวงให้อยู่ที่ระดับหางคิ้ว

ตัวนาง : จะก้นวงเียงมาด้านหน้ามากกว่าตัวพระเล็กน้อย และลดระดับวงให้อยู่ที่ระดับหางคิ้ว

ตัวพระ : ก้นวงออกข้างลำตัว เียงมาทางด้านหน้าเล็กน้อย (แนวเดียวกันกับหน้าขาที่เปิดออก) ยกขึ้นให้ปลายมืออยู่ในระดับแก้มศีรษะ

ตัวนาง

ตัวพระ

ใบความรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์

1.2 วงกลาง

ตัวนาง : ลดระดับวงลงให้สูงเพียงระดับหัวไหล่

ตัวพระ : ลดระดับวงลงให้สูงเพียงระดับหัวไหล่

ตัวนาง   ตัวพระ

1.3 วงล่าง

ตัวนาง : มือที่ตั้งวงอยู่บริเวณหัวเข่าหรือชายพก

ตัวพระ : ตัวพระจะก้นกว้างออกไปอีกเล็กน้อย

ตัวนาง

ตัวพระ

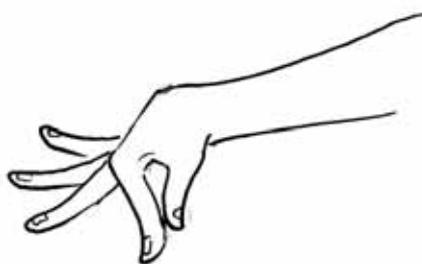
ใบความรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์

2. การจับ

การจับ คือการจรดปลายนิ้วหัวแม่มือที่ข้อแรกของปลายนิ้วชี้ นิ้วที่เหลือทั้งสามกรีดออกไปด้านหลังมือให้มากที่สุด ที่สำคัญคือ จะต้องหักข้อมือเข้าหาลำแขนให้ได้มากที่สุด ทำจับแบ่งเป็น

2.1 จับคว่ำ

การจับที่คว่ำมือลง ปลายนิ้วที่จับชี้ลงเบื้องล่าง

2.2 จับหงาย

การจับที่หงายฝ่ามือขึ้น ปลายนิ้วที่จับชี้ขึ้น

เรื่อง นาฏยศัพท์

2.3 จีบหลัง หรือ จีบส่งหลัง คือ การทอดแขนไปด้านหลังให้ตึง มือที่จีบพลิกหงายขึ้นด้านบน การจีบส่งหลังจะต้องเหยียดออกไปด้านหลังให้สุดและปลายนิ้วที่จีบจะไม่ชี้เข้ามาที่กัน โดยเด็ดขาด

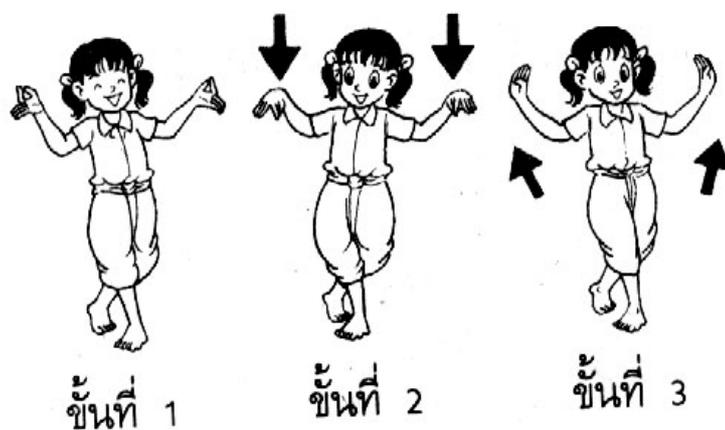

2.4 จีบปรกข้าง ลักษณะคล้ายวงบัวบานระดับสูง แต่หักข้อมือที่จีบเข้าหาแก้มศีรษะ

ใบความรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์

3. ม้วนมือ คือ จีบหงาย แล้วหมุนข้อมือให้คว่ำลง ปล่อยจีบแล้วตั้งข้อมือขึ้น เป็นวง ทำเช่นนี้เรื่อยๆ

4. กระทุ้งเท้า คือ อาการที่ใช้มุกเท้าที่วางเปิดส้นเท้าอยู่ด้านหลัง (ปฏิบัติต่อเนื่องจากการก้าวหน้าหรือก้าวข้าง) กระทุ้งลงกับพื้นเบาๆ

ใบความรู้ เรื่อง นาฏยศัพท์

5. กระจกเท้า คือ อาการปฏิบัติต่อเนื่องจากการกระทุ้ง โดยยืนขาเดียวย่อเข้าโดยใช้เท้าหน้าที่ยืนย่อเข้าอยู่รับน้ำหนักตัว ถีบเข้าหรือส่งเข้าข้างที่ยกนั้นไปทางด้านหลัง แล้วหนีบร่องให้ชิดต้นขามากที่สุด (เท้าที่ยกจะต้องอยู่ใกล้กันให้ได้มากที่สุด) หักข้อเท้าลงให้ปลายเท้าตกลงเบื้องล่าง การกระดกอาจสืบเนื่องอาจทำต่อเนื่องจากกระทุ้งเท้าก็ได้ หรือกระดกโดยไม่กระทุ้งก็ได้ ตัวพระเมื่อกระดกเท้าจะต้องก้มเข้าหรือเปิดขาให้ขาทางออกจากขาที่ยืนรับน้ำหนักตัวอยู่

ที่มา : สมศักดิ์ สินธุเวชช์ และคณะ, ดนตรี-นาฏศิลป์ ป.3. (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช ,2550),150 - 151.

ใบงาน เรื่อง นาฏยศัพท์

นาฏยศัพท์จับคู่

จุดประสงค์

นักเรียนสามารถจับคู่ภาพและแสดงทำนาฏยศัพท์ตามที่กำหนดให้ได้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านวิธีการเล่นเกมนาฏยศัพท์จับคู่ โดยสมาชิกในกลุ่มของนักเรียนต้องจับคู่ภาพและคำให้ถูกต้อง และออกมาแสดงทำนาฏยศัพท์ตามที่กำหนดให้ กลุ่มใดจับคู่ถูกต้องมากที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

วิธีการเล่นและกติกามีดังนี้

1. นักเรียนทั้ง 6 กลุ่ม จะนั่งเป็นวงกลม
2. ตัวแทนกลุ่มออกมาจับคู่ภาพได้แก่
  - ภาพนาฏยศัพท์
  - บัตรคำนาฏยศัพท์
  - กระดาษแข็ง
  - กาว
3. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันจับคู่ภาพ และชื่อทำนาฏยศัพท์ ทากาว และติดลงในกระดาษแข็ง
4. หลังจากจับคู่ภาพกับบัตรคำแล้วให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันฝึกปฏิบัติทำนาฏยศัพท์ทั้ง 8 ท่าแล้วออกมาแสดงหน้าชั้น

กลุ่ม

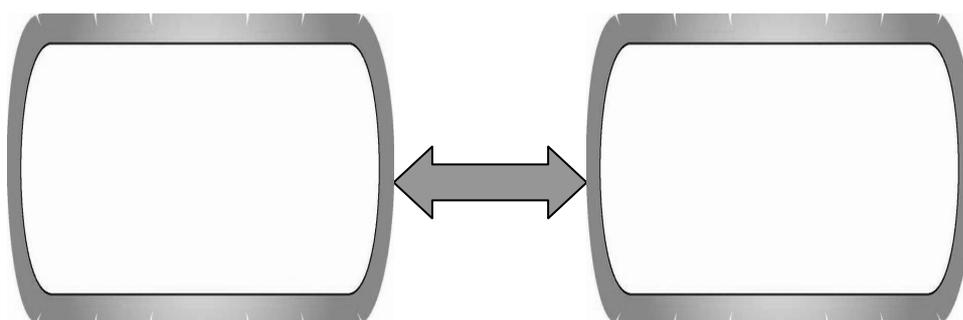
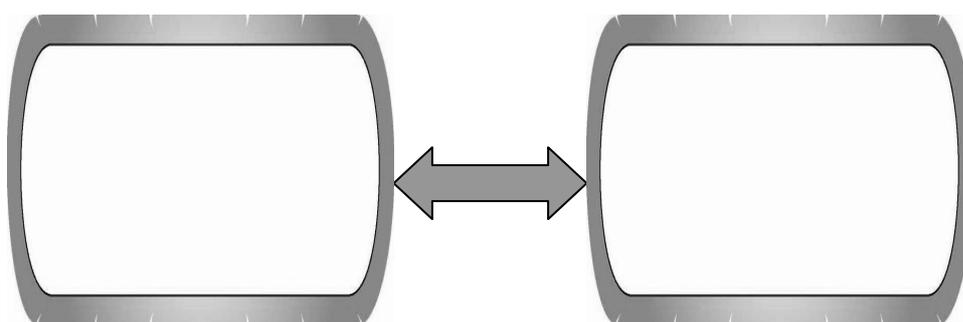
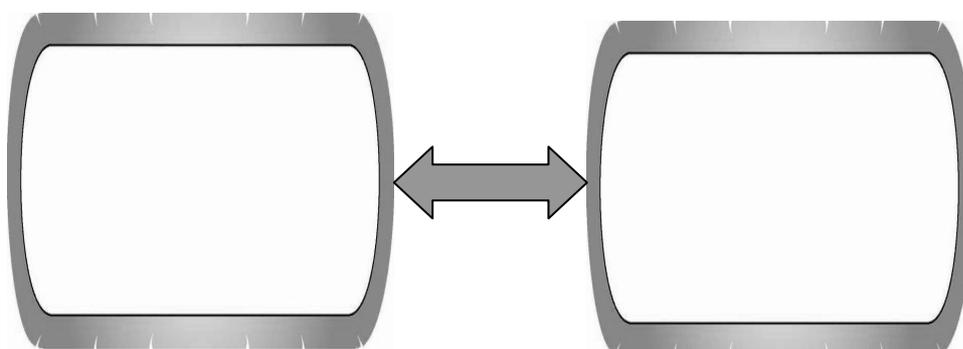
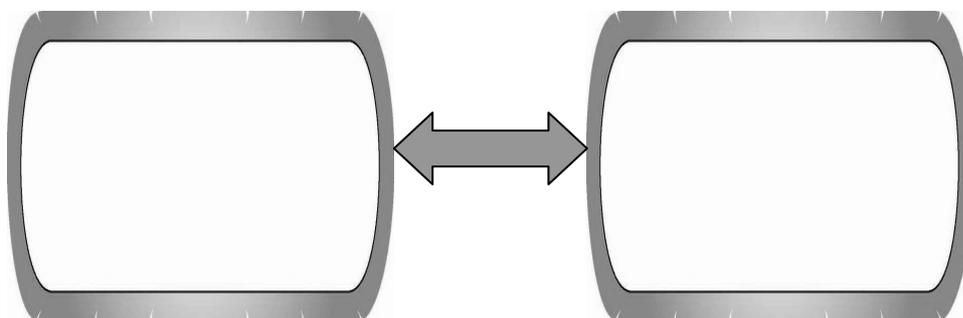
.....

รายชื่อสมาชิก

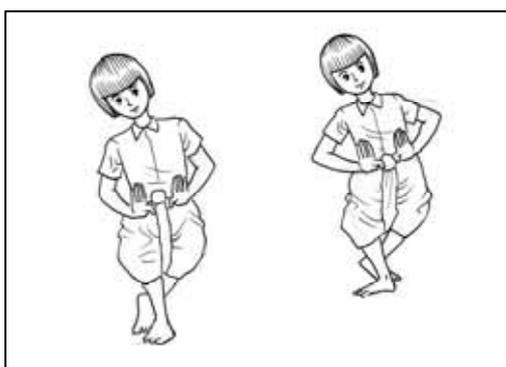
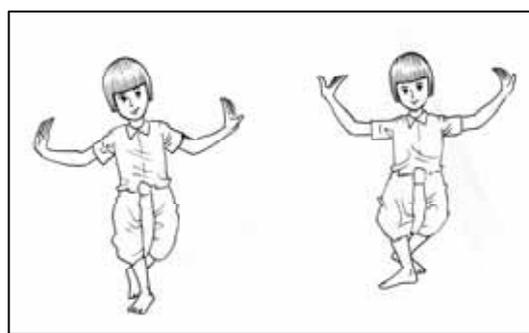
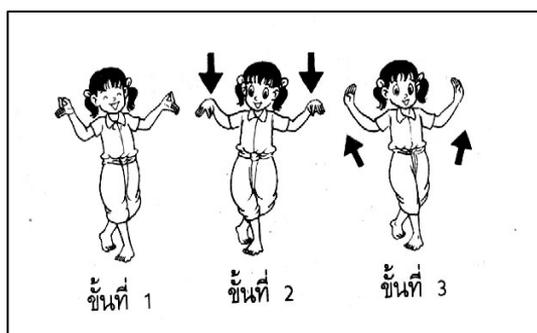
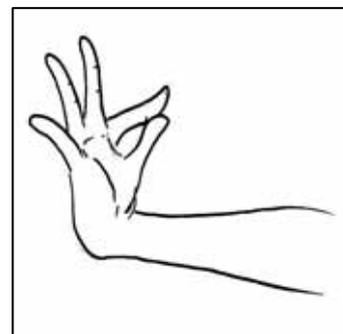
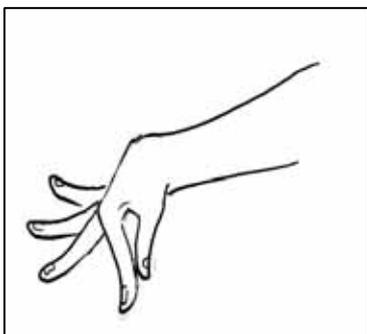
1. ....เลขที่.....
2. ....เลขที่.....
3. ....เลขที่.....
4. ....เลขที่.....
5. ....เลขที่.....
6. ....เลขที่.....

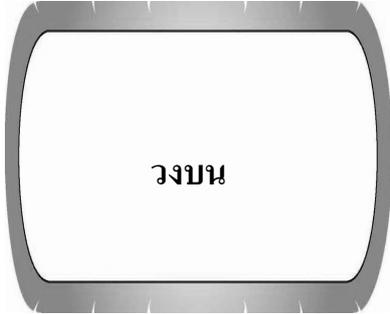
 นาฏยศัพท์จับคู่

ภาพนาฏยศัพท์

บัตรคำนาฏยศัพท์

วงบน

จีบหาง

วงกลาง

ม้วนมือ

วงล่าง

กระทุ้งเท้า

จีบคว่ำ

กระดกเท้า

ใบงาน
เรื่อง นาฏยศัพท์

คำสั่ง

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของนาฏยศัพท์ให้ถูกต้อง
นาฏยศัพท์ หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนเขียนชื่อนาฏยศัพท์ให้ถูกต้อง

1..... 5.....

2..... 6.....

3..... 7.....

4..... 8.....

เกณฑ์การประเมิน ผู้สอนพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง(Rubrics)

1. การปฏิบัติทำเรื่อง “นาฏยศัพท์”

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำ เรื่องนาฏยศัพท์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
1. การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง	<p>4 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกท่า</p> <p>3 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางใกล้เคียงกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกท่า</p> <p>2 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง ท่าบางท่าไม่สื่อความหมายตามบทร้อง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อความหมายตาม บทร้อง</p>
2. การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง	<p>4 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับทำนองจังหวะเพลง</p> <p>3 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นส่วนใหญ่</p> <p>2 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะไม่ตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวไม่ตรงทำนอง และจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p>

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
3. ความสวยงามอ่อนช้อยของ ท่าทางนาฏศิลป์	<p>4 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ ไทย สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะ เพลงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงพอใช้</p> <p>1 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองแล จังหวะเพลงได้เล็กน้อย</p>
4. ความมั่นใจในการ แสดงออก	<p>4 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อมใน การแสดง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ขาดความพร้อมและความมั่นใจใน การแสดง</p>
5. ความคิดสร้างสรรค์ของ ท่าทาง	<p>4 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้เหมาะสม ทุกท่า</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ เหมาะสม เป็นบางท่า</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ แต่ไม่เหมาะสม</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ไม่มีการประยุกต์ท่าทาง</p>

เมื่อนำผลคะแนนจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ จากการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติทำไร่
เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำมารวม เพื่อสรุปผล ความสามารถในการปฏิบัติ
ทำไร่ของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

เกณฑ์พิจารณา

16 - 20	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำไร่ได้คะแนนสูงมาก
11 - 15	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำไร่ได้คะแนนสูง
6 - 10	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำไร่ได้คะแนนปานกลาง
0 - 5	คะแนน	หมายถึง	ควรปรับปรุงการปฏิบัติทำไร่

2. ประเมินพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	เกณฑ์ระดับคะแนน		
	3	1	0
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม 1. ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม 5. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่เกิด)	ปฏิบัติบางครั้ง (2-3 ครั้ง)	ไม่เคยปฏิบัติ

เกณฑ์พิจารณา

- ช่วงคะแนน 8 - 10 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับสูง
- ช่วงคะแนน 5 - 7 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง
- ช่วงคะแนน 1 - 4 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปรับปรุง

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วพิจารณาว่าพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นอย่างไร เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียน

	พฤติกรรมที่ปฏิบัติภายในกลุ่ม	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ	รวม
1	ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม				
2	ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม				
3	รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม				
4	ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม				
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				
รวมคะแนน					

เกณฑ์การประเมิน

- ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่สังเกต)   ค่าคะแนน 2
- ปฏิบัติบางครั้ง (2 - 3 ครั้ง)   ค่าคะแนน 1
- ไม่เคยปฏิบัติ   ค่าคะแนน 0

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น (ภาษาทำนาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ใช้เวลาสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง

สอนครั้งนี้ ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

มาตรฐาน ศ 3.1

เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)

แสดงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระและมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น

สาระการเรียนรู้

ภาษาทำนาฏศิลป์ คือ การแสดงท่าทางแทนคำพูด รวมทั้งการแสดงอารมณ์ต่างๆ ภาษาทำนาฏศิลป์เป็นการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่วิวัฒนาการมาจากธรรมชาติ ปกติมนุษย์จะใช้ท่าทางและสีหน้าประกอบการพูด เช่น กวักมือ หมายถึงให้เข้ามา โบกมือออก หมายถึงให้ออกไป ภาษาที่ใช้แสดงออกมาด้วยกิริยาท่าทางนั้น มีมากเท่ากับภาษาที่เปล่งเสียงออกมากิริยาท่าทางต่างๆ ที่แสดงออกมาเป็นภาษาดังกล่าว จำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ ใช้แทนคำพูด แสดงกิริยาอาการ แสดงถึงอารมณ์ภายใน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถแสดงภาษาทำนาฏศิลป์ตามที่กำหนดได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและบอกชื่อภาษาทำนาฏศิลป์ได้
2. นักเรียนสามารถแสดงภาษาทำนาฏศิลป์ได้
3. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียม

1.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน

1.2 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

1.3 ให้นักเรียนดูวีซีดี เรื่อง “ภาษาทำนาฏศิลป์” โดยให้นักเรียนสังเกต และแสดงความคิดเห็น ครูใช้คำถาม-ตอบ ประกอบการอธิบาย

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารประกอบการสอน “เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์” (ใบความรู้) และสอนเนื้อหา โดยการอธิบายลักษณะของ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมมือกันฝึกปฏิบัติท่ารำ

2.2 ให้นักเรียนดูรูปภาพ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ได้แก่

- ฉันทน์
- เชอ
- อาย
- โกรธ
- ยิ้ม
- รัก
- โศกเศร้า

2.3 สาธิตให้นักเรียนดูและปฏิบัติตาม

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

3.1 แจกใบความรู้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันฝึกปฏิบัติ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ได้แก่ ฉันทน์ เชอ อาย โกรธ ยิ้ม รัก และ โศกเศร้า แล้วให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง “ภาษาทำนาฏศิลป์”

3.2 ให้สมาชิกในกลุ่ม ทั้ง 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มร่วมกันฝึกปฏิบัติท่ารำ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ศึกษาจากใบความรู้ที่กำหนดให้

3.4 ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติท่ารำ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ในกลุ่มตนเอง

4. ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ

4.1 หลังจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ได้ฝึกปฏิบัติท่ารำ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ในกลุ่มตนเองเรียบร้อยแล้ว นักเรียนออกมาแสดงหน้าชั้น ที่ละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม

4.2 ตรวจสอบผลงานว่านักเรียนได้ปฏิบัติท่ารำ “ภาษาทำนาฏศิลป์” ถูกต้องครบถ้วน โดยเน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล

4.3 แจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำแบบฝึกกิจกรรม และตอบคำถาม

5. ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผล

5.1 นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการปฏิบัติทำเรื่อง“ภาษาทำนาฏศิลป์” ครูและนักเรียนจะร่วมกันประเมินผลว่าจากการสังเกตพฤติกรรม ทางด้านเนื้อหา ความสามารถในการปฏิบัติทำ และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข ถ้ามีสิ่งที่น่าสนใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม

สื่อการเรียนรู้

1. วีซีดี เรื่อง“ภาษาทำนาฏศิลป์”
2. การสาธิต“ภาษาทำนาฏศิลป์”ได้แก่ ฉันทน์ เฮอร์ โกรธ อาย ยิ้ม รัก และ โศกเศร้า
3. ใบความรู้ เรื่อง“ภาษาทำนาฏศิลป์”
4. ใบงานการฝึกปฏิบัติทำเรื่อง“ภาษาทำนาฏศิลป์”

การประเมินผล

วิธีการวัดผล

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. ตรวจใบงาน
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติทำเรื่อง“ภาษาทำนาฏศิลป์”
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือ

1. ใบงาน
2. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำเรื่อง“ภาษาทำนาฏศิลป์”
3. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ใบความรู้ เรื่องภาษาท่านาฏศิลป์

ภาษาท่านาฏศิลป์ คือ การแสดงท่าทางแทนคำพูด รวมทั้งการแสดงอารมณ์ต่างๆ ภาษาท่านาฏศิลป์นี้เป็นการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่วิวัฒนาการมาจากธรรมชาติ ปกติมนุษย์จะใช้ท่าทางและสีหน้าประกอบการพูด เช่น กวักมือ หมายถึงให้เข้ามา โบกมือออก หมายถึงให้ออกไป ภาษาที่ใช้แสดงออกมาด้วยกิริยาท่าทางนั้น มีมากเท่ากับภาษาที่เปล่งเสียงออกมากิริยาท่าทางต่างๆที่แสดงออกมาเป็นภาษาดังกล่าว จำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ใช้แทนคำพูด เช่น รับ ปฏิเสธ สั่ง เรียก เป็นต้น
2. แสดงกิริยาอาการ เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน เคารพ และการกระทำต่างๆ
3. แสดงถึงอารมณ์ภายใน แสดงถึงอารมณ์ภายใน เช่น เสียใจ ดีใจ โศกเศร้า ร่าเริง รัก โกรธ เป็นต้น

ฉันทน์ หรือ ตัวเรา

ฝ่ามือแตะอกหรือจับมือซ้ายเข้าอก

ใบความรู้
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

อาย
ฝ่ามือซ้ายแตะข้างแก้ม

เซอ
ชี้นิ้วมือและเท้าสะเอว

ใบความรู้
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

ยิ้ม
ใช้มือซ้ายจับนิ้วยกขึ้นมาใกล้ปาก

รัก
แบบมือทั้งสองประสานกันหักฝ่ามือแนบระดับอก

ใบความรู้
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

โกธ

มือซ้ายชี้ข้างแก้มแล้วกระชากมือลงเบาๆ หมายถึง เคื่องใจถ้ากระชากแรง หมายถึง โกธ

ตอก

ประสานลำแขนส่วนล่างฝ่ามือแตะระดับสะโพก

ที่มา : สำนักวิชาการ, ศิลปะ ป.3 (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2547), 262-263.

ใบงาน
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนชื่อภาษาทำนาฏศิลป์ให้ตรงกับรูปภาพที่กำหนด พร้อมทั้งอธิบาย
และร่วมกันฝึกปฏิบัติ

1.

.....

.....

2.

.....

.....

ใบงาน
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

3.

.....

.....

4.

.....

.....

ใบงาน
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

5.

.....

.....

6.

.....

.....

ใบงาน
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

7.

.....

.....

ใบงาน
เรื่องภาษาทำนาฏศิลป์

คำสั่ง 1. ให้นักเรียนเขียนความหมายของภาษาทำนาฏศิลป์ให้ถูกต้อง
ภาษาทำนาฏศิลป์ หมายถึง

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดภาษาทำนาฏศิลป์ และออกมาแสดงหน้าชั้น
กลุ่มนักเรียนแสดงภาษาทำนาฏศิลป์ที่มีความหมายว่าอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

3. การปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์มีประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

เกณฑ์การประเมิน การปฏิบัติทำรำพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง(Rubrics)

1. การปฏิบัติทำรำเรื่อง “ภาษาทำนาฏศิลป์”

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
1. การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง	<p>4 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกทำรำ</p> <p>3 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางใกล้เคียงกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกทำรำ</p> <p>2 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง ทำรำบางท่าไม่สื่อความหมายตามบทร้อง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อความหมายตาม บทร้อง</p>
2. การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง	<p>4 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับทำนองจังหวะเพลง</p> <p>3 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นส่วนใหญ่</p> <p>2 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะไม่ตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวไม่ตรงทำนอง และจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p>

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
3. ความสวยงามอ่อนช้อย ของท่าทางนาฏศิลป์	<p>4 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงพอใช้</p> <p>1 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนอง และจังหวะเพลงได้เล็กน้อย</p>
4. ความมั่นใจในการแสดงออก	<p>4 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และพร้อมที่จะแสดงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อม ในการแสดง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ขาดความพร้อมและความมั่นใจ ใน การแสดง</p>
5. ความคิดสร้างสรรค์ ของท่าทาง	<p>4 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้เหมาะสม ทุกท่า</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ เหมาะสม เป็นบางท่า</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้แต่ไม่ เหมาะสม</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ไม่มีการประยุกต์ท่าทาง</p>

เมื่อนำผลคะแนนจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ จากการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติทำร่า เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำมารวม เพื่อสรุปผล ความสามารถในการปฏิบัติทำร่าของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

เกณฑ์พิจารณา

- 16 - 20 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติทำร่าได้คะแนนสูงมาก
- 11 - 15 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติทำร่าได้คะแนนสูง
- 6 - 10 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติทำร่าได้คะแนนปานกลาง
- 0 - 5 คะแนน หมายถึง ควรปรับปรุงการปฏิบัติทำร่า

2. ประเมินพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	เกณฑ์ระดับคะแนน		
	3	1	0
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม 1. ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม 5. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่เกิด)	ปฏิบัติบางครั้ง (2-3 ครั้ง)	ไม่เคยปฏิบัติ

เกณฑ์พิจารณา

- 1. ช่วงคะแนน 8 - 10 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับสูง
- 2. ช่วงคะแนน 5 - 7 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง
- 3. ช่วงคะแนน 1 - 4 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปรับปรุง

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วพิจารณาว่าพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นอย่างไร เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียน

	พฤติกรรมที่ปฏิบัติภายในกลุ่ม	ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ	รวม
1	ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม				
2	ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม				
3	รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม				
4	ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม				
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				
รวมคะแนน					

เกณฑ์การประเมิน

- ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่สังเกต)   ค่าคะแนน 2
- ปฏิบัติบางครั้ง (2 - 3 ครั้ง)   ค่าคะแนน 1
- ไม่เคยปฏิบัติ   ค่าคะแนน 0

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น (การประดิษฐ์ท่ารำ)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ใช้เวลาสอนทั้งหมด 12 ชั่วโมง

สอนครั้งนี้ ใช้เวลา 5 ชั่วโมง

มาตรฐาน ศ 3.1

เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด อย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3)

แสดงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระและมีรูปแบบนาฏศิลป์เบื้องต้น

สาระการเรียนรู้

เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว มีเนื้อหากว่าถึง ความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง ซึ่งนักเรียนสามารถแสดงท่าทางประกอบเพลงได้ โดยนำภาษาทำนาฏศิลป์และนาฏยศัพท์มาประดิษฐ์เป็นท่ารำประกอบเพลง ท่าทางในการแสดงต้องสอดคล้องกับเนื้อเพลง ดังนั้นผู้ที่ประดิษฐ์ท่ารำจำเป็นต้องรู้ความหมายของเนื้อเพลงก่อน

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถประดิษฐ์ท่ารำตามที่กำหนดได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของเนื้อเพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าวได้
2. นักเรียนสามารถประดิษฐ์ท่ารำได้
3. นักเรียนสามารถร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนในกลุ่มได้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียม

1.1 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 6 คน โดยนักเรียนในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน

1.2 แจกจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ

1.3 นักเรียนฟัง“เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว” โดยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น แล้วใช้คำถาม-ตอบ ประกอบการอธิบาย

2. ขั้นสอน

2.1 แจกเอกสารประกอบการสอน เรื่องการประดิษฐ์ทำรำเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” (ใบความรู้) และสอนเนื้อหา ความหมายของเพลง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมมือกันฝึกร้องเพลงตามจังหวะ

2.2 นักเรียนดูเนื้อเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” จากแผนภูมิเพลง แล้วให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงตามครู 2 ครั้ง ให้นักเรียนสังเกตชื่อผู้ประพันธ์เพลง ภาษา และความหมาย

2.3 นักเรียนฟังเพลงและร้องตามจากเครื่องบันทึกเสียง 1 ครั้ง จากนั้น ครูร้องให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนร้องตามที่ละวรรค และปรบมือตามจังหวะ

เพลง ในน้ำมีปลาในนามีข้าว

ผู้ประพันธ์ เนื้อร้อง พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ

ผู้ประพันธ์ ทำนอง มนตรี ตราโมท

(สร้อย) ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แผ่นดินของเรา นี้แสนอุดมสมบูรณ์

บ้านเมืองราบคาบ ด้วยอนุภาพพ่อขุน งามคำแห่งคำจูน ให้ชาติไทยไพศาล

สร้างทำนาไร่ ทั่วแคว้นแดนไทย เราไถเราหว่าน

หมากม่วงหมากขาม หมากพร้าวหมากกลาง พืชผลต่างๆ ล้วนงามตระการ (สร้อย)

สร้างบ้านแปลงเมือง ให้เกียรติไทยลือเลื่อง ไปด้วยทุกถิ่นฐาน

จูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขาย ปวงราษฎร์ทั้งหลาย อยู่เป็นสุขสำราญ (สร้อย)

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

3.1 นักเรียนทั้ง 6 กลุ่ม ฝึกร้องเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” และฝึกรบมือให้เข้ากับจังหวะ

3.2 หลังจากสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มฝึกร้องเพลงและปรบจังหวะเรียบร้อยแล้ว นักเรียนร่วมกันร้องเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” พร้อมกันทั้งหมดอีก 1 ครั้ง

3.3 นักเรียนทุกกลุ่มดูใบความรู้ เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

3.4 สมาชิกในกลุ่ม ทั้ง 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มร่วมกันประดิษฐ์ทำรำ เพลง “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ศึกษาจากใบความรู้ที่กำหนดให้ พร้อมกับเพลงประกอบจนจบเพลง

3.5 เปิดเครื่องบันทึกเสียง เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” เพื่อให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติทำรำในกลุ่มตนเอง

4. ขั้นตรวจสอบผลงานการปฏิบัติ

4.1 หลังจากสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติการเล่นไหวเบื่องต้น เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” เรียบร้อยแล้ว นักเรียนออกมาแสดงหน้าชั้น ที่ละกลุ่ม สมาชิกกลุ่มอื่นๆ ขณะที่เพื่อนออกมาแสดง ให้ปรบมือตามจังหวะเพลงจนครบทุกกลุ่ม

4.2 ครูตรวจสอบผลงานว่าผู้เรียนได้ประดิษฐ์ทำรำ เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ครบถ้วน โดยเน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลต่อจากนั้นเป็นการทดสอบ

4.3 แจกใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำแบบฝึกกิจกรรม และตอบคำถาม

5. ขั้นประเมินผลการทำงานกลุ่มและสรุปผล

5.1 นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมเรื่องการประดิษฐ์ทำรำ เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ครูและนักเรียนจะร่วมกันประเมินผลว่าจากการสังเกตพฤติกรรม ทางด้านเนื้อหา ความสามารถในการปฏิบัติทำรำ และช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มหาจุดเด่นและสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไข ถ้ามีสิ่งที่น่าสนใจไม่เข้าใจ ควรอธิบายเพิ่มเติม

สื่อการเรียนรู้

1. แผนภูมิเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. เครื่องเคาะจังหวะ
4. ใบความรู้ เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำ เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”
5. ใบงานการฝึกร้องเพลงและการประดิษฐ์ทำรำ เพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

การประเมินผล

วิธีการวัดผล

ประเมินผลตามสภาพจริง

1. ประเมินจากใบงาน

2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการร้องเพลงและปฏิบัติทำรำเรื่องประดิษฐ์ทำรำเพลง
“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

เครื่องมือ

1. ใบงาน
2. แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติทำรำ
3. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

ใบความรู้
เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ
“เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

การประดิษฐ์ทำรำคือ การสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏศิลป์ โดยการคิด ดัดแปลง ปรับปรุง จากนาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์ มาประดิษฐ์ทำรำที่เหมาะสมและมีลักษณะ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ในการแสดงนาฏศิลป์ การประดิษฐ์ทำรำควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ปฏิบัติทำรำสอดคล้องกับเนื้อเพลง
2. ปฏิบัติทำรำได้ตรงตามจังหวะเพลง
3. ความพร้อมเพียงของผู้แสดง
4. ความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ทำรำ

นักเรียนสามารถประดิษฐ์ทำรำเพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว โดยบทเพลงมีเนื้อหากล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง ซึ่งนักเรียนสามารถแสดงท่าทางประกอบเพลงได้ โดยนำภาษาทำนาฏศิลป์และนาฏยศัพท์มาประดิษฐ์เป็นทำรำ ประกอบเพลง ท่าทางในการแสดงต้องสอดคล้องกับเนื้อเพลง ดังนั้นผู้ที่ประดิษฐ์ทำรำจำเป็นต้องรู้ความหมายของเนื้อเพลงก่อน

“เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

ผู้ประพันธ์ เนื้อร้อง พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ

ผู้ประพันธ์ ทำนอง มนตรี ตราโมท

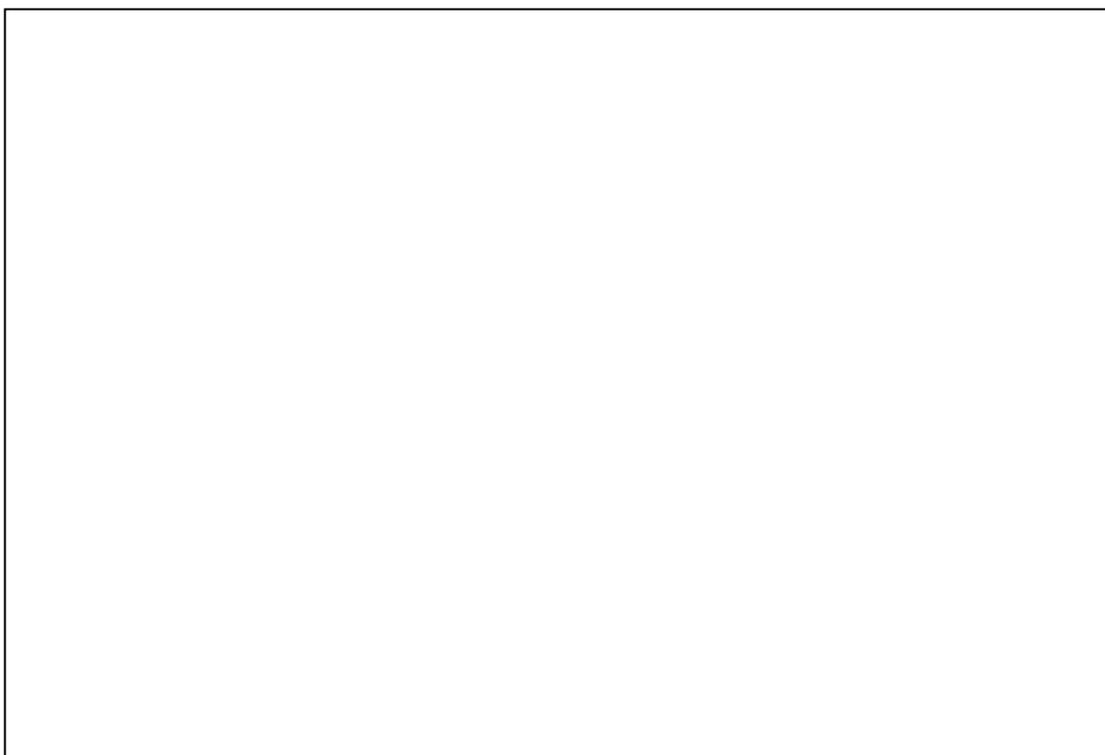
(สร้อย) ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว แผ่นดินของเรา นี้แสนอุดมสมบูรณ์
บ้านเมืองราบคาบ ด้วยอาณาภาพ่อขุน รามคำแหงคำจูน ให้ชาติไทยไพศาล
สร้างทำนาไร่ ทั่วแคว้นแดนไทย เราไถเราหว่าน
หมากม่วงหมากขาม หมากพร้าวหมากกลาง พืชผลต่างๆ ล้วนงามตระการ (สร้อย)
สร้างบ้านแปลงเมือง ให้เกียรติไทยลือเลื่อง ไปทั่วทุกถิ่นฐาน
จุงว้าวไปค้าขี้น้ำไปขาย ปวงราษฎร์ทั้งหลาย อยู่เป็นสุขสำราญ (สร้อย)

ใบงาน
เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ
“เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

คำสั่ง ให้นักเรียนในกลุ่ม ร่วมกันวาดภาพตามจินตนาการประกอบเพลง
“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” พร้อมกับอธิบายความหมายและตั้งชื่อภาพ

ชื่อภาพ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงาน
เรื่องการประดิษฐ์ทำรำ
“เพลงในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

จุดประสงค์

นักเรียนสามารถร้องเพลง พร้อมกับประดิษฐ์ทำรำ โดยการนำเอานาฏยศัพท์ และภาษาทำนาฏศิลป์ มาใช้ประกอบเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ได้

คำชี้แจง

1. ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมกันประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง โดยการนำภาษาท่า และนาฏยศัพท์ มาใช้ในการประดิษฐ์ทำรำ ให้สอดคล้องกับความหมายของเพลง และตรงกับจังหวะเพลง

2. ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันเขียนความหมายของเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” ให้ถูกต้อง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เกณฑ์การประเมิน ผู้สอนพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินผลตามสภาพจริง (Rubrics)

1. เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติทำรำ เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำเพลง “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
1. การแสดงท่าทางเหมาะสมตามความหมายของบทร้อง	<p>4 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกทำรำ</p> <p>3 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางใกล้เคียงกับบทร้อง สื่อความหมายตามบทร้องได้ทุกทำรำ</p> <p>2 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางเหมาะสมกับบทร้อง ทำรำบางท่าไม่สื่อความหมายตามบทร้อง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง แสดงท่าทางได้ แต่ไม่สื่อความหมายตาม บทร้อง</p>
2. การเคลื่อนไหวสอดคล้องกับจังหวะเพลง	<p>4 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับทำนองจังหวะเพลง</p> <p>3 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะตลอด เพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นส่วนใหญ่</p> <p>2 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวตรงทำนองและจังหวะไม่ตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง เคลื่อนไหวไม่ตรงทำนอง และจังหวะตลอดเพลง การแสดงอารมณ์และความรู้สึกสอดคล้องกับจังหวะเพลงเป็นบางครั้ง</p>

เกณฑ์การให้คะแนน การปฏิบัติทำรำ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้น	ระดับการปฏิบัติ
3. ความสวยงามอ่อนช้อยของ ท่าทางนาฏศิลป์	<p>4 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สวยงามตามแบบนาฏศิลป์ ไทย สอดคล้องกับทำนองและจังหวะ เพลงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงพอใช้</p> <p>1 คะแนน หมายถึง มีลีลาท่าทาง สอดคล้องกับทำนองและ จังหวะเพลงได้เล็กน้อย</p>
4. ความมั่นใจในการ แสดงออก	<p>4 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดีมาก</p> <p>3 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ ในการแสดงออก และ พร้อมที่จะแสดงได้ดี</p> <p>2 คะแนน หมายถึง ท่าทางมั่นใจ แต่ขาดความพร้อมใน การแสดง</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ขาดความพร้อมและความมั่นใจใน การแสดง</p>
5. ความคิดสร้างสรรค์ของ ท่าทาง	<p>4 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้เหมาะสมทุก ท่า</p> <p>3 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้ เหมาะสม เป็นบางท่า</p> <p>2 คะแนน หมายถึง มีการประยุกต์ท่าทางได้แต่ไม่ เหมาะสม</p> <p>1 คะแนน หมายถึง ไม่มีการประยุกต์ท่าทาง</p>

เมื่อนำผลคะแนนจำนวนทั้งหมด 5 ข้อ จากการพิจารณาความสามารถในการปฏิบัติทำรา เรื่อง นาฏศิลป์เบื้องต้น ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำมารวม เพื่อสรุปผล ความสามารถในการปฏิบัติทำราของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

เกณฑ์พิจารณา

16 - 20	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำราได้คะแนนสูงมาก
11 - 15	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำราได้คะแนนสูง
6 - 10	คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติทำราได้คะแนนปานกลาง
0 - 5	คะแนน	หมายถึง	ควรปรับปรุงการปฏิบัติทำรา

2. ประเมินพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม (โดยครู และตัวแทนกลุ่มของนักเรียน)

เกณฑ์การประเมิน	เกณฑ์ระดับคะแนน		
	3	1	0
พฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม 1. ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม 2. ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม 4. ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม 5. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่เกิด)	ปฏิบัติบางครั้ง (2-3 ครั้ง)	ไม่เคยปฏิบัติ

เกณฑ์พิจารณา

- ช่วงคะแนน 8 - 10 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับสูง
- ช่วงคะแนน 5 - 7 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง
- ช่วงคะแนน 1 - 4 คะแนน พฤติกรรมกลุ่มอยู่ในระดับปรับปรุง

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความข้างล่างแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วพิจารณาว่าพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นอย่างไร เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติจริงของนักเรียน

พฤติกรรมที่ปฏิบัติภายในกลุ่ม		ปฏิบัติ สม่ำเสมอ	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่เคย ปฏิบัติ	รวม
1	ร่วมกันวางแผน และมีข้อตกลงเกี่ยวกับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม				
2	ความตั้งใจที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม				
3	รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม				
4	ช่วยเหลือกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรม				
5	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				
รวมคะแนน					

เกณฑ์การประเมิน

- ปฏิบัติสม่ำเสมอ (ทุกครั้งที่สังเกต)   ค่าคะแนน 2
- ปฏิบัติบางครั้ง (2 - 3 ครั้ง)   ค่าคะแนน 1
- ไม่เคยปฏิบัติ   ค่าคะแนน 0

ภาคผนวก จ
หนังสือขออนุญาต

1. หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. หนังสือขออนุญาตทดลองเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
3. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ที่ ศช 0520.107(นฐ)/ ๒๕๐๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๒ พฤษภาคม 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนทางดิ่งชัน

ด้วย นางสาวเชิดฉันทน์ โคตรมา นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผล การเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัด การเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตและแจ้งนักเรียนทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลให้แก่ศึกษาค้นคว้าด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๗๗ น

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

ที่ ศธ 0520.107(นฐ)/ 2308

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๒๐ พฤษภาคม 2551

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนห่มทางตลิ่งชัน

ด้วย นางสาวเจดฉันทน์ โคตรมา นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผล การเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัด การเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน” มีความประสงค์จะขอตกลงเครื่องมือวิจัยกับนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 3 ในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นักศึกษาดังกล่าวได้ทดลองเครื่องมือวิจัยด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๐๙ ๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / ๒๑๗๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

1๙ พฤษภาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาวดี โทธิเวชกุล

ด้วย นางสาวเจดฉัตร โคตรมา นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผล การเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการ เรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ วิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / ๒๑๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๑๔ พฤษภาคม 2551

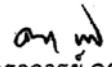
เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมศักดิ์ บัวรอด

ด้วย นางสาวเนติฉน โศครมา นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผล การเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการ เรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ วิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / 2171

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๒๔ พฤษภาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางจริยา ศรีเพชร

ด้วย นางสาวเจดฉัน โคตรมา นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาผล การเรียนรู้และความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องนาฏศิลป์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจัดการ เรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ วิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์ จากท่าน โปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

๐๓ ๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะคังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

ภาคผนวก จ

รูปภาพประกอบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน

สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีหน้าที่และมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

นักเรียนสนับสนุนให้กำลังใจเพื่อนในกลุ่มของนักเรียน

ผลงานของกลุ่มจะสำเร็จขึ้นอยู่กับความร่วมมือของสมาชิกทุกคน

นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม

นักเรียนคนที่เก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า

ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

การแลกเปลี่ยนความคิด และการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม

นักเรียนมั่นใจในการแสดงออก และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การเคลื่อนไหวเบื้องต้น “เพลงกราวงะ”

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน “นาฏยศัพท์”

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคร่วมมือกันเรียน“ภาษาทำนาฏศิลป์”

การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลง“ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวเจิดฉัตร โคตรมา
ที่อยู่	93/2 หมู่ 3 ซอยโรงหมี่ ถนนบางกรวย-ไทรน้อย ตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนชุมทางดิ่งชัน สำนักงานเขตดิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	สำเร็จการศึกษาระดับนาฏศิลป์ชั้นกลาง จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2541	สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา วิชาเอกนาฏศิลป์ จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2552	สำเร็จการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2545	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2548	อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนชุมทางดิ่งชัน สำนักงานเขตดิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน	ครู รับเงินเดือนในอันดับ คศ.1 โรงเรียนชุมทางดิ่งชัน สำนักงานเขตดิ่งชัน กรุงเทพมหานคร